

Forfatter: Hertz, Henrik

Titel: Digte fra forskellige Perioder, 1.-4. Deel.

Citation: Hertz, Henrik: "Digte fra forskellige Perioder, 1.-4. Deel.", i Hertz, Henrik: *Digte fra forskellige Perioder, 1.-4. Deel.*, udg. af Tredie Deel. , 1851-62., s. a. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hertz11_lev-shoot-idm140481648088368.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Digte fra forskellige Perioder, 1.-4. Deel.

Henrik Hertz.

Digte fra forskellige Perioder

Kjøbenhavn. C. A. Reitzels Forlag. 1862.

b
c

Dengang jeg 1853 udstede en Subskriptionsplan til mine »Dramatiske Værker«, blev der i samme bemærket, at denne Udgave i Format og Tryk sluttede sig til de to, alt udgivne Bind »Digte fra forskellige Perioder«, og kunde betragtes som en Fortsættelse af disse. For at antyde dette bestemtere har jeg ved nærværende 3die og 4de Deel ligesom ved de dramatiske Skrifter ladet medfølge Fællestitelen »Samlede Skrifter«, med løse Blade til Anvendelse for 1ste og 2den Deel. Med disse fire Bind er Samlingen af mine lyriske Digte foreløbig afsluttet og udgjør 2den eller, om man vil, 1ste Række af de samlede Skrifter. En 3die Række, der noget længere hen i Tiden vil paatænkes, kommer til at indbefatte Noveller, Afhandlinger og Smaastykker i Prosa. Hver af disse tre Rækker har Forlæggeren bestemt at forhandle særskilt, naar dette ønskes af Kjøberen.

Af nærværende 3die og 4de Deel indeholder den førstnævnte de polemiske og didactiske Digte fra d Gjengangerbrevens Periode 1830-1833; fjerde Deel nogle blandede, mindre Digte, der, foruden et Par ældre, gaae fra samme indtil den nyeste Tid, Digtet Aarstiderne fra 1840, og Tyrving fra 1847.

I en Samling lyriske Poesier maa Digteren ønske at give Læserne et nogenlunde fuldstændigt Indtryk af Det, han som Lyriker har præsteret; og han kan da ikke godt udelade alle de Romancer og Sange, der findes i hans forskellige større, navnlig de dramatiske Arbejder. Goethe har i Følelsen heraf optaget blandt sine samlede Digte flere af dem, der forekomme i andre Arbejder, saaledes Alt af Vilhelm Meister, Adskilligt af Claudine v. Billabella o. s. v. Jeg haaver da, det kan tillades, at ogsaa jeg har indlemmet i det 4de Bind nogle Romancer og Sange af mine Skuespil. Dog er Udvalget blevet begrændset meget og kun saadanne optagne, der ikke stod i nogen nødvendig Forbindelse med Stykkets Handling. Alt det Optagne udgjør ikke fuldt et Ark.

e

Indhold af tredie Deel.

- Side.
- Gjenganger-Breve 1
- Fire poetiske Epistler fra Knud Sjællandsfar til Grandskeren **, Naturforskeren ** og Digteren ** 121
- Naturen og Kunsten, et Digt i to Afdelinger 177
- I. Første Afdeling 179
- II. Anden Afdeling 207
- Om Gjenganger-Brevene. (Tillæg og Oplysninger) 237

1

Ex noto fictum carmen sequar, nt sibi quivis Speret idem, sudet multum frustra que labore Ausns idem.

HORAT.

(Udkom 1830.)

2
3

Indhold.

- Side.
- Musernes Vinter-Leir 5
- Retouren fra Paradis 11
- (Riimbrev fra Knud Sjællandsfar til Prof. J. L. Heiberg.)
- Toget til Algier eller Apologie for min Saaenigjen 26
- (Riimbrev fra Samme til Samme.)
- Knud Sjællandsfars Testamente eller Sjengangerens allersidste Villie 45
- (Riimbrev fra Samme til Samme.)
- Den massive Poesie eller Paradisets ars poetica 81
- (Riimbrev fra Knud Sjællandsfar til Prof. C. Hauch.)
- Poesiens Folkestemme contra Æsthetikens Polignac 98
- (Riimbrev fra Samme til Samme.)
- Hvad Ende tog det med Jens Immanuel Baggesen? 107
- (Riimbrev fra Knud Sjællandsfar til det danske Folk.)

4
5

Musernes Vinter-Leir.

Engene dufted', beskylled' af Voven;
Himmelblaa Bækken
Nynned' og ilte med Hast gennem Skoven.
Havet var furet af Kjølen paa Snekken.
Nattergal-Klagen
Fyldte min Tanke med sødt Sværmeri;
Vindene hvisked' med Susen deri,
Hviilte sig ud efter Touren om Dagen.
6 Fjernt fra mig tonede Trommen og Luren;
Hæslige fjendske
Mennesker kjæmped' til Trods for Naturen.
Bulderet hørte jeg, Hestene vrindske.
- Lærkernes Toner
Kalder Soldaten fra Vinter-Qvarteer.
Solen, der kommer befrugtende, seer
Krigen med Oprør og Revolutioner.
Krigen om Sommeren hades af Muser;
Marker og Enge,
Søen, der op imod Kysterne bruser,
Skulle jo lytte til Digterens Streng;e;
Nattergal-Røsten
Gribe ham med Melodiernes Magt;
7 Bølgerne lære ham Rhythmer og Tact,
Hvergang de skylle med Skvulp imod Kysten.
Derimod Vinteren kalder til Striden;
Digteren binder
Lyren om Skulderen, Sværdet ved Siden,
Iler at kjæmpe med Musernes Fjender.
Foraar og Sommer
Bygge de Himmelskes Sommer-Qvarteer;
Vinteren Muserne væbnede seer
Drage til Kampen med Piber og Trommer.
- Derfor, o venlige Læsere! tøved'
Digteren længe,
8 Sommeren over, forinden han prøved'
Sværdet at gribe for lesbiske Streng;e.
Vinteren kalder

Munter hans Tanke til Musernes Leir;
Gjækkende Gratier love ham Seir,
Vække ham atter til Liv, naar han falder.

9

Gjenganger-Breve.

- Data Romanis venia est indigna poetis.

Horat.

10 Jeg troede, naar man vilde slaae paa Øre
Den mindste Digter selv, at man lidt Euphonie,
Hvis ikke just en udført Melodie,
Naar Smækket kom, i Smækket burde høre.
Baggesen.

11

Retouren fra Paradis.

Riimbrev-Convolut fra Knud Sjællandsfar til Prof. J. L. Heiberg.

Forlad mig, stille Værn om danske Muser,
Jeg i din Kreds end tænker mig en Ven.
Baggesen.

Paradis den 1ste November 1830.

Endskjøndt Du sikkert undres over
At faae et Riimbrev sendt fra En,
Der efter Din Formening sover
I Jordens Skjød saa haardt som Steen;
Endskjøndt Du vist, min Heiberg, tænker,
At Sangeren, hvis Harpe klang
For Danmarks Gratier engang,
Har brudt for evigt alle Lænker,
Ham båndt til Scenen for hans Sang;
Endskjøndt jeg mærker, at om Munden
Et Smiil Dig spiller med lidt Spot,
Lidt Tvivl, lidt Undren, og paa Bunden
Af Alt Nysgjerrighed igrunden
12 (Et Smiil, der tidt har klædt Dig godt) -
Og skjøndt jeg forudseer, der strømmer
Fra Smilets Sæde, Munden, frem
Et Flud af Spørgsmaal: »Men fra Hvem?
»Og paa hvad Maade? Mon jeg drømmer?
»Og er jeg fuldt ved mine Fem?
»Mon han, hvis altfor ømme Hjerte
»Paa Jorden aldrig ret fandt Ro,
»Ei heller fandt i Aanders Bo
»En Balsom for den kjælnes Smerte,
»Den Vemod, han i Brystet næerte,
»Selv naar det syntes, at han loe?
»Mon han, Selines, Emmas Sanger,

»De danske Huldgudinders Præst,
»Der sidder Wessels Side næst,
»Imens hans Navn ved Evalds pranger,
»Mon han for Alvor som Gjenganger
»Vil give Roller her som Gjæst?
»Knud Sjællandsfar, hvis bedste, største
»Belønning, Stolthed og hvis Roes
»Var den, at kaldes dansk Matros
»Og blandt Matroserne den første -
»Knud Sjællandsfar, hvis lække Skude
»Gik under i et vundet Slag,
»Imens man hørte ham at tude,
»Som Hviin imellem Stormens Brag,
13 »For Juttas og det danske Flag
»Et Hurra høit, skjøndt Alt var ude -
»Knud, gamle Søllings Kammerat,
»Der blev forfulgt, fordømt og hadet,
»Fordi han tog fra Munden Bladet
»I en forgjort poetisk Stat -
»Han, der beværtet' sine Gjæster
»Med Lunets Sødme, Sprogets Pragt,
»Med Melodiens Rhythme-Tact,
»Og under sine Høitids Fester
»Paa Smagens Volde selv holdt Vagt -
»Han, hvem man dadled', at han skjemted'
»For stærkt for det for svage Syn,
»Mod hvem man raabte Brand og klemted'
»Ved Blusset af hans Øies Lyn -
»Han, der i Smagens Slotsbrands-Jammer
»Saae nedslaaet en forvildet Tylt
»Af Brandfolk frelse hver en Byldt,
»Imens vor Skat gik op i Flammer -
»Knud Sjællandsfar - jeg gaaer fra Sands
»Og Vid og Samling - paa hvis Kiste
»Den danske Smag, den engang priste,
»Men nu i pure Dynd forliste,
»Har glemt at lægge ned en Krands,
»Skjøndt daglig ved hans Bord den spiste -
»Knud skriver Breve? og paa Vers?
14 »Han er jo død; hans Død for Pokker
»Var dengang ingen Digter-Skjerts.
»Man ringed ved hans Grav med Klokker;
»Man skjendtes i mit Flyveblad,
»I Dagen, i Adresse-Avisen,
»- Og Gud skal vide, hvor - om Prisen
»Og Værdet af det gamle Had.
»- Men, hvis han nu er død, hvorledes
»Kan han da skrive til mig? Mon
»Den Kampplads, hvor saa bittert stredes,
»End binder Sangeren en Stund?
»Kanskee det ei er ham, men kun
»En Flok Epistler - fordum skrevne -
»Der er fra Skyggelandet drevne
»For her at trykkes med iblandt
»De ældre Søstre, som man fandt -
»- Kan Breve gaae igjen? - Min Skaber,
»Min Gud og Fader, hjælp! jeg taber
»Den sidste Smule Vid, min Sandt!«
Som sagt, min Heiberg, skjøndt jeg næsten
(I Qvalitet af død Person
Og Borger-Capitain forresten
I Aanders lyse Region)
Med Vished veed, at tusind slige
Forundrings-Udraab ville stige
Iveiret fra Din Munds Makron -
15 (Der gives bittre, gives søde

Makroner; paa Din Autor-Mund,
Jeg veed, man kan paa begge støde)
- Og skjøndt jeg vist af Hjertens Grund
Besvarer Alt hvad Du vil vide,
Jeg nødes rigtigt til, itide
At fatte mig lidt kort og but
I denne Riimbrev-Convolut,
Idet jeg beder Dig at hente
Af indeni forvarte Brev
Den Underretning, som jeg skrev,
Og som Du allenfals tør vente.
Kun een Omstændighed jeg vil
Berøre strax: den Art og Maade,
Hvorpaa mit Brev er kommet til
Dit Logement; en dunkel Gaade,
Du aldrig uden Hjælp kan raade.
Og denne Sag, Du vide maa,
Forholder sig omtrent som saa:
I Paradis - ja, jeg formoder,
Du veed, at Stedet, hvor jeg boer,
Er midt blandt Evighedens Kloder,
I Hovedstaden nemlig, hvor
Et tæt af Aander vævet Flor
Adskiller os fra Dybets Floder -
16 I Paradis, som sagt, min Broder,
Er Eet og Alt naturligviis
Langt over min og Alles Priis;
Det er et sandt . . . et Paradis!
En Mesterlighed uden Ende,
En endeløs Fuldendthed, der
Gaaer over alt Begreb hos Jer.
Og dog med alt det kan det hænde,
At Eet og Andet mangler her,
Saavidt som jeg kan see og kjende.
Som nu Befordringsvæsnet - ja!
Betræffende den indenlandske
Den overgaaer endog den franske.
Thi vi befordre selv os fra
Det Sted, vi er paa, til et andet
Blot ved et Tankelyn, et Blik.
Vi fare tusind Miil paa Landet,
Vi sætte tvers igjennem Vandet
Ved, naar det kommer høit, et Nik.
Hvad egentlig forstaaes ved Vei,
Distance, Frastand, veed vi ei.
Vi kjende nemlig i en Sum
Aldeles ei til Tid og Rum.
Hvor har vi Tid, paa Tid at tænke,
Mens Evigheden sluger Alt?
Og hvor kan Den af Rummets Lænke

17

Generes, i hvis Lod det faldt,
At boe i det uendelige
Ideens grændseløse Rige?

Det er utroligt, hvilken Trøst
Og hvilket uskateerligt Gode
Slig Høren op af Tidens Røst
Er netop for en Mand, hvis Lyst,
Ja, paa en Maade, hvis Methode
Var den, i sin Begeistrings Ruus
At holde slet med Tiden Huus.

Det er utroligt, hvilken Lykke
Slig Bryden ned af Rummets Væg

Bereder Den, hvis Hoved-Nykke,
Imens han ragede sit Skjæg
Blandt Jordens Mennesker og Qvæg,
Har altid været den, at ile
Fra Sted til Sted foruden Hvile.

Som sagt, et uskateerligt Held!
Hvad er Befordring paa Chausseer,
Ja, selv med Damp paa Jern-Alleer,
Ja hvad, tiltrods for Hr. Brunel,
En Fart paa Tunnel under Themsen

18

Mod Sjælens Flugt ved Øiets Blink!
Og, hvad paa Schweitzerbjerget Gemen
Mod Hurtigheden af et Vink?

Forsaavidt, er min sande Mening,
I Paradis er Alting godt
Og grumme mageligt - naar blot
Der var en Smule meer Forening
Med det, vi skiltes fra engang,
Med Hensyn hertil mindre Tvang
Og, som et Middel mod vor Trang,
Et udenlandsk Departement.

Forbindelsen imellem Eders
(Den lille Jords) og andre Steders
Bekjendte Markeder og os
Er, vor Lyksalighed tiltrods,
Saa godt som nul og nix igrunden;
Til dato har jeg ingen funden.
En reguleret Postgang - ak!
En banet Vei - jo, mangetak!
Nei, det er usselt, Herre Broder,
For En, der styret ud med Vid,
Tilfreds ei med det blotte Foder,
Lidt Skridt vil holde med sin Tid.

19

Naar vi vil hente Nyt fra Eder,
Saa maa vi tye til Leiligheder.
Men slige gives der kun faa.
Den evige, berømte Jøde,
Der fordum var saa god at gaee
Med Breve fra mig til min søde
Udkaarne Muse - før jeg døde,
Min Patroness' herovenpaa -
Og Svaret til mig expedere,
Ham see vi næsten aldrig mere.

Men derimod i dennes Sted
En Leilighed for Tiden haves,
Hvis Lige forhen aldrig gaves;
En Leilighed, min Bro'er, hvorved
Vi kan fra Eder Breve vente
Og Bøger og Aviser med
Og Bud fra Venner og Bekjendte;
Ja, hvad der her er rart, igjen
Kan skrive til en jordisk Ven.
Thi disse Leiligheder tage
Som oftest med Retour tilbage.

For at du kan forstaae mig, vil
Jeg nævne, hvad jeg sigter til.

Du veed, det er bekjendt, de franske,
Italienske, svenske, spanske,
De russisk-polske, de tartariske,
De cultivateerte, de barbariske,
Men, uden Spørgsmaal, at især
De tydske Recensenters Hær
Ei blot forstaae til Punkt og Prikke
At rive ned og at slaae Vrag
Paa Det, der efter deres Smag
Er jammerligt og duer ikke,
(Skjøndt Tingen tidt kan deri stikke,
Det seiler under eget Flag)
Men at de ogsaa, naar Poeten,
Der tales om, endskjøndt en Pjalt,
Har spiist af deres Brød og Salt,
Kan støde grausamt i Trompeten.

Hvor mange Skriblere har ei
Ved slige Recensenters frække
Trompetertusch forstaaet at vække,
Gud veed, paa hvilken smudsig Vei,
Et Slags Opmærksomhed for Tiden,
Som man har spottet over siden.
Selv i det lille Kjøbenhavn
Man har for ikke langt tilbage

Kaldt Folk Poeter uden Mage,
Som Ingen kjender nu af Navn.

Men, Herre Broder, vi herovre,
Hvis ubestukne Skjønheds-Sands
Ei blændes af den laante Glands,
Poeterne fra Dan og Dovre,
Og Frankrigs, Tydsklands, Engellands,
Fik spredet om en falmet Krands,
Vi sende slige Halvpoeter,
Der komme til os med et Læs
Attester fra Critikens Gjæs
Og banke paa hos Sancte Peter,
Tilbage med Protest til Jer.
Heroppe kort examineerte
De blive glatvæk rejiceerte.

Og seer Du, her, min Heiberg, er
Den Leilighed, jeg før har nævnet,
Det medium, der blev mig levnet,
Hvorved jeg ei alene kan
Erholde Bud fra dem, jeg kjender,
Men finder ogsaa En, der vender
Tilbage til det elskte Land
Og tager Brevet med, jeg sender, -

En Leilighed, man ret beqvemt
Med Paradisets lyse Hø'der
(Hos os i Vittighed og Skjemt
Hvad Folk hos Eder i Nyboder)
Kan give Navnet af en puur
Phantastisk, ellevilter rendende,
Belæsset, da vi fik den sendende,
Men nu poetisk let Retour,
Æsthetisk tom tilbagevendende.

Vel seer jeg atter om Din Mund
Vibrerende hiint underlige
Sarkastisk-egne Smil at stige,
Der skjuler Skalken paa sin Bund
Og synes mig med Undren sige:
»Hvorledes skal jeg det forstaae,
»Min kjære Knud, mon de, der stødes
»Fra Paradis og sagtens maae
»Etsteds spadsere hen, hvor Faa,
»Der ikke netop dertil nødes?
»Kan faae isinde hen at gaae,
»Vil der med Dine Venner mødes?
»Med Dine Venner? - Men med hvem?
»Mon, for at tale reent af Posen,
»Fordømte regnes med blandt dem?«

23

Jeg fatter, Kjære, retvel Skosen.
Men troer Du virkeligt, at vi
Fordømme dem, der som Poeter,
Skjønndt skikkelige Folk, fik Beter?

Jeg mener tvertimod, fordi
Man skriver Digte, som en Bengel,
Man paa en sindig Prosa-Sti
Kan tee sig siden som en Engel.

Jeg troer, at de, der sødt sov hen
Ifjor som Professions-Poeter,
Kan leve siden op igjen
I andre brave Qvaliteter.

In summa, Broder, det er vist,
At Den, om hvis originale
Poemer ei er værdt at tale,
Kan vinde Palmeløv tilsidst
Om ei som andet, som - Copist.

Og, hvorom Alting er, det baader
Kun lidet, at forkaste den
Blandt alle tænkelige Maader
Saa godt som eneste, Hr. Ven,

24

Paa hvilken Breve kunne finde
En Vei fra os til Kjerteminde.

Jeg stoler altsaa paa, Du troer
Mig uden videre, min Bro'er,
At først igaar er arriveret
En Digter her fra Jer (etsteds
Darauszen fra) og expederet
Til Paradisets Dommerkreds,
Hvor nu han bli'r examineret.
Ham venter jeg, og var tilfreds,
Han lykkelig var - rejiceret.

Men det er vel paa Tid engang,
Min elskte Ludvig, at jeg standser,
Før Convoluten bli'er for lang.
Det er min gamle Feil: jeg sandser
Af Glæde neppe, naar jeg dandser
I Rhythermerækker under Sang.
Jeg er desuden vant at rutte
Med Evighedens Tid jeg har.

Naar jeg begynder en Passiar,
Saa kan jeg næsten aldrig slutte.
Men der er rigtigt noget i,

25 At Tiden, selv i Evigheden,
Og Brevpapiret, selv i Eden,
Bør bruges med Oeconomie,
Og at, hvis ogsaa jeg, der skriver,
Kan rutte med en Evighed,
Du selv, min Gode, neppe bliver
I Længden ret fornøiet med,
At Dig med Posten Breve sendes,
Der først i Evigheden endes.

26

Toget mod Algier eller Apologie for min Gaaen- igjen.

(Rimbrev fra Knud Sjællandsfar til Prof. J. L. Heiberg.)

Saaledes slaaer jeg end til Sprogets Ære
Med god Samvittighed, naar det skal være -
Saaledes - ak! men det er Verdens Nød! -
Saaledes slaaer man kun, naar man er død.
Baggesen.

Paradis, den 1ste October 1830.
Hvad der bevæger mig til at forlade
Min efter tusind Storme fundne Havn,
Mit, som det synes, faste Stade,
Min trygge Plads i Engles Favn,
Og væbnet blot med Sort paa hvide Blade,
Ei meer beskyttet af mit gamle Navn,
Udsætte mig for Fjendens Kanonade -
Hvad der bevæger mig, min Ven,
Der vel kan være mødig af at stride,
27 Til at fornye Bataillen og igjen
Forsøge paa at skjemte, lee og - lide,
Det ønsker Du at vide?

Mig driver Længsel efter Danmark fra
Asylet under Evighedens Palmer;
Mig lokker, midt iblandt Seraphers Psalmer,
Og blandt Cherubernes Haleluja
Min gamle Kjærlighed til Jorden,
Men, fremfor Alting, til mit Hjem, til Norden.
Mig driver Et, jeg veed ei hvad,
En Uro, Hvileløshed, Hede,
Et Slags Forlangen efter fremmed Mad,
Og - skjøndt jeg seer, Du undres allerede -
En Smule - Kjede.

Lad det ei undre Dig! Ifald Du blot
Betragter nøiere mit Jordlivs Gaade,
Kan denne Kjedsomhed forklares godt.
En Forudnyden uden Maade,
En Leven flot

Paa Capitalerne, der var ivente,
En Gjøren Regning uden Vært,
En Griben efter Taffelets Desert,
Imens paa Suppen jeg mig brændte,
28 See, det omtrent har været min bekjendte
Maneer, forinden jeg mit Jordliv endte.

Og hvis nu jeg, der længe før min Død,
Da jeg endnu to lille var blandt Eder,
Sødt vuggedes i Phantasiens Skjød,
Hvis jeg paa Puf alt dengang forud nød
De Saligheder
Mig Paradisets Himmel nu bereder,
Og saa med Eet
Imod Forventning finder mig lidt beet;
Hvis jeg, jo meer jeg grunder,
Begriber, jeg har taget (mellem os!)
For megen Salighed forlods,
Er det et Under?

Mig er for himmelsk tidt min Himmel,
Mit salig Liv for saligt tidt;
Af Evighedens Længde hovedsvimmel
Jeg ønsker, Tiden vilde lidt
Afløse denne lange Vrimmel.
Ja, hvad der næsten gaaer for vidt,
Den dybe, dybe Fred, jeg her har arvet,
Jeg ønsker undertiden farvet
Med Krigens muntre Colorit.
29 Min store Tryghed mig generer,
Min ubegrændsede Credit;
Og her, hvor ingen Moders Sjæl fallerer,
Jeg længes efter lidt - Fallit.

O, Du er lykkelig! Du kjender,
Du kan ei kjende ret tilgavns
Din og det hele Kjøbenhavns
Lyksalighed, hvorhen I saa Jer vender.
Min lykkelige Heiberg! Du, som næst
De større Plager,
Krig, Ildebrand og Kulde, Sygdom, Pest,
Kan desforuden, naar du blot behager,
Dig invitere til de mindres Fest,
Tractere Dig med skjønnne Næringsсорger,
Huusleie, Hjælp til samme, Lygteskat,
Og kan i dette Schachspil gjøres mat,
Hvad, ak! blev nægtet mig som Himmelborger;
Du, som kan sødt beruses i
De kjøbenhavnske Post-Poeters
Æsthetisk »brave« Svinerie,
I Hauchernes Portstolpe-Polemie,
I tusind Bestialiteters
Henrykkende Magie,
Der, ak! min Næse gaaer forbi,
Forsaavidt, at jeg ei er midt deri;

30 Du, som bedærve kan din Mave
Med seige Hjorterygge, samt det Vildt,
Der under Navn af Vilster bli'er bestilt
I Sorøes adelige Dyrehave;
O, Du Lyksalige, der har,
Foruden Alt, hvad Skjæbnen Dig beskjar,
Tiltrods for alle Matatadorer,
En Sværm af Creditorer!
Ja, hvem der var i Dit Sted! Hvem der kunde
Som Du fordybe sig i Polemik
Og ærgre sig ved den blot nogenlunde!

Ja, hvem der havde blot et Gran af Politik,
Ei den, som vi har, den kosmopolitiske,
Der paa en noget studs Maneer
Med roligt Overblik paa Verden seer;
Ak nei, jeg mener just den mindre kritiske,
Som Dagens, Skilderiets og som den,
Man faaer hos Værtshuusholdere med Øllet
For Ingenting i Halsen skyllet
Og ved Discourser gylper op igjen.
Af, hvem der var en Smule smittet
Af Frygten for Miguelers Despotie
Og Londons Stods-Philosophie,
Og kunde skjælte lidt for Keisersnittet,
Hvorved de græske Stater, svangre med
31 En længe baaren Friheds-Søn, kom ned
Og blev forløst, lidt voldsomt, mener Fanden.
Ja, hvem der blot, i Mangel af en anden
Uroligheds Fontaine kunde gaae
Til Attestats og frygte for at staae!
Ak! hvem der havde (for med een Betegning
At vise Dig min store Mangel paa
Elendighed) en nok saa klein, lad gaae!
(Thi man kan ogsaa ængstes for de smaa)
En klein, men uqvitteret Skrædderregning,
Der bragte mit Finants-System istaa!

Alt dette mangler mig, og derfor drager
Min Tanke med unævnelige Savn
Tilbage til det elskte Kjøbenhavn.

Aparte veed Du, at jeg tager
Med Hjertens Liv og Lyst
Lidt Deel i hver polemisk Dyst,
Der af Critik, om nok saa lidet, smager;
At overhovedet enhver
Selv nok saa lille Gjæring, men især
En saadan en, hvor Videnskabens Vande
Af Storm og Uveir er i Oprør bragt,
Og Søens Flade saa belagt
Med Fisk, at man kan fange dem med Spande,

32

At slikt et Røre, som bekjendt,
Er egentlig mit Element.

Men siig nu selv, min Bro'er, om Du har fundet
Literaturens Fiskepark etsteds
Saa oprørt indenfor sin Kreds,
Saa genialt det Hele, slets ei bundet
Til dumme Regler, men Enhver saa fri,
Saa puur og pære Fisk-Genie,
Saa hjemmевant i dette Roderi,
Som nu hos Jer i Døgnets Poesie?
Og rundt om Parken selv et Føre
Saa deiligt dyndet og saa tykt,
At selv de lette Gratier, af Frygt
For Stænk, ei gaae deri, men kjøre.
Ja, det er sandt, Literaturens Kjær
Er noget mere mudderfyldt hos Jer,
End netop just nødvendigt er
For sig i Søleriet at bevare;
Men, søde Bro'er! betragt saa bare
I Kjæret overalt de rare
Urimelige store Ferskvands-Fisk,
Saa reent forfisket hver, saa frisk,
Saa døsig gloende med Øiet,

Oa dog saa selvtilfreds og saa fornøiet!
See, disse store, ferske Flyndere,

33

Mod hvilke min Tids vare magre Syndere;
Hiins Torskeflab
Og dennes fast umaadelige Gab!
Og disse der, som ere kuns Begyndere
I dette Kjærs Forfisknings Theorie,
Hvor let de alt bevæge sig deri!
See der - dog ak! hvem nævner alle disse
I sit Slags mageløse Fisk tilvisse!

Dog - uden Billeder! jeg kan
Ei andet end beundre Jer, min Broder!
Jeg havde sagtens tænkt mig, at et Land,
Hvor alskens fremmede, moderne Moder
Blier snappet med en graadig Tand
Af Svinene, der ved Parnasset roder,
Jeg havde tænkt mig, siger jeg, endeel
Forværret siden
Min Himmelfart og grebet an af Tiden.
Men en saa stor, fuldstædig og saa heel
Prostitution! en slig Foragten
Af Modersmaalets Grammatik
Og selv en simpel Gammelholms Logik
Og Skoledrenge-Regler for Metrik!
En saadan ubarmhjertig Slagten
Af sund Forstand! - Isandhed, Eders Slægt
Indgyder uvilkaarligt mig Respect!

34

Kan min Tid prale med en saa forstokket
I Theorie og Praxis lige stærk
Og i phantastisk Vildskab saa »barokket«
Og regelløs og ugeneert Bersærk,
Som han, der nyligt skrev den fade,
Ja næsten vamle Babyloniade? *)
Kan Een af dem, der dengang gjorde Vind,
I Sprog- og Vers-Fordærven taale,
At vi med dennes Vindighed ham maale?
Mig falder netop nu en Bommert ind,
Men een, der slaar Sparto til mangen anden.
Siig, kan Du gjætte vel hvad Manden
Forstaaer ved »mindre langt« omtrent som saa?
»Hvad der i Længdemaal maa staae
- Kanskee Du mener - under Noget,
Hvormed det sammenlignes.« - Aa!
Saa let man slipper ei til? Pludder- Sproget,
Hvorunder og hvorpaa
Han skriver sine Digte hen i Taaget.
Nei, Meningen er - hahaha!
Jeg brister, ha! jeg kan - haha!
For Latter komme knap derfra . . .

* - 35 Nei, Meningen af »mindre langt« skal være
Den samme som »langt mindre« paa min Ære! *)
Haha, haha, haha, haha!
Du store Gud! hvad kan der ikke blive
I danske Bøger sagt som Jydsk,
Naar Folk i Moden komme med at skrive
De samme Bøger først paa Tydsk!
Og hvad kan ikke ved en slig Forqvaklen
Af Sproget og en saadan Venden om
Af Constructionerne, ved disses Vaklen,

Endnu forventes, inden Smagens Bom
Slaaes ned for Døgnets Galimatiade!
Hvad kan der ei af denne fessor Pro
I Sorøskovens mie Acade
I etisk po
Maneer af phanes Aristo,
Naar blot man venter, i det Store skrives,
Da Miniaturen alt saa prægtigt trives!
Men, gjælder Klagen om det grønne Træ,
Hvem kan da fordre nogen
Respect for Sprogets Majestet af Digterpogen,
Af Poesiens mindre Kræ?

*
– 36

Hvis denne Hellig Andersen, der rider
Beruust af Phantasiens Øl
Paa Musens nattegamle Føl,
Det slagelseske Krik med lamme Sider,
Mens Pøblen holder ham for en Prophet
Af en Poet;
Hvis han som Sinkelectiens Fux begik
Saa plumpe Bommerter mod Grammatik
Som dem, han ideligt begaaer, *) han fik,
Det tør jeg sværge paa, saa vis som Nogen
Dada og blev sat hen i Skammekrogen.

O, I er komne vidt! Jeg seer
Forbauset Eders Skriden
For ei at sige frem med Tiden,
Nei, langt forbi den meget meer.
Hvad vare min Tids Pøbel-Aander
Ved Døgn-Literaturens Gammelstrand
Imod de literaire Vagabonder,
Der vrimle nu hos Jer saa tykt som Sand.
Og Eders Ugeblade! - Kjære!
Betænk og husk Dig om: kan min,
Skjøndt ellers grundigt svinske Tid begjære
At Sammenlignes med de fede Sviin,

*
– 37 Der sværme snart hos Jer og snart belære?

Ja, Eders Ugeblade! - Hvem
Vil nægte dem i Anarchiet
Af sund Fornust og Styverfængeriet
Af alle Sorter Fynd og Klem?
Selv Steens Opposittons-Fadaiser
Var Salomonisk Viisdoms-Ord mod dem,
Man hver Dag nu med Undren læser,
Naar muddret op af deres Hjem,
Ureenligheds pontinske Sumpe,
De siden friske postes frem
I Liunges kjøbenhavnske Pumpe.
(Jeg mener in parenthesi,
At Navnet »Posten« ikke passer
For et saa raat Maskinerie
Som Liunges Hverdags-Blad, hvori
Et Bundfald af vor Poesie
Og Dynd af vor Philosophie
Af Redacteuren samles i
Dertil bestemte, plumpe Kasser.
Man kunde kalde det en Pram,
En Mudderpram, at sige, Kjære!
Hvor Københavns og Sorøs Skam,
Dødssukket af vor Rest af Ære,
Vor sunde Tæknings sidste Sums
38 I Facit deficite Rester
Til Tarv for Smagens Ølhuusgjæster

Er samlet, tyknet i en Grums.)

Som sagt, min Broder, jeg beundrer Eder!
Kan min Tid, svar mig, kjæreste, jeg beder!
Kan min Tid vise Møster paa Critik
Som kjøbenhavnske Pumpens om Theatret?
Og kan, uagtet Smagens Republik
Af Renomister, saa det havde Skik,
Paa min Tid, veed vor Herre, blev kalfatret,
Du eller Nogen, om I og
I den Tids Smagens Sorte-Christianskrog
Og sammes Peder-Madsens-Gange speide,
Mig vise Magen til en Polemik,
Der saa complet paa alle Fire gik,
Som salig Essex's scandaleuse Feide?
Selv Den, hvis Virtuositet
Paa min Tid uden Mage var i Sludder,
Var Intet Mod den simpleste Poet,
Der vralter om i Pumpens Mudder-Mudder
Og skriver, om ei andet, - en Pamphlet.

39

Men - sandt at sige, kjære Herre Broder!
Mig synes næsten, at der stikker i
Det kjøbenhavnske Nederlags-Genie
En altfor genialske og fri,
Ja næsten fræk Foragt for gode, gamle Moder;
En altfor voldsom Riven ned
Af Reglerne for Rum og Tid og Sted;
En altfor ubesindig Slaaen Vrag
Paa det, man kaldte før den gode Smag;
En Stræben, altfor dristig, for umaalelig
Mod det, der, kommer Alt til Alt,
Igrunden dog er splittergalt;
En - Genialiteten ufortalt,
Der fødes nu med hver poetisk Pjalt
Og gjør ham strax uoverstraalelig, -
En Færskhed, saa aldeles uden Salt,
At Eders Poesie er fast utaalelig.

Det er paa Tid, jeg mener, at man gaaer
Paa Tog mod danske Smagens Barbarier,
Hvis Stat, som før Algiers, o Skjændsel! staaer,
Fordi man seer derpaa og - tier;
Et Barbarie, hvis critisk-fæiske
System tiltrods for al den europæiske
Cultur og Frihed taales Aar for Aar

40

Og kun betrygges derved, at I - sove!
Et Barbarie,
Der trodser Gud og Politie
Og leer ad Æsthetikens Love,
Og fordrer, skjøndt ei værdig et Skud Krudt,
Af vort Aarhundred' sin barbariske Tribut.

Det er den høie Tid, jeg skulde mene,
At I, der staae som Riddersmænd omkring
Den stakkels Frue, Smagen, Jer forene
Og søge Fjenden ved hans Værneting.
Forsamler Jer til Toget kjækt og ædsker
Til Kamp, til Død, til evig Tausheds Grav
Literaturens Barbaresker
I Poesiens Middelhav.
Bestormer dristigt deres plumpe

Befæstning ved den kjøbenhavnske Plumpe!
Og tager fat, er I som jeg tilsinds,
Paa ham, der hist i Mudderet befaler,
Paa ham, hver nyhedssvanger Vinds
Herold, hvert sælle Skinds
Beskytter, Pumpens maroccanske Prinds
Af tre fra Soer ham sendte Hestehaler!
Og gjører flux i Gratiernes Navn
Til Eders og til Dannersprogets Gavn

41

En Ende
Paa Røverredens Mestermænd og Svende! - -

Jeg seer, min Ven, Dit tankefulde Blik;
Din sagte Rysten og Din Luden
Med Hovedet jeg kjender paa en Prik.
»Et Barbarie, saa raat, saa frækt desuden,
»At efter hvert fornyet Slag paa Snuden,
»Det lige frækt med Snuden opreist gik,
»Udrydde det! - men Maaden, det er Knuden!«
- Og herom er min Mening den, Fa'er min!

Det er ei reent betydningsløst, at hiin
Algierske Stat, der alt saa tidt er truet
Af Poul og Peter med Ruin,
At den, jeg siger, ei blev underkuet
Af Østerrigske Hæren (denne kan
Vist være respectabel Mand for Mand,
Men til at holde mod Barbarer Stand,
Den synes mig for selvfortabt i Nuet) -
At heller ei et Parlament,
Saa bravt og dygtigt, som det engelske,
For evigt Røverredens Magt fik endt;
(Thi det er egent med John Bull bevendt:
Hans Smag, skjøndt af Europa høit fortjent,
Tidt i det Fine falder i det bengelske) -

42 At dernæst Moscoviten, der paa Vrangen
Er lidet meer en Halv-Barbar,
Til dato endnu mindre har
Algierernes Despot holdt Stangen; -
At endeligt, saavidt jeg veed,
Mit Danmark var, i Forhold til sin Evne,
Den Første, der med Kraft til Værket skred
Og havde Hjerte til Europas Skam at hævne,
Da Du mod Tripolis, o Bille! stred; -
Men, at det store Forsæt, reent fra Grunden
At rydde Hundehuset, Røverhunden
Og den Algierske Despotismus ud,
Først modnedes ved Frankrigs Herskerbud.
Det er ei reent betydningsløst, jeg siger,
Det er et Vink for Hver, der gaaer
Til Kamp mod Barbarie - om dette staaer
Paa africanske Kysten eller stiger
Og bredes ud i Poesiens Riger -
Det er et Vink, at netop Frankrigs Kriger,
Hiint Lands, der stred saa tidt for Kunst og Smag,
Har kjækt sig taget af Culturens Sag
Og dræbt i Hulen Barbariets Tiger.
Thi mærker Eder, I, der samles om
Den gode Smags Standarter for at holde
Paa Poesiens Thingsted Dom
43 Og værne krastigt om Critikens Volde,
I, mine danske Venner! I To, Tre!
I, naar det kommer høit, I Fire!

I, der besjælt' med mig af een Idee,
Med Skjæmt, med Alvor, med Critik, Satire
Bekjæmpe dem, der nu maaskee,
Mens I Fordærvelsen om Eder see,
I Poesiens Skjænkestuer svire;
I, der imod Barbarer gaae paa Tog
Til Forsvar for vor Digtekunst, vort Sprog,
Betænker vel, forinden
I ruste Jer til velmeent Strid mod Fjenden,
At Mislyds Barbarie
Beseires kun med Vellyds Harmonie;
Med fuldendt Kunst I skulle
Beskjæmme ridderligt det Mangelfulde!
Imod plebeisk Plumshed sætte
En Strenghed, der er nærved Etiquette!
Ja, mærker det: med Frankrigs Elegants,
Med dets Correcthed, Præcision og lette
Af Gratierne lærte Rhythmedands,
Dets Klarhed, dets for Skjønhed vaagne Sands,
Med fransk Respect for Love
I rustes maaae til Striden, før I vove,
At vække dem, der sandsesløse sove!
44 Saaledes væbnede til Vaabendyst,
Til Kamp, til blodig Kamp imod Barbarer,
I rendse Danmarks blomsterklædte Kyst,
Der mylrer nu af hujende Corsarer!

45

Knud Sjællandsfars Testamente eller Gjengangerens allersidste Villie.

(Riimbrev fra Knud Sjællandsfar til Prof. J. L. Heiberg.)

Det forekommer mig, at Gaaden,
Som Løses bør i Poesie,
Er ikke Knuden selv, men Maaden
Som Knuden løses paa deri.
Baggesen.

Paradis den 1ste October 1830.
Lidt træt, lidt mat, en Smule grebet an
Af Skrivelsen, jeg nys har skrevet,
Jeg nødtes til at standse Brevet
Og ved en Æthersnaps, lidt Ambra-Vand,
En Bid Ambrosia, saa godt man kan,
Til Skriven Breve sætte mig istand.
Recolligeert, i al Fald mindre mat
Jeg tager atter paa Epistlen fat.

46

Iblandt de Faa, de Tre, de Fire,
Der, som jeg haaber, endnu staae
Beredte til med mig at gaae
Til Smagens Skjænkehuus og slaae
For Panden dem, der sidde der og svire,

Blandt dem fornemmeligt jeg regner paa
Din Assistance, Ven, Din Skjemte-Lire,
Din grundige Kritik og Din Satire.

Kanskee Du mener, det var klogere,
Om jeg, for at faae Sagen bragt i Drift,
Forsøgte paa, mig at besvogere
Med Eders literaire Maanedsskrift,
Et Maanedsskrift, der commanderer
For Øieblikket som bekjendt
Med femten Officerer
Et overmaade talrigt Regiment.
(Dets Officerer er jo og Gefreidere
For en usynlig Trop af Medarbeidere.)

Om det var klogere? Kanskee det var.
Jeg veed jo nok, det ansees for en Lykke
For Den, der ellers intet Rygstød har,
At han kan støtte sig til Andres Rygge.
Og disse her tilsammen er' forsvarlige,
Og kan med Lethed og i Mag,

47

Jeg tilstaaer, ta'e sig af den gode Sag
Og vorde for dens Fjender meer end farlige.

Men seer Du, Kjære, det hvorfor jeg strider,
Er ikke just den gode gamle Sags
Befordring, men en streng og kritisk Smags.

Betragt et Hav, en Flod, hvor Strømmen glider
Med Ilen og harmonisk hen
Og ta'er ei blot fra Himlen over den,
Men og fra Strandens blomsterrige Sider
Et eget Farvespil, en Colorit,
Der under Stoffets Eenshed vexler tidt -
Og see da Billedet paa det, jeg kræver
Af Digtet, der med Tidens Strømme svæver.
Som Havet, naar det snart idyllisk hviler,
I Ro og Storhed Billede paa Gud,
Snart pidsket af Orkaner spiler
Til Mynster-Taarnes Høider ud
Sin rynkede, bevægelige Hud,
Og skummer dybt, naar Stormen iler
At slaee det med forfærdelige Kiler:
Saaledes for mit Øie Digtet staaer
I Forhold til det indre Liv, der gaaer
Igjennem det og til dets Ydre naaer;
Thi enten det er roligt eller stormer,

48

Dets flydende, bevægelige Masse
Er eet og smeltet sammen med dens Former.

Om nu en Digter har forstaaet at passe
Hiin Stoffets nøie Sammensmelten med
Dets Form, hiin Farve-Vexel efter Tid og Sted;
Har ladet sine Digte speile
Ei ene Himlen af, men det,
Der ligger nærmere, (skjøndt det er mindre let)
Det er, hvis ei jeg meget skulde feile,
Den sande Gjenstand for Kritik,
Det Punkt, i hvilket Smagen
Kan lægge hvad den duer til for Dagen.

Men, kjære Broder, det er netop Sagen:
For Form og Farve har Enhver ei Blik,
Men for Idee og Stof har næsten Alle.

Saa underligt det og paa Tryk kan falde,
Det er dog vist: de Folk, man støder paa,
Betragte Formen meest som et Abstractum,
Der nok kan springes over saa som saa;
Ideen derimod er dem et Factum,
Som man kan ordentligt forstaae;
Den smager meget meer af det Reelle;
Den kan der tages paa; man kan fortælle

49

Om en Idee, om Stoffet vidt og bredt:
Men ak! hvem bryder sig om det Formelle!

Sæt for en Fraadser et poetisk, fedt,
Med Boller opfyldt Suppefad tilside:
Hvad er det, Fyren først og sidst vil vide?
Om Suppen og tilgavnens er stærk og sund,
Og nordisk kraftfuld, ethisk ei oprørende,
Om den besidder alt til Supper hørende,
Som for Exempel, Boller, Grønt og Rødder
Og Fødder.
(Naturligviis jeg mener dem af Grise,
Af Gjæs og Høns og andre fleer.
Paa Versets Fødder - pedes - seer
I Reglen aldrig Fraadserne, der spise.)

Men, naar som jeg man er en kræsen Hund,
Ens Appetit i noget Mere sættes:
»Med Suppen, hedder det, vil jeg ei mættes;
Paa det Piquante spidser jeg min Mund.«
Jeg ønsker desforuden, at dex rettes
Lidt smagfuldt an, og ønsker det med Grund.
»Ifald Du havde bed't mig til Dit Gilde
(Jeg siger til min Vært) en Søgnedag,
Og havde bed't mig ene for at stille
Tilfreds min Sult, det var en anden Sag!

50

Men Du har bed't mig paa en Høitidsdag,
Paa Høitidsmad hos Musen, Din Pernille:
Saa er det vel tilgiveligt at ville
Bevæertes med en lille Smule Smag.
Hør derfor min (og gid med denne Fleres!)
Erklæring, Ven! Skal jeg af Dig tracteres
Og Suppen i en Skaal af Leer serveres,
Saa bliv ei vred, om jeg gjør sure Miner:
Jeg er forvænt af Porcelains Terriner.«

Det er en gammel Regel: Viin,
Der drikkes af en Theekop, smager
Omtrent som bitter Medicin;
Og Kaffe, heldt i Ølglas, ei behager.
Saa stor er den Betydenhed, der var
Til alle Tider ved det blotte Kar.

Vel hører jeg af visse Mose-Krybere,
Parnassets Sjouerfolk, at Sligt
Er Overtro og Fordom mod et Digt;
Nei, mine Herrer, Tingen stikker dybere!

Som Følehornet paa et Insect skyde

Fra alle vore Sandser sine Traade,
Der prøve det, vi er tilsinds at nyde;
Og skjøndt det ofte synes os en Gaade,

51

At Eet behager os, et Andet ikke,
At jeg kan lee ad det, min Søster Fikke
Igjennem Taarestrømme stirrer paa,
Saameget, troer jeg, kan et Barn forstaae,
At der imellem Godtfolks Organismer
Er en Forskjellighed, en grov, en fiin,
En raa, en dannet Sands, der gjør, at hiin
Paa Smagens Guldvægt veier det, Fa'er min,
Som Pøblen veier ofte paa en Bismer.

Een tager mig til Siden: »Min Poet
Er, tro mig, fuld af Genialitet.
Bedøm ham anderledes! For Genier
Bør skrives singulaire Theorier.«
- »Hvad vil Du af min Digter?« siger Een;
»Han er saa skikkelig; hans Sjæl er reen;
Hans Poesie moralsk; i hans Romaner
Er meget underholdende Kumpaner.«
- »Væk!« raaber Een med knyttet Næve, »væk,
Hr. Criticus! med Dine dumme Skranker!
Hos min Poet man svømmer fast i Tanker;
Hans Characterer er' solide Planker
Af Menneske-Naturen Træk for Træk!«
Og hvad betyder saa det flauue Qvæk?
Hvad vil' I af mig? Hvis nu jeg forlanger

52

Ei blot Productet af en keitet Flid,
Men Studium af een og anden Sanger?
Hvad skader dem lidt Gratie, lidt Vid?
Har jeg ei Ret til at forlange Noget,
Der viser Tact og Følelse for Sproget?

Betragt en Linedandser hist, og siig,
Hvi ei til Bifald danske Næven røres,
Der ellers altfor let til Klap forføres.
Er Manden ikke flink? hans Klædning rig?
Og gjør han ikke grumme svære Stykker?
Snart de forunderligste Pas,
Snart høie Spring med Entrechats -
Har danske. Folket pludseligt faaet Nykker?
- Jo paa det Lav!
»Ak nei! men Akrobaten, ellers brav,
Manquerer noget Vist - mig Folket svarer -
Som vi har vænt os til hos Longuemarers:
Paa Lethed og paa Gratie han sparer.«
- Thi Folket føler dunkelt, at Enhver
Kan vinde Færdighed ved lidt Besvær,
Kan springe høit, men derfor ikke falde
Med Anstand ned; og plumpe kan vi Alle.

I Korthed, hvad Horatius,
Saavidt jeg veed, i Brevet til Trebatius

53

For længe siden alt har sagt,
Det staaer endnu den Dag i Dag ved Magt.
I Alt hvad der er blot og bart nødvendigt,
Der er det ofte tilladt, er anstændigt,

At gribe Sagen an lidt ubehændigt.
Man være kan en duelig Jurist,
Og bomre stærkt i Sproget, det er vist;
Kan mangle Gratie som Cancellist,
Kan have Horn i Siden
Paa dannet Smag og Holden Skridt med Tiden,
Og gaae tilstols som hæderlig Copist. *)
Men, naar en Digter gjør deslige Knuder,
Foragtes han af Mennesker og Guder. **)

Dog - for at knytte Traaden fast igjen
Til det, hvorfra jeg nys gik ud (jeg mener
Det litteraire Maanedsskrift, min Ven!)
Da er det vist et Selskab, der fortjener
Respect ved Krasten, det i sig forener.
Dets Lemmer staae, kan ellers Rygtet troes,
Ved Hovedets og Hjertets Adel
Langt over min og over Alles Roes,

* * 54 Men - netop derfor over Ingens Dadel.

Hvad jeg for min Part har imod dem meest,
Og hvad der nu og da har gjort mig bange,
Er nærmest, at jeg troer, der er for mange.
Da Folk i Danmark er som Folk er fleest,
Jeg synes næsten ei, man kan forlange,
At i et lille Land og nutildags
Skal 15 Herrer, siger femten,
Der tage sig af Viddet og af Skjemten
Og af vor Alvor med Kritikens Klemten,
Ei blot bekjende den moderne Smags
Igennem-Fingre-Seen - nei! fra Grunden
Bekjende høit med Hjertet og med Munden
Og under alle Formernes Bevaring
Den ene saliggjørende
Og til et evigt Liv alene førende
Æsthetiske Kritikens Aabenbaring.
Thi jeg, der som bekjendt er blød som Vox,
Naar Talen er om blot at tolerere,
Jeg, naar der spørges om at criticere,
Bekjender villig mig som orthodox.
Men, læg nu Mærke til de Femten, Kjære!
(Jeg burde sagt de Fjorten, det er sandt! *)

* 55 - At der er Folk iblandt,
Der ere Landets Stolthed og dets Ære,
Det finder jeg og det Enhver nok fandt.
Men - det er Mænd, der meest har lagt sig efter
En Videnskab, et Studium, hvori
Snart aldrig Talen er om Poesie.
Med alle Sjælens Evner og dens Kræfter
Bemægtiger den lærde Grandsker sig
Sin Videnskabs Idee. En Dykker lig,
Hvis Stræbens Gjenstand kun er det, der hefter
Ved Dybderne sig fast, og det, der gled
Ved Massens Indhold dybt i Havet ned,
Men ikke Sivets Blomst, hvis lette Blade
Til Krone forme sig paa Vandets Flade,
Som denne seer den lærde Grandsker paa
Det Indholdsrige, Grundige, Solide.
Han vil det rene Væsen, maa Du vide;
Hvor kan den lette Skjønhed da forslaae?
Men jeg, som før bemærket, er lidt kræsen
Og nøies ikke med det rene Væsen.
- For lutter Indhold, Grundighed og Stof,
Af Iver for Systemet at bestemme,
Sees han kun lidt ved Gratiernes Hof;
Men det er netop der, hvor jeg har hjemme.

Hvem spørger i Theologie
Om Melodie?
Og hvilken Studiosus paa Regensen
Fik sit Gehør for Vellyd cultiveert,
Fordi han i et Cursus har studeert
Jurisprudensen?
Hvem skjærpede sit Blik
For Formens Skjønhed, for Metrik
Ved Medicinen og Physik?
Hvad troer Du, Fichte, Kant og Schelling
Har brudt sig om den digtede Fortælling?
Jeg mener, om en saadan, hvor det Hele
Er opløst i en yndig Harmonie
Af Talens enkelte forbundne Dele,
Mens der af Facta kun er lidt deri. *)

I Korthed, blandt de Femten er der Folk,
Der hver for sig fortjene høit at være
Oplysnings, Sandheds, Dydens, Retfærds Tolk.
Men, læg Din Haand paa Hjertet, Kjære!
Og siig mig ærligt: sæt, at par hasard
Den stakkels nøgne, næsten tiggefærdige
Forskudte Skjønhed kom, saa blot og har,
Saa reent berøvet hiint Beundringsværdige,

*
- 57

Hiin tragiske Betydningsfuldhed, hiin
Historiske Nødvendighed, og denne
Begeistring for en blodig Slægts Ruin,
Og hiin - og hiin - og hvad vi alle kjende;
Sæt, at den kom med Taarer og med Smil,
Med Gratien i hver Bevægelse
Og med et Ansigt, hvis Profil
Var stjaalen fra Antiken, i en Stiil,
Man nu kun sjældent seer, uskyldigt, fuldt af Ild,
Kun ubekjendt med Kjødets Spægelse:
Sæt, at den ydmyg tigged' om Gehør,
Troer Du, man aabnede for den sin Dør?
Og troer Du, at et Digterværk, der lægger,
Lig Statuen af Marmor, sin Værdie
I Formen, det bevæges i,
Og ei i andet, troer Du, at det vækker
Enhver af disse Femtens Synmpathie?

Hvad man forresten kunde criticere
Og gjøre Spørgsmaal om, med mere,
Ved dette Selskab, er alt sagt af Flere;
Det skulde Pokker altsaa repetere.
I Hovedsagen mærkes bør især:
Æsthetiker af Profession er Ingen
Foruden Dig iblandt dem, det er Tingen.

»Min kjære Knud« - maaskee Du siger - »vær
Fornuftig, rimelig, og tag mod Grunde!
At Alt bedømmes skal af Hver især
Er ingenlunde
Vort Selskabs Hensigt; og hvorledes kunde,
Jeg sætter til Exempel, Medicin
Bedømmes af Juristerne, Fa'er min?
Og Jus af Medici? og Poesie
Af Den, der har studeert Oeconomie?
Desuden veed Du . . .«

». . . Kjære, lad mig slippe
For sligt, der netop er den skjulte Klippe,
Som let kan volde Jer total Ruin.
Ja, Du har Ret! om Jura dømmes Ingen,
Der ikke selv forstaaer sig lidt paa Tingen;
En theologisk Disciplin
Er ikke min Sag, heller ikke Din;
Om Medicinen Ingen vover
At dømmes, før han selv har tænkt derover.
Men ak, Hr. Broder! Æsthetik
Forstaae vi Alle paa en Prik.

Dog - lad os sætte for et Øieblik,
Du styrer dets æsthetiske Kritik.
Saa meget destoværre da; det gavner

59

Jert litteraire Selskab aldrig, at kun Een,
Og netop Du har denne Post. Man savner
Opposition i en saa vigtig Green.
Hvad hjælper det, at jeg og nogle Flere
I Hovedsagen af Din Mening ere?
Du er en Anstødssteen
(Det veed Du, og det tør jeg ikke dølgje)
Ei blot for Pøblen, men for dem, her følge
I deres Undersøgen et Princip,
Et falsk maaskee, men et, paa hvilket Mængden
Ei giver uden høist nødvendigt Slip.
Det foruroliger i Længden,
At hele vor æsthetiske Kritik,
Ei ene Flyvepostens Polemik,
Men at endog inappellable Domme
Af Landets første Tribunal
(Forstaae: det litteraire) skal
Fra eet og samme Hoved komme.

Du mener muligviis, at jeg har glemt
Den Trop af Medarbejdere, fra hvilken
Oppositionen jo kan komme nemt. -
Trara, tremtrem! - Kanske Du troer, at Stilken
Og Roden af en Blomst erholde Saft
Af Bladene, der sidde paa dens Skaft?
- Betænk, at Medarbejderne

60

I deres Virksomhed og Existens
Afhænge blot af min Hr. Vens
Og af de andre Fjortens Indulgens.
- Nei Tak! jeg holder helst mig til Gefreiderne.

Her har Du mine Grunde saa omtrent,
Hvorfor jeg nødigt allierer
Min Sag, der er lidt egen, som bekjendt,
Med Eders Selskab, det jeg ellers respecterer
Og finder excellent
Og af Literaturen høit fortjent.
Skal det bedømmes efter de Critiker,
Det har leveret over Poesie
(Af hvilke nogle have stor Værdie)
Da er man vel i Hovedsagen sikker.
Men det er ikke nok for mig; jeg vil,
Til Værn mod en og anden mulig Nykke,
At det ved Fundamentet skal betrygge;
Alt andet er et reent tilfældigt Spil.
- Som Stirrer-Olding under Palmers Skygge

Jeg kan, jeg vil, min Heiberg, ikke bygge
Udfaldet af en længe tænkt Idee
Paa et saa talrigt Selskab, hvor maaskee
Igjennemsættelsen af min Idee
Blandt andres Sværm maa ansees for en - Lykke.

61

Paradis den 2den Oktober 1830.
Jeg mærker, jeg er afvænt med at skrive;
Mit paradisiske Slaraffenliv
Har over lutter Fryd og Tidsfordriv
Mig øvet meer end billigt i at drive.
Selv det, hvori jeg ellers var saa stiv,
At concipere Breve, falder
Mig næsten svært, uagtet Musen kalder.

Kanskee det kommer for en Deel af det,
At Sproget ikke meer mig falder let;
Jeg mener danske Sproget. Maalet nemlig,
Man taler, hvor Askyldighed er hjemlig,
Saa lidt med Grund kan kaldes Dansk
Som Engelsk, Hollandsk eller Spansk,
Arabisk, Persisk eller Frisisk:
Man taler altid paradisisk,
Et Sprog, hvori man vel kan møde
En enkelt Lyd af hine bløde,
Vidunderlige, kjæle, søde
Og ømme Smeltetoner, der saa tidt
Fra danske Pigelæber løde,
Men ligner ellers Dansken grumme lidt.
Den paradisiske Grammaire
(Der, som et Ursprogs, vel var værdt,
At Rask fik noget af den lært)

62

Er overmaade let at lære
Og skaffer aldrig Hovedbrud.
Den flyver strax, saasart man træder
Ad Porten ind til Edens Glæder,
I Hovedet og flyver aldrig ud.
Jeg var tífreds, det samme kunde siges
Om kjære Dannersprogets Grammatik;
Saa slap man mere nemt i Polemik,
Naar en og anden Bønhas skal bekriges.

Jeg sidder netop nu i et Humeur,
Der kunde kaldes rosenrødt, og lytter
Til Stemmer, der fra Palmen ved min Dør
Fortælle med unævnelig Douceur
Om Chaos de vidunderligste Myther.
Og fra det Fjerne lyder Spil og Sang;
Thi et bevinget Chor af Engle triner
I Dandserækker, under Klang
Af Harper, Fløiter, Horn og Violiner.
Hvis Du blot eengang havde seet
Deslige paradisiske Françaisex,
Og blev bekjendt med Eet
Med vort Orchesters Virtuositet,
Da gjorde Du ad meer end een Ting Næser,
Hvorpaa, som i Aviserne jeg læser,
Hos Eder Fremmede blier bed't.

63

- Og dog, min Heiberg, dog jeg ikke nægter,

At hine Stemmer bringe Mindet om
Den Tid, da Adams Myther til mig kom
Om Verdens-Skabelsen og Gude-Slægter; *)
Jeg nægter ei, at Engles Melodie
Og vort Orchesters rene Harmonie
Mig uvilkaarligt tvinge til at tænke
Paa Weyses og paa Kuhlaus Poesie.
Saa stærk, saa varig er den Lænke,
Der binder en af Længsel opfyldt Sjæl
Til fordums Lyst og fordums Held.

Med denne Stemning, dette Blik tilbage
Jeg vil idag forsøge paa,
Om Brevet, der igaar gik halvt istaa,
Idag lidt glattere vil gaae.
Som Hersker af min Skabning vil jeg tage
Af Brevets Halvpart, af dets skabte Deel
Et Ribbeen (dog figurlig talt) og vinde
Af samme Been et Slags Mandinde.
Jeg siger saa med Flid; thi man vil finde,
At hvad der netop, for at gjøre heel
Og holden min Epistel, er tilbage,
Er dennes blødere, dens qvindelige Mage.

* 64

Det Ribbeen, som jeg tager af mit Brev,
Er det, der, som jeg haaber, Du vil mindes,
I dets Begyndelse kan findes.
Jeg mener den Erklæring, som jeg skrev,
»At hvad Satiren angaaer og Critiken
Og sand, æsthetisk Smag,
Jeg, for at fremme dennes Sag,
Mig holder helst til Dig i Republikken.« *)
Erklæringen er ikke ny: Du veed,
At længe før min sidste Kamp jeg stred,
Betragtede jeg Dig, min ædle Frænde,
Med et prophetisk Seerblik, som Den,
Der vilde tage Traaden fat, og ende
Den Kamp, hvori jeg gav min Velfærd hen.
Du vil erindre det bekjendte
Høitidelige Brev, jeg sendte
Til min, som hist paa en formørket Jord,
Saaledes her iblandt Seraphers Chor,
I Edens Aanders Ætherrige
Og under Englenes Triumph-Basun
Bestandigt uforglemmelige
Veninde Frederikke Bruun. **)

** 65

Langt fra mit Danmark sygnede mit matte,
Af Sorg og Poesie forkomne Liv,
Og ved en fremmed Strandbred satte
Jeg hen min Stav og sagde Verdens Skatte,
Dens Alvor og dens muntre Tidsfordriv
Et mildt Farvel.

Med Vellyst saae mit Øie
Ved Grændsen af mit elskte Fødeland
Et Glimt af danske Sletter, danske Høie,
Et Glimt af Bølgen ved den danske Strand.

Til Frue Frederikke Bruun.

(I Anledning af Ludvig Heibergs Sonet i Spidsen af hendes to af ham oversatte Digte i Athenes Maihefte for 1813).

Den Digter, der saa sindrig, som beskeden,
Halv Yngling end, med spæde Vingesnud,
Liig dem paa Skuldrene af Amors Brud,
Qvad Digterinden denne Sang heneden,
Vil engang stor, som nu alt elskelig,
Paa mægtige fuldvoxne gyldne Vinger,
Til Sangens Top, hvor Evalds Aand sig svinger,
Fra vore Toners Kampplads svinge sig -
Og Fremtids Genins i Upartiskhed liig,
Naar, Psyche, Dit os her alt rakte Bæger
Bag Gravens stille Lethe vederqvæger,
Sangdømme den i Live førte Krig
Imellem Baggesen og Dehlenschlæger.

66

Og mens min Læbe bandtes alt af Døden,
Der nærmed sig med let, men sikker Gang,
Og mens jeg saae bag Natten Morgenrøden,
Hvor Engle mine bedste Digte sang,
Brast Hjertet, og Velsignelsen alene,
Velsignelsen, der gjaldt
Mit Danmark og den danske Sangs Camene,
Hver Fjende, Ven, paa hvem min Tanke faldt,
Velsignelserne fløi alene
Fra mine Læber i den høitidsfulde Scene.

Først nu, da jeg er kommen lidt til Ro,
Og over Eet og Andet tænker efter,
Og har begndt at samle Kræfter
I Aanders fredelige Bo,
Først nu jeg indseer, Danmark kunde vente
Med Grund mit litteraire Testamente.

At give dette heelt, begriber Du,
Dertil er ingenlunde Stedet nu,
Skjøndt jeg har skrevet det. Men een Artikel,
For hvilken hele lange Brevet,
Jeg skriver til Dig, og tildeels har skrevet,
Er kun at ansee som et Slags Vehikel,
Blot een Artikel maa
Citeres. Denne lyder da som saa:

67

Afskrift af Knud Sjællandsfars i Paradis skrevne Testamente,

dets syvende Artikel.

»Ved denne sidste Vilje sætter
»Høitideligt jeg herved Dig,
»Min Heiberg, elskeligste Fætter,
»Og som mit eget Jeg mig lig,
»Til Arving af min store Krig
»Og alle mine mindre Tretter
»Med Døgnets dværgefødte Jetter.
»Jeg byder Dig i mit Sted staae
»Paa Voldene, der ere dragne
»Om Smagens Grund, og passe paa,
»Dens Bastioner ei bli'er tagne
»Af tydske Haandværksvendes Flok
»Og danske Corporalers Stok.
»Jeg byder Dig, af al Formuen,
»Som Slangen listig, from som Duen,
»Ved Praxis og ved Theorie,
»Bevirke Dit, at Kunstens Stemme
»(Der ældes lidt hos Jer derhjemme)

68

»Til Slutning ei forsvinder i
»Min elskte danske Poesie.

»Dog mærk: som gode Smagens Kjæmpe
»Jeg byder Dig til allersidst
»At fare værligt og med Lempe;
»At slaae kun da, naar det er vist,
»Dit Slag kan Overmodet dæmpe;
»At frelse hvad der frelses kan
»Til Gavn og Lyst for Folk og Land;
»Personen glemme, see paa Sagen,
»Og værne ridderligt om Smagen.
»Betænk især Dit Ord, naar Den,
»Der criticeres af Din Pen,
»Staaer høit i Nord ved Alandens Adel;
»Betænk, at Folket glemmer let
»Hvad Du har levnet ham med Ret
»Og husker ene paa Din Dadel.

»Men Folket selv er bedre tjent
»Med et almindelig erkjendt
»Exempel, skjøndt med svage Sider,
»End at berøves det med Eet.

69

»Den høitbegavede Poet
»Beundres vel af fjerne Tider,
»Naar det, Critiken nu bestrider,
»Er glemt, og Digterværkets Magt
»Har Stemmerne til Taushed bragt.

»Men viid: Poetens Samtid mærker
»Med graadigt Øre paa Din Røst,
»Naar Du, fortolkende hans Værfer,
»Har peget paa en enkelt Brøst.
»Endog hans Fortrin kan den glemme,

»Misledet af en velmeent Stemme.
»Og viid: den største Digter staaer
»Imellem Liv og dets Forkrænkning;
»Hans Vei blandt Feil og Fortrin gaaer;
»Ved begge dybt sin Rod han slaaer

»I Folkets Hjerter og dets Tænkning.
»Betænk, o Dommer! da Din Pligt,

»At ei, af Iver for det Mindre
»Du rykke skal det hele Digt
»Med Roden op af Folkets Indre.

»- Dit Kald er tungt; Din Dont er svær;
»Dit Ansvar stort; dog tab ei Model!

70

»Om ogsaa Pøblen skriger, vær
»Forvisset om, en udvalgt Hær
»Af Sandheds Venner staaer Dig nær
»Og giver Livet hen og Blodet
»Ved Glimt af Lysets Morgenskjær.

»Dom maa der til; men Den, der dømmes,
»Bør mindes vel, Geniets Frugt
»Er kun et endeligt Product,
»Der, født af Tiden, med den svømmer.
»Han vaage for Critikens Sag,
»Før han et enkelt Værk berømmer;
»Men overveie Nat og Dag,
»Før han et stort Talent fordømmer.

»Thi det er let at rive ned;
»Det er ei heller svært at tage;
»Men vanskeligt, i Tabets Sted
»At give det Forglemtes Mage
»Og frelse hvad der bli'er tilbage.«

Saavidt Artiklen af mit Testament,
Hvorned Du altsaa nu er gjort bekjendt.

71

Har Du ei sporet noget vist Junonisk
Og Majestetisk, noget halvt Dodonisk,
Orakelmæssigt i dens Tact,
Der giver Talens Strøm en egen Magt?
En (at jeg selv skal sige det) en Vægt
I Rhythmerne, der pukker paa Respect?
En egen gratiøs Forviklen
Af Tankerne, der følge Slag paa Slag,
Er sikkert synlig for Dig i Artiklen.

Men derimod det er en anden Sag,
Om sammes Indhold finder Dit Behag;
Især, om Tanketraaden, som jeg spinder
Om et æsthetisk Dommer-Embed, finder
Anvendelse paa Dig. - For min Part jeg
Besvarer dette Spørgsmaal helst med Nei.
Men Folket, kjære Bro'er, har og en Stemme,
Vel ei en Guds,

(Som man ei sjeldent troer hos Jer derhjemme)
Men ingenlunde derfor strax en Studs,
Der brøler, naar den slaaes for Panden.
Det er en Stemme sandtnok som hver anden;
Men den er stærk og kræver Agt,
Om ei ved Andet, ved sin Magt.

72

- Hvad altsaa Folket siger, kjære Fætter,
Om det, Du virker i Critik og Digt,
Det vil Du vide, som jeg forudsætter.
Velan, det er min Pligt
I Hast at underrette Dig om Sligt.

Men at min lille Jocus ei beretter
Min egen eller Andres Dadel i
Et plumpt og klodset Jadskerie,
Det troer og haaber jeg, Du gjætter.
Tout au contraire, ved Versets Harmonie,
Dets ilende, dets bløde, dets melodiske
I Tact og Rhythmerne bestemte Fald
Jeg skal erstatte det Rhapsodiske,
Og Mangelen maaskee af det Methodiske,
Der er i Kjernen bag dens brudte Skal;
Men fremfor Alt, ved Melodien
Forsølv Pillen, der maaskee er i'en.

Hvad altsaa Folket siger, er
In summa extraheret her.

Man kan, i Korthed, ikke lide
Din Maade (som man troer) at ride
Paa Smagens Veie, der gaae op
Og nedad, som vi Alle vide,

73

I en saa farlig stærk Gallop,
Med saa ungdommelige Hop,
Imens Du skotter spodsk tilside
Til Stakkelen, der gaaer tilfods
Og river Hænderne tilblods
Paa Dine Sporers tidt forlorne,
Men alletider spidse Torne.
Man lider, reverenter talt,
Min elskte Heiberg, ikke heller
Din Jagen efter Bagateller
I en Kritik, hvor Sagen gjælder
Et Punkt, et vigtigt, der er galt.
Man hvisker om og man fortæller,
At det til Slutning gaaer for vidt,
Min kjære Broder, med Din Hængen
I det Correctes Skoleridt;
Man troer, det gaaer Dig snart som Drengen,
Til hvem man havde sagt saa tidt,
At Have skulde skrives Hauge,
At Fyren voved' nok et Skridt,
Og staved' Ordet Mave: Mauge.
Man paastaaer i Karcth og Gig,
I Droschke, Wiernervogn og Kane,
Du har en reent bandsatisk Vane,
At skrive hjerteløs Kritik.

74

Din Fryd er ikkun at raillere,
At skjemte, spase, lee, med mere;
Ja, Folk betragte Dig tilsidst
Som Danmarks største Harcellist,
Og blive snarligt blaae af Vrede,
Hvis ei de er det allerede.
Eiheller Flyvepostens Blad,
Man siger, er saa godt serveret,
Med saa piquant og kraftig Mad,
Som den, der fordum blev leveret.
Man dadler, som det synes mig,
Der er for lidt deri af Dig.
Man klager over, Du har ladet
Lidt meer end billigt, meer end Ret
Og meer end ønskeligt, Y. Z.
Bestride næsten ganske Bladet.

Naturligviis man roser høit
Den Fiinhed og den Tact, han viser
Imod Acteurer og Actricer;
Ja, hans Skarpsindighed man priser,
Samt, at han »rigtigt skriver drøit;«
Men, at han stundom deducerer
Hvad Ingen ønsker deduceert;
Og ikke sjelden da manquerer,
Naar Noget ventes demonstreert.

75

Endeel (hvem sagtens Fanden frister)
Eiheller skjænke Bifald til
De mange lange Mandtalslister,
Han gav os over Stykkers Spil.
Men næsten Alle troe, det bliver
Til Ingens Skade, hvis han skriver
En lille Smule mindre bredt,
Ei nær saa overvættes fedt,
I Reglen mindre selvbehageligt,
Og endeligt til Sprogets Tarv
Med større Kjerne, mere Marv
Og i det Hele mindre mageligt.
Det bliver, troer man og, til Ingens
Forkleinelse, men mindst til Tingens,
Hvis Foredragets Traad han spandt
Paa sine Steder mindre lyrisk,
I dettes Sted lidt meer satyrisk;
(Man mener herved, at han vandt,
Ifald han var lidt meer piquant)
Ja, dersom Hr. Y. Z. iblandt
Var noget mindre panegyrisk,
Man troer, Enhver sig deri fandt.

Hvad Folk forresten recenserer,
Min elskte Heiberg, alluderer
I Hovedsagen til en Skjemt,

76

Som Du vel ei har meent saa slemt,
Og til endeel, jeg nu har glemt.

Som een af Dine gamle, sande Venner
Jeg har foruden Skaansel og lidt kort
Berettet Dig en Menings Yder-Ender,
Hvad, uden Motivering, falder haardt.
Du trænger sagtens ikke til Forstærkninger
Og har beviist os Styrken i Dit Sprog
Til eget og til Andres Forsvar. Dog -
Tillad mig slutteligt et Par Bemærkninger.

Jeg troer, det er ei ene min, men Fleres,
Vel Mængdens ei, men upaatvivleligt
Den bedre Deels Formening, at et Digt
Af meget Faa hos Eder criticeres
Med en Skarpsindighed, en Smag som den,
De traf hos Dig, min elskelige Ven!
Og dog en Part af samme troe igjen,
At i Critiken aldrig bør railleres.
Jeg er vel ei en saadan Rigorist
(Og har beviist det, tænker jeg, tilfulde)
Dog mener jeg saavist,

77

Der gives Ting, hvormed man aldrig skulde
Raillere, for at ikke man tilsidst
Mod sig og Sagen skal bevirke Kulde.

Hvi har Du pebret med Din Spot
Critiken, Du har skrevet om Rolf Krage?
Ved Himlen! dette Digt er godt!
Vel kan Critiken over Meget klage,
At Meget falder smaaligt, om ei smaat;
Men der er nok, der bli'er tilbage!
Jeg seer, hvis mig bedrager ei mit Syn,
Af Helges Digter Glimt deri og Lyn.

Der gives Spot, jeg aldrig ret kan lide:
Din Sangs Laterna magica
(Dens Morsomhed, dens overgivne Side
Er yndet af mig, kan Du sagtens vide)
Jeg havde gjerne taget Noget fra.
Siig, var det Ret og velbetænkt, at give
Saa mærkelig en Stemning hos et Folk
Og dennes Gjenstand, Dannerfolkets Tolk,
Til Priis for dem, der ørkesløse drive?

En sjelden Genius, hvis Aand har haft
Sligt Herredom paa Grund af Tidens Stemme,
Og skjænket Eders Tanker Ordets Kraft,

78

Besiddet saadan Magt i Aandens Værk at fremme,
Fortjener, naar han synder som Poet,
At I hans ældre Laurbær ikke glemme,
Om ei af anden Grund, af - Pietet:
Tro ei, jeg ynder alle Blade,
Hvormed hans Musa ødsled fra den Tid,
Jeg svang mig bort fra Jorden og dens Strid;
Men viid: at høiere blev nu mit Stade;
Med Overblik jeg klarligt seer i Tiden
Hvad der har været, hvad der vorder siden.

Jeg føler mig bevæget dybt idag;
Min brystne Puppes Sjæl alt længe svinger
Forklaret sine Sommerfuglevinger
Og kjender ikke meer til Had og Nag;
Og medens om mig Fredens Hymne klinger,
Min Tanke henrykt gennem Æthren bringer
Til ham, med hvem jeg engang bittert stred,
Forsoningen og Himlens Fred.

Men Du, til hvem jeg fremfor Alle
Har overdraget min Forsonings Sag
(Sangdommen over min ved Nat og Dag
I Live førte Krig for Kunst og Smag
Og for Critik, - i Korthed: Gratiernes Sag)
Du, som jeg end med Lyst tør kalde

79

Forfægteren af min Critik
Og Arving af min ofte misforstaaede,
Men visselig af Enkelte kun naaede
I Skjemt og Alvor førte Polemik:
Min Heiberg! Dig jeg atter vier
Til en Dig selv, Din Tænkning og Dit Vid
Og danske Sprogets rene Melodier
Og Kunstens strenge Fordring værdig Strid!

Lad Pøblen længe nok og de, der fægte
I Pøbelbatailloners Spidse, nægte
Dig selv og Din Kritik et Hjerte: Den,
Der digted' Elverhøi og andet Mere
Og kan saa smukt, saa reent sympathisere
Med vore Følelser, og er som Du en Ven
Af Børn,*) han elsker visselig sin Moder
Og seer med Fryd i Mennesket en Broder.

Hvem desforuden søger man at snerte
I Polemik ved Mangelen af Hjerte?
Naar jeg har Lov at leve høit,
Mens Folk med Snillets Wienertærter
Og Sprogets Melodie-Concerter

* 80

Og Vittigheds Confect beværter,
Saa bryder jeg mig ei en Døit
- I Poesie - om deres Hjerter.

Idet jeg slutter, ønskende Dig Held
Til Dine Foretagender, og sender
Til Dig og alle mine danske Venner
Her fra mit Kikajon et ømt Farvel,
Du mindes, som jeg haaber og tør vente,
Artiklen af mit skrevne Testamente.
Fornemmeligt et Punkt, der sindes i'en,
At det er ei alene Theorien,
Men Praxis, der betrygger Poesien,
Du lægge Dig paa Hjertet Nat og Dag.
Ved et Fuldkommenhedens Stempel,
Ved Gratie, ved Din urbane Smag,
Du lade Dine Værker for vor Sag
Og for Din Samtid staae som et Exempel!

81

Den massive Poesie eller Paradisets Ars poetica.

(Rimbrev fra Knud Sjællandsfar til Prof. C. Hauch.)

Descriptas servare vices operumque colores
Cur ego, si nequeo ignoroque, poeta salutor?
Cur nescire, pudens prave, quam discere malo?
Horat.

Paradis, den 3die Oktober 1830.
Du har vel ei, min hjerte Svoger, ganske
Forglemmt den gamle Knud, til hvem du før
(For 13 Aar omtrent) i ondt Humeur
Fik kastet, lidt ungdommeligt, en Handske.
Jeg har ei glemt Dig, heller ei den Tid,
Da Muserne mig bød med Slæb og Slid
At krydre Poesien med mit Vid.

Hvad har man ikke siden den Tid skrevet
Og stridt og saa fortrudt det, at man stred!
Hvad er ei vippet op og vippet ned!
- Jeg selv er siden den Tid bleven
En Paradisfugl, som Du veed.

Nu har jeg overmaade gode Dage,
Og seer med Lyst
Paa dette Jordliv, jeg har lagt tilbage.
Jeg har endnu som før den gamle Brøst,
At vrage;
Og gjøre Næser ad endeel, jeg troer,
Man gjør for meget af hos Jer i Nord.

Jeg hører, ogsaa Du har gode Dage;
At Muserne paa Daniens Parnas
Har inviteret Dig at tage
Paa gamle, danske Digterbænken Plads;
Fremdeles, at Du alt med Syvmiils-Saaler
Og, saa at sige, med en Trumf
Og i Triumph
Er seet paa Veien til Parnassets Straaler.
Men Andre paastaae, Du spadserer rundt
Om Bjergets Fod, i Kjolens Fik et Bundt
Tragedier, og En og Anden stikler
Paa Sværmen af Din Polemiks Artikler.

Ak ja! Din Polemik! - Din Musas Flugt
Har jo forsøgt med Sort paa hvide Blade
At faae med Vid og med Satire Bugt
I en fortvivlet Babyioniade.
Nei, hjerte Svoger, det var ikke smukt!
Gud veed, den Skjemtelire,
Du dreiede paa min Tid, var just ei
Et Under, naar den dreiede Satire;
Men mod den babylonske Lire - nei!
Jeg fandt endogsaa, trods Din Haanen
Af min Dig evigt skjulte Digter-Id,
Paa sine Steder Glimt af Vid
I Digtet »Hundens Glam mod Maanen;«*)
Et vist Piquant i dets Idee,
Et vist, jeg veed ei hvad, jeg ynder,
Der, trodsende dets Hexameter-Synder,
Mig bragte mod min Villie til at lee.

Men dette her! - Du hellige Cathrine!
Jeg kan forsikre Dig, jeg blev paa Dine
Og Smagens Vegne rød
Ved dette Fad aristophanisk Grød.
En saadan Bryden over Skranke!
En saadan Tagenfat med plumpe Stød
Paa Musens fine Pusselanke!

En saadan Mangel af den mindste Spire
Af Vittighed og træffende Satire!

Og Du bebreider Din Antagonist,
At hans Kritik er hjerteløs, og kalder
Hans lette Vid for underfundig List;
Men vogt Dig for, at Pilen ei tilsidst
Tilbage paa Dit eget Hjerte falder!

Har Du betænkt, at Vittighed og Skjemt
Bevise meest et aabent, ædelt Hjerte,
Satiren uden Sittighed et slemt?
Jeg maa bekjende det med Smerte,
Din Polemik ei dyppet har sin Pii
I Sратиernes Smil;
Jeg savner munter Skjemt, der kan forsone
Den Læsende med Skriftets bittre Tone.

Men hvorfor i al Verden har Du sat
»Aristophansk Forsøg« paa Titelbladet?
Paagrund af Spydighed i Dit og Dat?
Fordi os Aristophanes har ladet
Forstaae, at ogsaa han kan være plat?
Maaskee paagrund af Formen?-Død og Kritte!
Det havde jeg forglemt! - Du har jo slugt
Al Verdens Versemaal, Du kunde hitte,
Og flyver høit med anapæstisk Flugt.

85

Hver Anden af Personerne trompeter
I Noget, der kan gjælde for Trimeter.

Ja, dersom Sagen var i den Grad let,
Hvad vil vi saa? Hvi læse vi de Gamle?
Hvi vil da Philologens Møie samle
Den Viisdom, vi kan lave nok saa net?
Saa lad os bare skrive fort, Kumpaner!
Det er nok ei saa svært som Mængden troer!
Kanskee vi slumpe til Aristophaner.

Nei, hjerte Svoger, troe mig paa mit Ord:
Fordi man spiser tynde Supper,
Man bliver ikke derfor strax Spartansk;
Fordi man ofte gaaer i Klubber,
Eiheller Engellænder eller Dansk.
Saalidt som Den, der bruger Brillen,
Paagrund af dette kaldes Spansk,
Og Den, der Ingenting bestiller,
Er et Genie (et indenlandsk;)
Og Den, der aldrig Viin vil drikke,
Maaskee fordi han har den ikke,
Af den Grund ansees for muhamedansk.
Man Bøger uden Saft kan skrive,
Med Vittigheder i, der hive,
Og Bogen smukke Titler give:

86

Jeg paastaaer, Svoger, den vil aldrig blive
Af denne Grund Aristophansk.

Dog det var Synd at dvæle længer
Ved dette Skrift, der sagtens af sig selv
Kan glide til Forglemmelsernes Elv.
Da Svogers Hverdags-Polemiker hænger
Ei sammen med hans Søndags-Poesie,
Og denne, som jeg heldigviis bemærker,
Bebuder os et productivt Genie,
Saa vender jeg mig til hans andre Værker,
Mig holdende til Kjernerne deri.

Jeg kan ei sige, Svoger, hvor mig fryder
I mit Elysium en Digtergeist,
Der viser sig studeert og vidtbereist,
Og, todsende vor Tids Poeters Lyder,

Har overveiet det, han Folket byder.
Det er min Pligt
Mod Dig, min hjerte Svoger, og mod Alle,
Der skjelne kan en Aborr' fra en Skalle
Og Karperne fra Jyder i et Digt,
Det er min Pligt, jeg siger, at bevidne,
Hvor reenligt, hvor uendeligt Du staaer
Som Digter over denne fæle, skidne
Poetiske Zigeunertrop, der gaaer

87

Med Brøl i Moserne bag Digter-Vænget
(Jeg mener Hellig-Andersenske Slænget.)
Et Afgrunds-Svælg jeg seer
Imellem hiin og Den, der skrev Tiber.

Dog maa jeg for Contrastens Skyld berøre
Paa Vandringen forbi
Din Muses macadamiseerte Sti
I Flugten Hellig-Anders' Mose-Føre,
Hvor han, som pære, puur Natur-Genie,
Er øverst blandt Zigeuner-Kammeraterne
Og spiller Langboldt med vor Poesie.

Thi, medens Hellig-Andersen og Taterne*)
Formedelst alt det Vildskab, de er' i,
Aldeles ikke have lært, hvad Gyldighed
Et grundigt Studium i Poesie
Har selv for Den, der troer sig et Genie;
Mens de af Confusion og puur Uskyldighed
Og Renomisterie
Ved Ordet Studium gaae ganske fra det,
Jeg synes, Svoger gjør for meget a' det,

* 88

Forstaae mig endelig tilbunds! Jeg troer
Paa ingen Maade, Svoger, at en Digter,
Han være lille, være stor,
Bør stundom glemme sine strenge Pligter;
Og at et stort Genie,
Der under Studierne vaager
Ved Nat og Dag, bli'er sløv for Poesie:
Jo mere Studium desbedre, Svoger!
Kun mener jeg bestemt,
Det er et slemt,
Et daarligt Tegn, naar Folket mærker,
At Studium har frembragt Dine Værker.
Thi viid, o Digter! dersom ei Din Kunst
Har et saa fuldendt Arbeid os leveret,
At vi betragte det som inspireret
Og glemme, det er et Product af Kunst,
Da beiled' Du omsonst
Til Musernes og Gratiernes Gunst.
Man bør ei see Dig paa Dit Værksted, mindre
Generes af den Tankernes Proces,
Der avled' Digterværket i Dit Indre.
Sligt kan beundres af Critikens Gjæs;
Den fine Kjender seer med Græmmelse
De synlige Juncturer og ethvert
Beviis, at Værkets Holdning faldt Dig svært.

89

Jeg finder med en Art af flau Fornemmelse
For tidt hos Dig og meer end mig er tjært

I Characterernes Bestemmelse
En altfor ængstlig Skildring, men især
En plump Betegning hist og her,
Der fører os Maskineriet
For nær.
Vi see Dig sidde foran Staffeliet
Og lægge Farven an paa Maleriet.
Men jeg og de, der ligne mig,
Vil' see Dit Værk og glemme gjerne Dig.

Forøvrigt vil jeg ingenlunde nægte,
At ofte Dine Skildringer er' ægte
Og sanddru Billeder, ved Kunstens Bliv
Fremmanede paa Lærredet til Liv.
Men, allerbedste Svoger -

(Det er sandt,
Jeg kalder Dig bestandigt glatvæk »Svoger«.
Det skeer iblandt af Høflighed, iblandt
For at tilkjendegive Dig, jeg fandt
Til trods for hine før omtalte Taager,
Der ligge tæt omkring Din Poesie,
Et Vist, der sagde mig, at vi
Maa være noget i Familie;

90

Et Vist, der frydede min Hu,
Forvissende Dig om min gode Villie.
Jeg siger ligeledes »Du«,
Det ømmere, det meer fortrolige,
For at Du med Dit Sinds urolige
Natur kan see, at skjøndt vi kiv's,
Jeg vil ei derfor Dig tillivs).

Men, allerbedste Svoger! siig mig bare,
For Himlens Skyld, hvordan
Fik Fristeren, (for hvem os Gud bevare!)
Dig lokket til at skrive Din Don Juan?
Hvor troer Du han har hjemme? Kunstens Rige
Har ikke Plads til ham. Han gaaer
Langt over Grændsen, Skjønheds-Loven slaaer
Omkring det Kunstnerisk-Tilladelige.
Hvorledes har Du viist os ham? Som Den,
Der vandrer truende forbi Kamenen
Og iler gradviis mod den Afgrund hen,
Som blot vi ane, men ei see paa Scenen?
- At nei! i Eet og Alt
Du viser os den Afgrunds Spalt,
Hvori han alt for længesiden faldt.
- Hvorledes har Du da forsøgt at svække
Den Afsky, Lasterne medrette vække?

91

Hvorledes har Du viist os, han har Krav
Paa vore Taarer ved hans Afgrunds Grav?
- Ved Intet! ja ved Intet! - Ved Grimacer
Og lange, praleriske Phraser.
Han er en Liderlig, en Knøs,
Der føiter efter Commandantens Datter
Paa samme Tid, han lefler med en Tøs.
Han myrder Godtfolk bagfra, pjatter
Endeel om tvungent Drab, om Dyd og Had
Og Gud veed hvad;
Aflægger Meeneed, raisonnerer atter,
Er feig og hoven, brænder op sit Slot,

Og er saa ubestemt, hans Ord saa søgte,
Han selv saa moden til det simpleste Skafot,
At Muserne med Afsky fra ham flygte.

Du store Gud! og for en slig gemeen,
Peer Mikkelsensk Elendighed forlanger
Du Interessen vakt hos os, o Sanger!
Og troer, at Helveds store Sjælepranger
Vil neppe være seen,
Før han med Magt et saadant Afskum fanger
Og, kan jeg troe, ham lænker til en Steen!
Ak, jeg maa lee! Hvad han imellem Jyder,
Paa Lolland og paa Falster kan
Erholde for en Slik, en plump Forbryder,

92

Saa keitet og saa feig som Din Don Juan,
En opblæst, dagligdags og vammel Skryder -
For slig en Jammerlighed troer Du, han,
Den fine Kjender af det Extra-Slette,
»Vil sine Sendinger i Oprør sætte?«*)
Et saadant simpelt Skarn
Han løber af sig selv i Satans Garn.
- Hvis det, at tale stort, men ubehændig
At vise sig saa lille, saa elendig
Som Helten i Dit Sørgespil,
Kan stemple ham, kan stemple Nogen til
»En mærkelig, en sjælden stor Forbryder«,
Til en, der vækker os til Sympathie,
Fordi en Stemme fra vort Indre lyder
Og hvisker ængstligt: ogsaa vi
Har Kjød af dette Kjød og Blod, der flyder
I Aarens Strøm, og vee os! naar det bryder
Den Dæmning, der beskjærmer vore Dyder!
En Stemme, der os stærkt betyde skal,
At han, der ilede mod Undergangen,
Har værdigt Krav paa vore Taarers Tal,
Fordi han var et Offer kun for Slangen,
Der lurer daglig paa vort eget Fald; -
Hvis en Don Juan, der ikke ved et eneste

*
- 93

Selv nok saa lille Træk beviser os
Sit Slægtskab med os, Djævelen til Trods,
Var det endogsaa ved lidt Mod aleneste;
Hvis han, fra hvem vort reneste,
Vort bedste Væsen vender sig med Sky
Og raaber opbragt: Afskum, fly!
Du er ei Kjød af mit! Med tusend Stemmer
Mit Indre vægrer sig at kjendes ved
Din Idræt! Vent ei min Medlidenhed!
Vent Ynk af dem, til hvem Du synker ned,
Af sympathetisk stemte Rasphuus-Lemmer; -
Hvis en Don Juan som Din skal stemples med
Et ofte misbrugt Navn: en stor Forbryder,
Saa er, ved alle Lolliker og Jyder!
Hans Jensen, der blev hængt, brouilleert med Gud,
Med Kirken, Præsten, Provsten, Degnen,
Med alle Ti-, med alle Tyve-Bud,
Og prises som en Satans-Karl i Egnen,
Jeg siger, saa er ogsaa han saa stor
Som nogen Galgenfugl paa Eders Jord.
Men, bedste Svoger, vent blot ikke,
At Helved for at hente ham, skal skikke
Sin bedste Sending; vent det ikke,

At Graven ved en Tidende
Saa hverdags, aabne skal sit Svælg medlidende
Og lade Commandanter staae og nikke.

94

Jeg er imod min Vane bleven heed;
Jeg nægter ei, mig Blodet koger
I Aarernes Canaler lidt, Hr. Svoger!
Om Grunden veed Du sagtens selv Besked;
Og veed Du ei, hvad hjælper det vi kives!

Som Smagens Præst, som Gratiernes Ven
Jeg var og er og bliver det Massives
Bestemtteste Forfølger. Men der gives
En Art igjen
Af det Massive, hvorved Blodet drives
Til Kinderne mig op og Sjælen rives
Til en Besærkerangers Raseri,
Og det er den massive Poesie.
Det er en Uskik, der er gjængs hos Eder,
En Uskik, der engang
Seent eller tidligt leder
Til plat Fornedrelse den danste Sang:
Hiint tydske Bessermachen, hiin Formenen,
At der kan aldrig smøres tykt nok paa,
Vil lade mangt Talent tilgrunde gaae,
Og er for Mesterskabet Anstøsstenen.
Thi skal vi ha'e en Djævel bragt paa Scenen,
Saa skal han ogsaa være det tilgavns,
En Karl, der trumfer Møens og Christianshavns
Og hele Verdens Tugthuus-Candidater.

95

Tilgiv mig, kjære Svoger, om maaskee
Et vist Veltalenhedens Krater,
Hvoraf jeg pleier spye enhver Idee,
Der længe har rumsteret i mit Indre,
Tilgiv, om det, ved Ordets Lavastrøm
Med Gnister i, der brænde, mens de tindre,
Har rørt for haardt en Byld, der var lidt øm;
Gud veed, jeg vilde rigtigt Indre mindre.
Din Poesie
Er vistnok mærkelig, som man har sagt mig;
Thi meget der bemærkes kan deri.
Men jeg, der (ganske mellem os!) har lagt mig
Lidt efter Grundighed i en Forstand,
Hvori den tages her i Æthrens Rige,
Men saare sjeldent paa det faste Land,
Jeg hader saare det Slags Mærkelige,
I hvilket een af Sjælens Evner kan
Despotisk over hver en anden stige.
- En reen, en fuldendt Harmonie;
En Ro, hvorhen jeg Blikket hefter;
En Stræben af uendelige Kræfter
Til eet og samme Maal, til Symmetrie;
Et gjennemgribende Fuldendtheds Stempel
Paa Alt, de største, som de mindste Dele
(Paa Tanken og dens Udtryk for Exempel)
En Grundaccord, der strømmer fra det Hele

96 Og toner sagte hen
Harmonisk fra hver enkelt Deel igjen:
Alt dette, hjerte Svoger, møder
Beboeren af Edens Kyst
I Eet og Alt og fylder ham med Lyst.

Jeg er saa vant hertil, at selv en ringe Brøst,
En disharmonisk Bagatel mig støder.
- Jeg veed, hvad Du vil svare mig: »En Viis
Ei kræver af det Endeliges Grændser
Hvad han har fundet i et Paradis«.
Jeg kræver det eiheller; men jeg ændser
Alligevel saagodt som ikke Den,
Der ei af Agtelse for sine Tanker,
Tiltrods for Endeligheds Skranker
Mod det uendelige Formaal stræber hen.
Med Grund Critiken Dig betragter
Som Sprogfordærver og som Formforagter.
Det Sprog, Du digter i, er blødt,
Er udtryksfuldt, og rigt paa fine Former.
Frygt ei, at Tankens Udtryk bliver dødt,
Fordi Du respecterer Sprogets Normer.
- Ei er Din Evne ringe; mindre
For svag den Ild, der brænder i Dit Indre.
Men, at Correcthed, Symmetrie,
Ideens og dens Udtryks Harmonie,
97

At Versets rette Fald og Melodie
Af Dig betragtes som Pedanterie -
Det er en Feil, der vil og maa Dig hindre
I Vandringen paa Kunstens smalle Sti.

98

Poesiens; Folkestemme contra Æsthetikens Polignac.

(Riimbrev fra Knud Sjællandsfar til Prof. C. Hauch.)

Mig synes, at hans (Digterens) høie Stemme
Bør være Tidens ædle Tolk,
Og at hans Aand bør være hjemme,
Hvis han vil synge for sit Folk.
Baggesen.

Paradis den 3die Oktober 1830.
Jeg vilde netop, kjære Svoger, lukke
Mit Riimbrev til Dig, da jeg husked' paa,
Jeg maa endnu en Høne med Dig plukke.

Du mener, forsaavidt jeg kan forstaae
Din Mening, hjerte Svoger, at en Digter
Har, for at tale reent ud, ingen Pligter
Mod Tiden, som han digter i;
At Den, der sysselsætter sig med Poesie,

99

Skal være stokdøv for sin Samtids Stemme,
Skal lade haant ad Folkets Trang
Og til sin Lire synge kjønt en Sang,
Som Folk om mange - tusind Aar kan nemme.*)

Du milde Gud og Skaber! Saadan Snak
Kan gjøre Folk confuse. Du agerer,
Mig synes, Æsthetikens Polignac,
Naar Du med Hovmods »Smiil« polemiserer.**)
Som han, jeg mærker, Du slaar Vrag
Paa Folkets Røst og paa den gode Sag,
(Forstaae mig: Lovens Magt i Kunst og Smag.)
Som han, Du truer med aparte
At gjøre Kaal paa Æthetikens Charte.
Som han, Du har for Skik, naar Folkets Skrig
De tabte Rettigheder af Dig ædsker,
At svare paa den nys begyndte Krig
Med Polemikens plumpeste Kartætsker,
Og saa paa Flugten at begive Dig.

**
-- 100

Som han Du gaaer gevaltigt om i Taaget,
Og er som han eiheller stærk i Sproget

Men, dersom Du vil lege Polignac,
Saa maa Du huske paa, at jeg, der tjente
Som Borgergeneral i de bekjendte
Revolutioner forhen*), da jeg stak
Med Gratiernes Braad det slemme Pak,
Der frækt Literaturen endevendte,
At jeg (forstaae min Aand) endnu som før
Har Kræfter til at staae i Spidsen
For danske Digter-Borgerskabs Militzen,
Og baade kan og vil og tør
Mod dem, der Poesiens Reenhed plette,
En Dæmning sætte
Som nationale Gardens Lafayette.

Du vil ei digte for din Tid? For hvem
Vil Du da digte? svar mig, Kjære!
For Fremtids Mennesker? For dem,
Der muligviis paa Jorden ere
Om hundred Aar? om tusinde? - maaskee
For dem om flere tusind'? - Vil man see!

*
-- 101

Hvorledes vil Du digte da for denne
Dig ubekjendte Tid? Hvorledes kan
(O, bliv mig ikke Svaret skyldig, Mand!)
Hvorledes kan Du troe at kunne kjende
De Fordringer, som Folkets Trang
Til den Tid gjør til Dig og til Din Sang?
Hvorledes vil Du træffe Tonerne,
Culturens Vexlinger, Revolutionerne
Imidlertid har bragt,
I Tænkning, Smag, i tusind Interesser,
For ei at nævne finere Finesser,
Der give Tiden over Digtet Magt? -
Du vil ei digte for Din Tid som sagt?
Ak, man kan blive tosset! - Sæt, Cometen
Om to Aar eller trende
Paa hele Klatten gjør en Ende,
For hvem, o svar mig! digted' da Poeten?

Nei, kjære Svoger, det er just for denne,
For Din, Din egen Tid, at Land og Folk
Betragte Dig som Digtekunstens Tolk.
- Og bærer ei den største Digtets Værker
(Vælmg den, Du ønsker selv)
Bestemte, tydelige Mærker,

At de er' dypped' i hans Samtids Elv?

102

Vælg Shakspeare, Göthe, Molière -
Det gjælder om dem alle paa min Ære!
Aristophan, Comediernes Fader,
Hvem Du beundrer, som det lader,
Har viist, at det er stundom Pligt
At føie »Folkets Luner« i sit Digt.

Naar skal engang den gamle Fordom endes,
At Den, der vækker »Øieblikkets Liv«
Ved Kunstens Tryllemidler til et Bliv,
Hvis Træk til alle Tider vil erkjendes,
At han i Genialitet
Staaer under den Poet,
Hvis Phantasie af fjerne Tider tændes;
Naar vil man endeligt engang
For Alvor troe paa, at en Digtters Sang
Ei vinder Værd ved Stoffet, der behandles,
Men ved Behandlingsmaaden; at ved den
Et Liv, der letforgjængeligt gled hen,
Til skjøn og varig Existens forvandles?-
Hvi stikler Du med Afmagts Haan paa hiint,
Skjønndt flygtige, skitseerte,
Dog ved poetisk Kraft og mangt et fiint
Af Livet heldigt grebet Træk marqueeerte,
Med Ynde malte Genre-Malerie,

103

Der glædeligt for Kjenderen sig stiller
I næsten alle Heibergs Vaudeviller? -
Hvi kalder Du Figurerne deri
Med uforstandig Haan Portraiter?
Hvad vinder Du derved? Jeg sætter
Et Øieblik, at Du har Ret:
Du er jo vidtbereist; Du kjender,
Det veed jeg, mangt et mesterligt Portrait,
Der steg, en Verden af et Chaos-Net,
Fra Rembrandts, Rubens, Raphaels Palet;
Hvi glæde de og gribe Kunstens Venner?
Forglemte er En og Hver af dem,
De forestille; glemt for længesiden;
Forsvundet deres Arne, deres Hjem;
De kjendes ikke meer, et Rov for Tiden.
Og dog - hvi see vi med Beundring paa
De malte Træk af Individier,
Der maatte næsten uden Spor forgaae?
- Fordi de maledes for alle Tider;
Fordi en reen poetisk Sands
Opfatted' dem poetisk, fastholdt Trækket,
For hvilket, skjønndt det er en ukjendt Mands,
Vor Interesse vorder aldrig svækket.

Du vil ei hænge sammen med Din Tid?
- Vildfarne Digter! viid:

104

Det Folk, Du digter for, erkjender
Ei andre Træk af Menneskets Natur,
Ei andre Lidenskabens Yder-Ender
Ved den dramatisk skildrede Figur,
End dem, Erfaringen og Livet
Ei blot til det, men og til Dig har givet;

Og det betragter utilfreds
Et Træk, der abstrahert ved Theorier,
Ei lever i dets Tids Analogier,
Men overskrider dets Erfarings Kreds.

Desværre, saa vidunderligt forvildes
Begreberne hos Dig om Digt og Sang,
At selv et skjæerpet Øie hildes
I Dine Tanke-Labyrinthers Gang.
Du siger selv, Din Digter-Troesbekjendelse
Er den, at hvad Du ikke paa en Maade
Oplever selv, det er for Dig en Gaade;
Det ligger udenfor Din Digter-Sendelse;
Det er et Evangelium, Du ei
Kan prædike paa Din Apostel-Vei.*)

* 105

Og dog Du troer, »Poetens svage Side
Er, at han hænger sammen med sin Tid.«*)
Forgjæves har jeg anstrengt alt mit Vid;
Hvad Du har meent, det maa vor Herre vide.

Du blev ei blot med begge Dine Fødder
I Tiden hensat, som Du lever i;
Ved tusind hemmelige Rødder
Du selv, Din Tækning og Din Poesie,
Alt hvad der rører sig og lever i
Dit Indre, mægtigt til Din Samtid lænkes;
Løsrivelse fra den kan ikke tænkes.
Du aander i dens Luft; Din Phantasie
Og Din Erfarings-Rigdom næres
Ved Villeder, der svæve Dig forbi;
Din Aand ved disse styrkes og belæres.
- At samle til en fuldendt Harmonie
De spredte Træk, der stridigt mødes,
Og tidt forsvinde hurtigt som de fødes,
Det er, som Digtekunstens Tolk, Din Pligt;
Det være Maalet for Dit bedste Digt!

* 106

Thi hør mit Raad: foren med et forstandigt
Og stadigt Hensyn til Din Samtids Tarv
En Kraft, der gaaer fra Slægt til Slægt i Arv,
En Adel ved Correcthed og et mandigt
Og luttret Sprog, et Vid
Og en Besindighed i al Din Id,
En classisk Simpelhed, der peger
Paa reen Bevidsthed i Din Tænknings Gang,
En Ro i Din Bevægelse, der qvæger
Den Aand, der lytter til Din høie Sang:
Saa kan Du dristigt stole paa, at siden
Dit Værk vil vorde læst af Eftertiden.

107

Hvad Ende tog det med Jens Immanuel Baggesen?

(Rimbrev fra Knud Sjællandsfar til det danske Folk.*)

Min rene Stemme, Sandheds kjække Tolk,
Vil engang - naar de Storme, som nu bruse,
Vildt overdøvende den kjælnæ Muse,
Har lagt sig - skjælnes af mit Folk:
Det vil engang, naar Hines Skrig er' glemte,
Der, Skraal i Skraal, dets Øre lidt forstemte,
Gjenkjende Danas egen Melodie;
De Hjemmets Toner, ingen Tydsk mig lærte,
Som Dannersprogets Kilde risler i -
Som smelte hver en Tidens Lyst og Smerte
Til Henflud i en evig Harmonie -
Og som med Reenheds eget Trylleri
Gjenklinge vil i Folkets rene Hjerter,
Naar Sangforfølgelsen bag Graven er forbi.
Baggesen.

Paradis den 1ste November 1830.
Iblandt de rige Gaver, en vældædig
Natur (der nu og da

* 108

Sig viser, ved at tage fra
Imens den lægger til, lidt stædig)
Har ødslet over Dig, mit danske Folk!
Iblandt de Fortrin, der betrygge
Tiltrods for Innefulde Skjebnens Nykke,
Din Ret, at være Sandheds, Skjønheds Tolk;
Blandt de Velsignelser, der give
Ei blot i Videnskab, i Digt og Sang,
Men overhovedet i Aandens Trang
Til Liv og til at føle sig ilive,
Dig, elskte Folk! imellem dem, der skrive
Og tænke, føle, virke, handle, hive,
Den hæderligste Rang:

109

Blandt dem især beundrer jeg og priser
Et eget Maadehold, Du viser,
Hvorned Du trykker Stemplet paa Din Aands
Bedrift saa godt som paa Din Haands.
Hvad enten saa Du tænker eller spiser;
Om Du er henrykt over
En Gjenstand for Din Viden eller sover:
Hiint Maadehold, jeg priser,
Er Dig saa egent, at man stundom kan
For Alvor troe at see et Slags Forstand
Selv da, naar Du begaaer Bétiser.

Det er ved dette Maadehold, at Den,
Der lever flot blandt Matadorer
Og er forresten Guds og hver Mands Ven,
Foruden Skrupler tager Støvler, Sporer,
Cheniller, Frakker og den hele Klat
(I Korthed og med een Betegning,
Alt det, hvori han staaer og gaaer) paa Regning;
Men tager aldrig paa Credit - sin Hat.

Det er ved dette Maadehold, en Anden,
Der lod en lang og smuk Biographie
Om Mozart og hans Tone-Poesie
Og Rub og Stub, han kjendte til om Manden,

110

Fra Pressen for ei længesiden gaae,
Og for at lade Folk forstaae,
Hvordan Genier kunne høre,
Os gav et Kobberstik af Mozarts Øre,
Dog lod sig ei af Fristelsen forføre,
At give Folk et Steentryk af hans - Taa.

Det er ved samme Maadehold, at En,
Der er en dygtig Mand og hedder Peter,
Og kaldes høit af engelsk Spleen,
Og Tydskens Ruus en Mand foruden Meen,
En Mageløs, en Gud iblandt Poeter,
Af Dig, mit Folk! betragtes høist som En,
Der er - en dygtig Mand og hedder Peter.

Det er ved samme Maadehold, at Du,
Der langt om længe fik fornemme
Det Held at høre hos Dig selv derhjemme
En Catalanis udbasuunte Stemme,
Paa egne Fødder vilde staae partout,
Og - uden den Tribut at glemme,
Der skyldes til Talentet - med et Suk
Bemærked' snart i hendes Sang en Stemme,
Der upaatvivleligt - engang var smuk.

111

Og endeligt, saavidt jeg seer og troer,
Det er ved samme Maadehold, Geniet
- Naar een og anden Pusling kaldes stor
Og Fanden farer selv i Sværmeriet,
Forplumrende de gode Mænd i Nord -
Med Lyst fortynder Folkets Enthousiasme,
Om ei ved andet, ved en Dryp - Sarcasme.

Jeg nægter ikke, jeg har troet,
At den Critik, den rene Smag, der findes
Hos Dig, mit Folk, og der, saavidt jeg mindes,
Endskjødt Dit Land af Ukrud var begroet,
Til hver Tid kunde ved lidt Dyrkning vindes,
At den ved samme Maadehold var fast
Bestjærmet mod Barbarers Overlast.
Jeg havde, sandt at sige, haabet,
Ja næsten stolet paa, at Du
- Ved en Undseelighed, en Tankens Blu,
Der er Dig egen og hvorved endnu
Du staaer saa høist elskværdig for min Hu -
Fra Polemiken fjerned' Vægter-Raabet,
Der er for Gratiens Gehør en Gru.
Jeg havde troet, at kunne finde
Endnu som før i Digt og Polemik
Et Slags Respect for god og gammel Skik,
Blandt Andet, Agtelse for Dødes Minde,

112

Et vist: »Saavidt og ikke længer!« - Uk!
Jo, Mangetak!
Jeg mærker, jeg har famlet om iblinde.

Hvem tænkte paa, da Dine Sager stod
Endnu som før, at denne Trop Pygmæer,
Der, - sikkert som den troer ved Pumpens Fod
Paa lang Distance fra Viddets Post faaer Mod,
Og Smag, Critik og Kunst bebæer,
At den sank dybere, skjøndt lavt den stod?-
Hvem havde tænkt, at en af bare Mudder

I Alfarveiens simpleste Fabrik
Saa grovt og smagløst spunden Polemik
Til Slutning overgik sig selv i Sludder?
Og dog -
Nei, elskte Folk! min Læbe mangler Sprog
Til at betegne som jeg burde denne
Ved sandsesløs Uvidenhed og dorsk
Begreb marqueerte Tanke-Torsk,
Hiint Vægter-Raab: Husk paa, hvad Ende
Det tog med Jens Immnuel! - en Klat,
Saa remarcabel midt i Snavset,
At Dyndet om den, som jeg saae forbauset,
I Colorit mod denne syntes mat!

113

Hvad Ende - spørger man - hvad Ende
Det tog med Jens Immanuel? - O viid,
Mit Danmark! lad min Aand Dig sende
Forsikringen: Din Digtters Død var blid.
Han døde selvforsonet med sin Tid
Det blev hans Lod at aande
Ved Musens mælkehvide Bryster ud
Et Liv, der henrykt tobte sig i Gud,
Forløst fra Jordens Vaande,
Befriet heelt fra dennes mangehaande
Besværilige, kjedsommelige Bud.

Men - sæt jeg spurgte, som jo let kan hænde:
Hvi holder man sig netop til min Ende?
Hvem dømmes Gløden af det slukte Kul?
Hvem Tallets Rækker af det sidste Nul
Og glemmer ganske hvad der staaer i Spidsen?
Hvem leer ad Texten over Textens Hul?
Og skjælder Blomsten ud, naar den er vissen?

Dog, frie mig Gud! det er min Hensigt ei,
Og kan ei være det, at følge
Hiin Tanke-Torsk paa dennes Ferskvands-Vei.
Hvad nytter det, at jeg vil dølgje,
Jeg er tilovers reent paa den Galei,

114

Hvor Godtfolk la'er sig slaae paa Snuden
Og svarer sjeldent noget, uden
Naar høit det kommer: »Selv paa Snuden!«
Og, Alt i Alt, hvad hjalp en venusinsk
Satire mod en blot og har lucrinsk?*)
Hvad Vaaben eier en Voltaire
Mod Epigram som hiint: »Du er en Blære!«**)
Et Epigram,
Der slaauer Sparto til hiint: »Gid Dusaae Skam! »***)

Jeg kan forsikre, min er ikke Skylden,
At jeg endogsaa blot har rørt ved Bylden.
Det var ei skeet, hvis ei uheldigviis
Hiint kjøbenhavnske Pumpens Blad, hvor Dommen
Om mig som Digter staaer, var kommen,
Gud vide maa hvordan, til Paradis.

*** 115

Fra den Tid hersker her en Spørgen, Fritten,
En Gjættten, Hvisken, Undren, at jeg tidt,
Naar først jeg kommer rigtigt ind i Midten
Af Sværmen, synes, det gaaer lovlig vidt.

Jeg øiner intet Palmetræ, hvor ikke
Jeg bliver næsten slugt af tusind Blikke;
Jeg seer ei nogen Busk af Tamarisker,
Hvor ei en yndig Engle-Klynge hvisker
Og siger med Bekymring til en anden:
»Hvad Ende tog det da med Jens?
»Gik muligviis til Slutning Manden,
»Som det er hændet Flere, fra Forstanden?
»Gik han fallit, som En og Anden
»Af Handelsstanden?
»Forstaae: fallit paa Lune; blev han lens
»For Vid, Satire, Styrke, naar han talte,
»Og Ild og Sandhed, naar hans Musa malte?
»Bar' muligen hans sidste Værker
»Paa Grund af Endeligheds Lov
»Desværre kun for tydelige Mærker,
»At Støvet er Forgjængeligheds Rov?
»Gik han i Barndom? skjævede hans Hænder?
»Gik Lyset i hans Øie tidligt ud,
»Og lalled' Tungen tvert mod Tankens Bud?
»Blev han maaskee forfulgt af sine Frænder?

116

»Fortvivlede han i sin Tro paa Gud?
»Blev han forjaget af sit Fædrerige?
»Var Danmarks Eden, Musers Yndlings-Egn,
»Og Kongens Gunst for ham et lukket Hegn?
»Ak! nei! som vi har ladet os det sige,
»Han var i Manddoms fulde Kraft, hans Aand
»Var ikke fløvet, dengang Støvets Baand
»Blev løst af en veldædig Haand.
»Hans Adam og hans Eva, Aandens sidste,
»Men ypperste Product, er et Beviis,
»At han, der sang til Guds og Verdens Priis,
»Ei maatte mod sin Banes Ende friste
»Den tunge Skjebne: Kræfternes Forliis.
»Han var paa Veien til sit Fædrerige;
»Han døde vel paa Grændsen af det Land,
»Der saae hans unge Vinger kraftigt stige, -
»Men ei som hiin, hvem den Ugrandskelige
»Kun tillod Synet af et Canaan.
»- Men Herregud! hvad var der da iveien?
»Han var til Dødens Stund sin Aands, sin Pens
»Behersker, og tilsidst for Liv kun lens;
»Hvad vil da sige hele Hurlumheien?
»- Nei, vi maae rigtigt hen og spørge Jens!«

Og nu - jeg synes see dem allerede -
Og nu bestormer mig den hele Flok:

117

»Fortæl os, søde, rare Jens! vi bede!
Hvad Ende tog det da med Dig dernede?
- Du vil ei ud dermed! Du veed det nok!
Fortæl! for ellers bli'er vi rigtigt vrede.«

O, altfor søde Putter! Ak, hvad kan,
Hvad skal jeg svare
Hiint Ustkylds Sprog af Lysets Engleskare,
Der tager Sort paa Hvidt for gode Vare,
Og der aldeles ikke har Forstand
Paa Værdet af et meningsløst Trarare.

Men, hvorom Alting er, ved denne Spas,
Ved denne Spørgen, Overhængen, Plagen,

Hvis Piinligheder, - gjælder ogsaa Klagen
Et Engle-mChor - er' ingenlunde Fjas,
Naar de maae døies næsten hele Dagen -
Ved dem, min Tro!
Forstyrres umaneerligen min Ro.
Naar ikke Sludden, før det er for silde,
Blier stoppet i sin Kilde,
Risquerer jeg totalt Forliis
Af Himmeriget midt i Paradis.

Thi vender jeg min Røst til Dig, mit danske,
Mit elskelige Folk! om hvem jeg troer,
Uagtet en og anden Røst fra Nord,

118

At mine hjemmefødte Toners Chor
Ei glemmes af Dig for det Udenlandske:
Jeg beder ei om Optog ved min Grav,
Ei om en Fest paa Stuepladsens Bræder;
Lad dem, der skjændes for at faae lidt Jav,
Forbittre mig den dyrekjøbte Hæder!
Men, hør mig, elskte Folk! saavist Din Lyst
Min Lyra var, da jeg begyndte
At hæve stigende min Digterrøst;
O, Du af min Partiskhed altid yndte,
Skjøndt ak! besværre lidt for lunkne Slægt!
Hvis end mit Ord hos Dig har Vægt;
Hvis Fordums-Tids Da- jeg- var- lille- Toner;
Hvis Sangen om Dit Eden, Plet af Jord!
Hvor Yndets Smiil ved Styrkens Side boer;
Hvis Digtet, Danmarks Piger og dets Koner
Med Vemod sang, har efterladt et Spor;
Hvis Een erindrer mit af Millioner
Begeistret Sjungne Hosianna-Chor,
Hvori Din Andagt, englereen og stor,
Sig hævede til fjerne Regioner;
Hvis han, der, trodsende sin Samtids Kryb,
Forsøgte paa at raade
Med Frugten af sin Grandsknings Dyb
Hiin Evigheders alle Gaaders Gaade;

119

Hvis han, de uudforskelligste Tings
Utrættelige Forsker, der betragted'
Foruden Gru den frygtelige Sphinx,
Ei er endnu af Dig, mit Folk! foragtet:
Da frels hans Navn for Overlast af dem,
Der med barbarisk Glæde
Selv midt i Musers lykkelige Hjem
Det Ypperligste ned i Støvet træde.
Reis Dig i Masse! hæv Din Herskerstav!
Kast Steen af en retfærdig Vredes Slynge!
Split ad og knuus den overgivne Klynge,
Der tramper paa Din Sangers Grav!

Quæ Desperat tractata nitescero posse relinqnit.

Horat.

(Udkom 1831.)

122

123

I.

Liberius si
Dixero quid, si forte jocosius, hoc mihi juris
Cum venia dabis.
Horat.

Paradis, den 14de Septbr. 1831.

Saa svigtede mig ei det Haab, der søgte
I danske Hjerter Gjenklang af min Røst!
Saa var det ei forgjæves, at jeg spøgte
Og loe og græd med dybt bevæget Bryst!
Saa har jeg ei, forklaret og forynget
Og luttret efter Livets Skjærsilds-Gang,
Forgjæves i min allersidste Sang
Mod Barbariet mine Pile slynget!
Saa lever altsaa end - o Fryd og Væld
Af meer end paradisisk-himmelsk Held! -

124

Saa lever end i Danmark, midt i »Haven,
Som Fredrik vogter, Fredens Engel lig«,
En fordomsfri Vurdering af den Krig,
Hvortil mit Manddoms-Liv indvied sig,
Skjændt over den man brød som over dette Staven!

Men I mig dyrebare Trende! hvem
Iblandt den ikke mindre dyrebare
Bestandigt elskte større Landsmand-Skare
Jeg skriver til, med Hilsen til mit Hjem,
(Ak, selv i Edens Lyst jeg ei kan glemme,
At det var der, hvor først jeg fandt mig hjemme)
I, hvem min Tanke henrykt hænger ved,
Tilgiver I, om overfuldt mit Hjerte
End ikke her, i himmelsk Fred
Og fri for Endeligheds Kjeder, lærte
At holde Maade med sin Villyst og sin Smerte!

Jeg nægter ei, I Gode! da jeg lod
De paradisiske bekjendte,
Mod jacobinske Demagoger vendte
Epistler glide ned ad Tidens Flod,
For efter Evne lidt at raade Bod
Paa den af sandsesløse Mænd forkjælte
Misledte Smag, der vakled i sin Rod;
Jeg nægter ingenlunde, mig besjælte

125

Et Haab, min Frygt forgjæves stred imod.
Men et saa glimrende, ja fast aldeles
Af intet fornemt Nedblik svækket Ry,
Der gik forud for mig fra By til By,
Hvor ellers til det Træffende, det Nye
Af Fimbulklaffer,*) som I vide, skjeles;
En saa complet, total,
Ved smaa Skjærmydsler vunden Seier,
Der splitted ad som Avner hver Plebeier,
Som paa en Helligdag sig gjorde gal,
Forfraadsende sig i en tydsk Journal;
Og hvad der meer end Alting veier,
At den fortræffeligste, netop den

Blandt Paradisets Herligheder end
Til hver Tid af mit Hoved agtede
Og af mit Hjerte mildt og ømt betragtede,
Ved Dannished, ved Adelskab i Aand,
Ved Trodsen mod Barbarers Slavebaand,
Ved Fiinhed og ved Smag i Omgangstonen,
Ved Sæder ypperligste Halvpart af Nationen;
At den i Digteren, der gik igjen,
Med Glæde saae en fordums elsket Ven;

*
- 126

Og at blandt denne Halvpart netop I
Fandt mine Breve værdige til Eders
Og Dannerfolkets Gunst: en saadan Sympathie,
Der hører til mit Livs Lyksaligheders
Kun sjeldent sprudlende, men bedste Væld, -
Hvor kunde jeg vel drømme dette Held!

Naar har man før i Danmark, efter Krigen,
For Skjemt og Polemik
Slig Interesse seet, der overgik
Endogsaa den for salig Donaupigen -?
Naar have Rig og Fattig, Store, Smaa,
Pedeller nok saa godt som Professorer,
Boutiquiers, Grosserer-Matadorer,
Og de, der saa som saa i Spidsen staae
For Streifcorps, naar det kommer til Bataille,
Honnette Folk foreente med Carnaille,
Og Folk med Huer, Folk med Faldhat paa;
Naar have Skolens Rector, dens Adjuncter,
Studenter, Officerer priist
Med een Mund samme Gjenstand, viist
En saadan Enighed i Stridens Hovedpuncter -?

Var det en Anelse, der greb med Styrke
Mit danske Folk, at Poesie
Er Arving af en Himmels Harmonie?

127

At Kunsten, Digterne begeistret dyrke,
Skal aabenbare Stoffets Energie
I Sprogets smeltende, dets bløde Melodie?
Erkjendte man tilsidst, at Phantasie
Selv hos det eminenteste Genie,
Berøvet Studium, Besindighed og Tænkning,
Er underlagt det Jordiskes Forkrænkning?
- Ak! nogle faa, men stærke Greb i de
Engang beundrede, men siden glemte,
I fulde Toner zittrende, maaskee
Ved Tidens Raahed stundom lidt forstemte,
Men under alle Forhold, alle Kaar,
I Digtergubbens Høst, i Mandens Vaar
Med reen Begeistring gjennemspilte Strenge
Slog an i Folkets Bryst og dirred' stærkt og længe!

Beruust af dette Held jeg havde vist
For længe siden alt, I Gode! skrevet
Til Eder, til mit Hjem, med Tak for sidst;
Gud veed! mig Lysten ofte nok har drevet,
Og sporet mig Pegasen for mit Vid.
Men - det har rigtigt skortet mig paa Tid;
Og herved blev tildeels forsinket Brevet.

128

Det følger af sig selv, at jeg i Kraft
Af mit utrolige,
Bequemme, magelige, rolige,
Misundte Sinecura-Liv har haft
Det Otium, der kræves for at lade
Til Verden komme nogle skrevne Blade.
Men hvad man egentligt, imellem Slid
Og Slæb paa Jorden, kalder Tid,
Tid til at handle, til at virke,
Tid til at gjøre Dit og Dat,
Som skrive Breve til en Skat,
Gaae paa Comedien og gaae i Kirke;
Tid til at gjøre Vel i Løndom; Tid
Til nu og da at skrive med lidt Vid;
Tid til at gjøre Vers, der ikke
Paatvers i Halsen, naar de læses, stikke:
I Korthed, Tid til tusind Ting, hvortil
Man ikkun da har Tid, naar selv man vil:
Af det Slags Tid har jeg igrunden
Til Dato lidt i Paradiset funden.
For lutter Evighed
Man overmaade lidt af Tiden veed.

I mene muligviis, at det er Nykker,
Der taler af min Digtermund;

129

At Evigheden, skjaaren ud i Stykker,
Kan producere Tiden allenstund.

Nei, kjæreste! mod denne Sats jeg maa
Af alle Kræfter protestere.
Jeg beder, kaster blot et Øie paa
Den Jord, I leve paa! Jo meer I forestaae,
Des slettere gemeenligt I regjere.
Sæt En, der hidtil handlede sparsommeligt,
Til Eier af en lille Capital;
Snart skal man see ham som en holden Ka'l.
Giv ham en Million, saa skaaer han sig som gal
Og øder, skøndt tilaars, med Eet ungdommeligt.
Lad En, der hidtil puddred' Folk i fem
Minutter, lægge ti endnu til dem:
Pas paa! han øder Tiden med at sludre
Og bliver aldrig færdig med at puddre.

Sligt ligger i de Dødeliges Kaar:
Jo længere man læser til Examen,
Desmeer sandsynligt man den ikke faaer.
Jo længer' man paa Frierfødder gaaer
Og kurrer for en Skat, des vissere jeg spaaer,
At man omsider vil gaae glip af Damen.
Kort sagt: jo mere Tid man raader over,
Des sikkrere det inden i os sover.

130

Betænker nu, om vi,
Med den uendelige Tid for Øie,
Uvante til den allermindste Møie,
Med Rimelighed slippe kan forbi
Et saadant Klippeskjær, paa hvilket I,
Hvis Liv er Øieblikke, talte Dage,
Usikkerheds og Mishaabs spildte Klage,
Hver Stund paa Dagen gjøre Haverie!

Ja, vi, der ride

Paa Evighedens Ganger i det Vide,
Hos os hvo gider gjort idag
Hvad han imorgen gjøre kan i Mag?
Og hvo - jeg spørger - gider
Imorgen, overmorgen, kort
(Thi her min Aande puster Tiden bort)
Hvo gider gjort til alle Tider
Hvad han med Vished veed
Kan altid gjøres i en Evighed?

Næst denne Grund til Tøven, før jeg skrev,
Der ellers nok kan ansees for tilstrækkelig,
Har jeg en anden, ikke mindre klækkelig,
Der meest forsinkede mit Knudebrev.

131

(Tillader mig, i Parenthes at skyde
Et Par Ord ind, hiint Slutningsord at tyde.
- Ved Knudebrev forstaaer jeg deels en Skrivelse
Fra den bekjendte Kanonerer Knud,
Bekjendt for sine skarpe Skud
Til Republikens Tarv og Smagens Stivelse;
Deels - hvad der let kan ledes ud,
Da Ordet selv Betydningen bebuder -
Et Brev, der nu og da gjør Godtfolk Knuder.
- Fremdeles, naar en lille snovsk Krabat,
En undersætsig Værtshuus-Potentat,
Med Handsker, gjort' af Bøffellæ'r, paa Hænderne,
Med svære Rytterstøvler paa
Og med et Mæle, Fanden kan forstaae
Paa Grund af Sprogets Grød imellem Tænderne,
I eftergjorte Flyveposter troer
At kunne gaae i Knuds berømte,
I Sandet neppe trykte Zephyr-Spor;
Naar Knuderne, han muligt drømte
At kunne gjøre Folk, er reduceert' til dem,
Der af en knudret Tanke stikke frem;
Naar Fyren mener, med en ond Grimace,
Uskyldigt som en Knud at kunne spase;
Og naar han over Brevet, han gi'er ud,
Hvori han Versemaal og Sprog forkluddrer,

132

Har ubesindig sat: »Et Brev fra Knud«:
Saa siger jeg om Fyren, at han knuddrer*.)

Som sagt, der var en anden Grund,
Der altid hindrede mig i at skrive.
Jeg vented' nemlig paa fra Stund til Stund,
At mine første Breve skulde give
Anledning til en lille Smule Strid,
Lidt Polemik, en ganske lille Trætte,
Hvori man med Avance kunde sætte
En ubenyttet Capital af Vid.
Jeg tænkte, hine Breve skulde føre
Til noget Suffisant:
Ak ja! Jeg smigrede mig med iblandt,
Man kunde haabe snart et ret forsvarligt Røre.

Hvor ofte har jeg her i Paradis
Med mørke Miner, Grubler-Pande
I min Fortvivlelse begyndt at bande
En, ak! forgjæves gjennemlæst Avis,
I hvilken mine Breve
Med lutter Høflighed berørte bleve.

Hvor har jeg ikke luret paa en Snært,
Der nogenlunde var et Gjensvar værdt!
Et Sidehieb, der trængte gennem Huden,
Et lille Slag paa aandelige Snuden,
Der sigtedes og dirigeertes godt;
Ja endelig, da Alting glipped', blot
Et Baadsmands-Slag, en simpel En paa Tuden!

»Du er umættelig!« - I muligviis,
Skjøndt kjendende min Nøisomhed, bemærke -
Og ubegribelig er os Din stærke,
Med Æther-Næringen i Paradis
Ei let foreente Lyst til skarpe Spiser,
Den Appetit til Klammeri, Du viser.
Har ikke de, hvis Røst fortjener Agt,
Hvis Stemmerettighed Du selv erkjender,
Paa mange Maader alt for Dagen lagt,
At Dit Besøg hos os var kjært for Smagens Venner?
Har Du forglemt det skjønne Brev,
Som Flyveposten dengang til Dig skrev?
Har ikke Maanedsskriftet*) tvende Gange
Med Hæder omtalt Dine sidste Sange?
Af Agt for Smagen
Og for Din velanvendte Polemik

Har denne lærde Republik
Med Forsæt pillet ud Dit Værks Kritik,
Og holder sig aleneste til Sagen.«

Ja, seer I, elskte Venner! netop her
Er Punktet, der kreperer mig især.
Gud veed, at i mit vundne Himmerige
Jeg læste med en Vellyst uden Lige
Det Himmelbrev, det skjønne Flyveblad,
Der alleregentligst for Mons var Mad;
Et Brev, som Engles Chor kan udenad.
Gud veed, at, uvant end, mit Øie drikker
Af hvert et lille Bogstav i
Det litteraire Maanedsskrifts Critiker,
Betræffende min sidste Poesie,
En Glæde, dette Hjerte, daaret
Af mange falske Haab, kun tøvende har baaret.
Hvad skal jeg meest beundre her? den Aand,
Der, vant til Selskab med Olympens Muser,
I Gratiernes Nectar: sig beruser
Og smiler ad Systemets Baand?
Hiint Forskerblik, der, hævet over Vrimlen,
Med Klarhed søger efter Sandheds Spor,
Og næsten for uskyldigt for en Jord
Bestandigt stiger høiere mod Himlen?

Gud veed, som sagt, at jeg tilsidst
Af Fryd snart Intet af mig selv har vidst;
Besynderligt Humaniteten,
Af hvilken næsten hvert Ord aander hist.
Mig hartad slog aldeles paa Planeten.
Men, elskte Venner! som Poet
Mig gavner ikke stort Humanitet.
Ja, jeg formoder alt, I ane,
At jeg var bedre tjent med lidt Chicane;
Og - saa besynderligt endog

For Eder synes kan et saadant Sprog -
Jeg ønskede helst til Gavn fog mig og Smagen,
Man havde holdt sig mindre strengt til Sagen.

»Hvorledes? - Gamle, skikkelige Knud!
(Jeg hører Eder atter bryde
Forundret ud.)
Hvorledes? Hvad skal det betyde?
Holdt sig for strengt til Sagen? Vil man sec!
Kanskee,
Naar man betragter Tingen nøiere,
Du havde heller ønsket, at vor Dom
Gik uden om;
Du bliver drøiere tilsidst og drøiere!«

136

Nei, dyrebare Venner! troer
For Alting ei, at jeg kan ringeagte
Af hine Recensioner blot et Ord!
Og mindst, at jeg med Haanen kan betragte
En Grundighed, der er saa rar i Nord.
Og dog - Ak! gid man heller
I Grundighedens Sted
Mig havde kildret Digterhuden med
Satirens Nelder!
Ja gid man havde, da man fægtede,
Langt heller prøvet paa
Mig uden videre tilblods at slaee,
Istedenfor at man mig Alting nægtede,
Idet man nægtede mig Eet,
Men Eet, jeg paa min Ære,
Paa Jorden ellers i enhver Ting beet,
Bestandigt troer endnu at være:
Poet!

»Men, bedste Knud; hvem har da nægtet Sligt?
Du overdriver, som sædvanligt, Kjære!
Er Brevene fra Paradis et Digt,
Saa er det godt; hvis ikke, lad saa være!
Men mister Du for det Din Digter-Qualitet?«
Det løber dog, jeg synes, ud paa Eet:

137

En Digtters Egenskab som Digter bliver
Beviist ved Værkerne, hans Musa skriver.

»Javist, hans Musa! Men betænk, Hr. Ven!
Om ogsaa Musen virkelig dicteerte
Ethvert af dine Vers, der criticeerte
Og stundom gennemhegled' Den og Den.
Vi feile neppe, naar vi mene,
At dette skyldes alt Critiken ene.«

Nei, Kjære!
I gjør' mig virkelig for megen Ære.
Som Critiker, det veed jeg for bestemt,
Har aldrig glimret Mesteren i Skjemt.
Hvad jeg i Prosa nu og da, og drevet
Af Øieblikkets bittre Nød,
I eet og andet critisk Fag har skrevet,
Det overlever ikke langt min Død.
Men hvad jeg i min Manddoms Krast, og lokket
Af Gratiers og Musers Bifalds-Nik,
Imod en blind og døv og reent forstokket
Fortvivlet Poetik,

Har skrevet i poetisk Polemik,
Det, veed jeg, bliver ei af Tiden rokket.

Vel har jeg tidt fra Stedet, hvor jeg stod,

138

Med Alvor viet
Min Harpes Toner til at kjæmpe mod
Bersærkers Gru og Raseriet,
Der grumsed' Hippocrenen ved min Fod.
Men naar og hvor jeg kjæmpede for Smagen,
Var midt i Striden ikke Strid,
Men Musens Bifald Løsnet for min Ild;
For mig min Kunst var altid Hovedsagen.

Og mine sidste Breve, hvad i dem
Har grebet, troer I, Folket i mit Hjem?
Critiken? en og anden Regel,
Som man til Nød kan læse selv hos Schlegel?
Hvad havde Folket nødig, i et Digt
At underrettes om en Digtters Pligt?
Besidder det ei tusind Bøger,
Hvori det sinder, naar det ikkun søger?
- Nei, elskte Venner! Folkets Gunst
Blev ikke skjænket til et Indhold, næsten
Enhver kan søge hvor han vil forresten;
Den skjænkes Sangeren og Sangens Kunst.

Og I, hvor kan I troe,
At Digteren, der gjenvandt Freden
I et med Kamp og Uro vundet Eden,
At han forlod en elysæisk Ro

139

Ikkun for Den og Den at gennemhegle,
Kun for i Godtfolks Vers at rette Stiil,
Kun for at slynge ned Critikens Piil
Imod enhver, ved ond og pueril
Grimace kjendelig, forfløien Kegle?

Mig driver Lyst og indre Kraft og Vid;
Mig driver Et, jeg veed ei hvad, der søger
En Gjenstand, mens det indeni mig spørger;
Mig driver Skjemtens Musa til min Ild;
Og skjøndt hun aldrig, hensigtsløs og taasset,
Som de, der trampe mig i Ryggen, Trosset
Og Eftertravet, spiller dumt med Vid,
Og mindst som disse vilde vove
At krænke Smagens og Fornuftens Love;
Endskjøndt hun er sig, først som sidst,
En kunstnerisk Alvorlighed bevidst,
Og aldrig taber ud af Sigtet
Hvad hun sin Gjenstand skyldig er i Digtet,
Men veed at styre
Midt under Jubellyd den overgivne Lyre,
Besindig i det vildeste Couplet:
Dog er det ikke billigt, ikke ret,
Af Viddets tvangfri' spøgefulde Sange
Critikens Conseqventser at forlange.

140

Kort, at der siges til mig: »Din Critiks
Beskaffenhed det er, vi ville maale
Og gennemtrænge med et skjærpet Bliks

Til alle Digtets Sider vendte Straale,«
Det kan, det vil, det bør jeg ikke taale.

141

II.

Jeg være hvem jeg vil - hvad kan ei stikke
Bag et poetisk, skjøndt uløiet Navn? -
Hin Baggesen i al Fald er jeg ikke,
Der sammensyes af Snak i Kjøbenhavn.

Jeg er den Baggesen, som Knud Du kjender,
Den Baggesen, der sand og ufortalt,
Som Fjende blot af aandelige Fjender,
I alle sine Værker sig har malt!
Bagg. saml. Skifter VI. 396.

Der ligger noget høist behageligt
I den Forvisning, at man er sig selv.
At tabe sig som Draaben i en Elv,
Har altid forekommet mig beklageligt.

Hvo gider gjerne været En saa lig,
At han ei let fra Hiin kan skille sig?
Hvo tænker ikke ved sig selv, skjøndt ofte
Han føler al sin Ringhed: »Jorden har
Aldeles intet andet Exemplar
Af Den, der dækkes af min simple Kofte.
I Nord, i Syd, i Vest, i Øst
Jeg er den eneste; det er min Trøst«.

142

Hvor sød er ikke Tanken: denne Næse,
Hvormed jeg lugter hvad jeg vil, er min;
Og ingen Matador i fiirspændt Chaise
Tør kalde denne fjeldne Næse sin.
Den er min Eiendom; jeg kan regjere
Og snyde den saa meget jeg har Lyst.
Jeg skjelner mig ved den og noget Mere
Fra alle Mennesker; det er min Trøst.

Hvor meget sødere maa ikke være
Den Tanke: Hvad der aander i mit Bryst,
Hvad i mit Hoved tænker - lad det være
Mit Væsen værdigt eller blot Chimaire -
Er mit med dets Fortrinlighed, dets Brost.
Og Talens Strøm, der flyder fra min Læbe
- Den løbe let, den løbe svært - er min;
Og hele Verden skal forgjæves stræbe
At kalde denne sjeldne Tale sin.

Jeg nægter ikke, dyrebare Venner!
At jeg, hvor galt
Det ogsaa stundom er mig gaaet med Alt,
Dog aldrig, tør jeg paastaae, faldt
Paa den Formodning, at mit Folk, der kjender
Mit Indres og mit Yderstes Gehalt,

143

Med Tiden kunde, skeptisk eller kræsen,
Forvirres i sin Tiltro til mit Væsen.
Min Individualitet
Som Menneske, som Borger, som Poet
Har altid været (skjøndt kun sjelden ændset)
Saa skarpt betegnet, saa begrændset,
Saa ganske staaende paa egne Been,
Og saa aldeles i sin Art kun een,
At Ingen, tør jeg sige,
I alle Maader kan betragtes som min Lige.
Jeg veed Enhver saa ganske sikkert mod
Forvexling med mit Jeg, at ingensinde
Har Nogen (sæt, han og ved Siden af mig stod)
Havt Møie med at finde
Sig selv, fordi jeg var i Stuen med ham inde,
Og, for Exempel, paa mit Hoved sat,
Istedetfor paa sit, naar han gik ud, sin Hat.

Hvor blev jeg da forundret, næsten slagen
Af panisk Skræk,
Da jeg erfarede (jeg troer af Dagen,
Der noget kort og tørt beretted' Sagen)
At Folket tvivled' om mit Ansigts Træk!
At Folket, danske Folket kunde glemme
Min engang Alle dyrebare Stemme

144

Og troe paa Muligheden, at min Røst
Steg fra en anden Sangers Bryst!

Hvo kan, naar Sligt er udbredt, mig betrygge
Imod hver anden Hunds halvgale Gams?
Og hvo kan ellers paa sit Firma bygge,
Naar Folket griber efter mit i Grams?
Hvo er mig Borgen for, at man i Staden,
Naar dette Riimbrev bliver publiceert,
Ei lader atter raabe høit i Gaden:
»Bah! ogsaa dette Brev er plagieert!«
Maa jeg ei frygte for, at man fornøier
Sig atter med at gribe hiin Idee,
Og, med en fattig Vittighed, maaskee
Fortæller Folk: »Hr. Knud gjør atter Løier«.

Er det da virkeligt saa let,
I vore magre Tider at beværte
Sit Publicum med kraftig Kjødmads-Ret,
For ei at nævne Frugt og Viin og Tærte?
Kan Folk i Kjøbenhavn saa tidt
(At sige Folk med fine Ganer)
Sig divertere med Fasaner
Og gjøre Fêter paa korsørske Svaner,
Naar man til Sligt har Appetit?

145

Kort: kan hver anden Ulk af Holmens Ulke,
Naar blot han commanderes ud,
Med samme Lethed skose Folk som Knud
Og smile, lee som han, og græde, hulke?
Og troer man, at Enhver kan løbe til
At gjøre »Riimbrev-Arieller,
Smaabitte Luneglutter, eller
Jens Baggesenske Bagateller«
I lette Vers, saasnart han vil?

Jeg synes dog isandhed, Baggehunden

Har altid, naar han gjøed' eller beed,
Ja, naar han bare vrængede med Munden,
Et Slags Methode haft, saavidt jeg veed,
Et eget Slæng med Kroppen, naar han smeed
En Kjøter-Kat i Rendestenen ned,
En egen Air, som nok i Grunden
Just ei saa lige hos Enhver er funden.

Hvem er jeg da, naar jeg er ikke Jeg?
I hvilket Legem, hvilken jordisk Bolig
Har man sig tænkt en saa urolig,
Saa stridbar og i Hildurs Leg
Saa øvet Aand, hvis skjelmske Muse
Er ei saa overmaade let at huse?

146

Ja, Gud skal vide, hvor,
I hvilken Qvist-Etage, hvilken Kjælder,
Blandt hvilke Kjældermænd den Kjælne boer,
(At sige, hvis man Rygtet troer.)

I hvorom Alting er, saa vil jeg heller
End kives om en Ting, jeg veed, jeg har,
Eengang for alle give Folk mit Svar.

Jeg er mig selv, er Knud, Knud Sjællandsfar;
Jeg er mit eget Jeg, og jeg er ingen Andens;
»Vor Herres Creatur, men ikke Fændens;«
Den samme, jeg i Grunden altid var:
Den gamle Baggehund, Jens Paaskelilie,
Og hvilket andet Navn
Jeg fordum har imod og med min Villie
I det forresten brave Kjøbenhavn;
Af Gratier en Ven, Chariters Kjæledægge,
Det Godes Elsker, Hader kun af det,
Der er i Eet og Alt aldeles slet,
Og derfor tidt genegen, meer end ret,
Mig af det mindste Haab at lade gjække.
I Korthed: jeg er nu som før den Knud,
Med hvem, man siger,
Vor Vessels Enke anden Gang stod Brud,
Den Knud, der op til Evalds Hymner stiger,

147

Og der, iblandt sit Hjertes tusind Skud,
Har altid fundet eet, der helst sprang ud
Med Duft og Nyn og Sang for unge Piger;
Den samme Knud, der, som bekjendt,
Uagtet man til Nød ham kunde stille
Som Fløimand ved et Livvagts-Regiment,
Paa ingen Maade voxe vilde,
Men paastod, at han var bestandigt lille;
Den samme Knud, der voved' Liv og Blod,
For Dannersprogets Rigdom at forsvare,
Og med det ubegribeligste Mod
Ved Gratiers Paladser Skildvagt stod
Og spøgede med Undergang og Fare.
Og endeligt: jeg er den samme Knud,
Der fordum var, af Guds og Kongens Naade,
Men meest paa sine Musers Bud
Den hele Verden og sig selv en - Gaade.

Men derimod er jeg paa ingen Maade
Den samme Knud, der før paa Jorden stak
I en til Slutning noget luslidt Frak,

I lange Been og i Justitsraad-Støvler,
Var stærk tilbøielig til Snuus-Tobak,
Og sloges Anno 16 med Peer Vrøvler.

148

Og hvor og naar har jeg for denne Knud
Mig givet ud?
Hvo kan for Alvor troe, at jeg har prøvet,
Med Æthervingerne befæsted' let
Som Fjer paa min Mercurius-Kaskjet,
Paany at svøbe mig i - Støvet?
Nei, elskte Venner! denne Knud
Med al hans skrøbelige, med hans svage,
Hans Menneske-Natur, hans Uro og hans Plage,
Forlængst er traadt af Eders Rækker ud.
Ham er jeg ikke; han har sluttet
Sit Regnskab af med Mennesker og Gud,
Og drømmer ikke meer i Timen og Minutet.
Jeg er hans bedre Deel, der ei af Had
Og endnu mindre blot af Trang til Mad,
Og ei af Frygt og ei af daarlig Glæde,
Men henrykt af et Vist jeg veed ei hvad
Med Muserne kan lee, med Gratierne græde -
Den Deel af Knud, som Støvets svage Baand
Ei længer binder
Til Jorden, skjøndt endnu til Jordens Minder;
Kort, hvad der følger af sig selv: hans Aand.

Min Aand kan gaae igjen; min Aand kan fødes
Paany blandt Eder i min Poesie;
Min Aand kan atter nyfødt stevnemødes

149

Til en fornyet Kamp mod Barbarie.
Min Aand kan stække
Endnu som fordum Vingen paa en Gaas,
Og et Rabalderfjog af Søvnens vække,
Naar han isøvne pluddrer lutter Vaas.
Min Aand kan dække
Den Kunst, jeg dyrker, med et Skjold, der end
Med Vellyd ecchogiver Skraal igjen,
Og værner - jeg vil mene, det er noget -
Om Tankens Hellighed, om Dannersproget.

Hvor meget feile de, der troe, *)
At man beviser mig en ringe,
Tvetydig Tjeneste ved kjækt at bringe
Mit Gjenfærd ud af Gravcapellets Ro,
Og, kan jeg tænke, mane
For Lyset frem min Polemiks - Chicane.
- At Folket har
»Beundret et uroligt
Og blot uroligt Gjenfærd« er ei troligt:
Et heelt Folk teer sig sjelden som en Nar.
Men hvad mit Folk (ak, lad mig troe, af Anger,
For al dets Uret mod den gamle Sanger!)

* - 150

Beundrer i mit Gjenfærd, er min Aand.
Det kjender atter Tonerne, der løde
Da jeg var lille, smeltende og søde;
Det troer, at føle Trykket af min Haand;
Det græder ved mit Graad, det smiler atter
Ved min af ingen Satyr lærte Latter,

Og det erindres ved mit torneløse Vid
Om min Camenes førstefødte Datter
Og Danmarks lykkeligste Tid.
Det indseer endeligt, den ældre Strid,
Uagtet al den Bitterhed, som Krige
Nødvendigt føre med (hos Jer at sige;
Thi her leverer man med Lyst et Slag)
Var ikke blot Personlighedens Sag.
Det trøstes ved den Tanke: Saar og Vunder
Og Alles Kamp mod Een, kan sandtnok tidt
Bevirke, Helten, truffet, bukker under;
Men det, hvorfor den Modige har stridt,
Den Aand, der ham besjælte, selve Tanken,
Der lynte fra hans Øie, naar han gik,
Med Sværd og Skjold og Spyd, i Skranken
Og fordred' Hoben ud paa Hug og Stik;
Den ædleste, den bedste Deel af Striden
Er hævet over Døden, over Tiden.

151

III.

Natura fleret laudabile carmen an arte,
Quæsitum est.
Horat.

I mindes, elskte Venner! jeg er glædet
Med Bifald af en aandrig Recensent,
Der uden Spørgsmaal har fortjent
Blandt Tusind at beklæde Dommersædet.
Men denne - hvad mig virkeligt fortrød -
Forglemmer, at den gamle Knud er død;
(Jeg mener ham med de bevidste Støvler,
Der stred med Peder Hjort og Peder Vrøvler)
Og revser Galten for hvad Grisene forbrød.

Han søger nemlig ligefrem at svække
En paradisk Knuds Raisonnement
Blandt andet ved en Sats, hvortil engang
Jeg har af Dit og Dat mig ladet gjække.
Desuden glemmer han, den gamle Jens
Var ei befriet for Inconseqvens.

152

Men skal en Sætning svækkes ved en Mening,
Jeg yttret har etsteds, da bør der agtes paa,
Om slig en Yttring taaler en Forening
Med hvad hos mig et andet Sted kan staae.
Thi Menneskernes Tanker gaae
I en med Tæthed sammenslyngt Forgrening,
Hvis Stamme vel, som Træernes, kan slaae
I een og samme Jord de samme Rødder
Og altsaa vistnok staae paa samme Fødder:
Men disse Tanker kan saavist
(Og tidt ved Jux, der findes i Forstanden)
Med samme Lethed krydse sig tilsidst
Som tvende Grene krydses med hinanden.

Hvad mig betræffer desforuden,

Da har jeg upaatvivleligt,
Imens jeg levede hos Jer, af Sligt
Desværre haft en dygtig Rem af Huden;
Og undertiden staaer mit bedste Digt,
Hvad en og anden Mening angaaer, lige
I Strid med det, de andre Digte sige.

»Ja, det er slemt!«
Saa lyder Eders Svar bestemt.
- Nei, elskte Venner, det er ikke slemt,
Hvis ellers jeg betragter Tingen rigtigt.

153

Thi Digteren er Øieblikkets Søn;
Ham bør Momentet være vigtigt.
- Saa lidt som Søen vilde synes skjøn,
Ifald den ei med Blødhed lod sig forme
Snart af den lette Vind og snart af stærke Storme,
Og snart blev farvet af en dunkel Sky,
Snart af de lyse Masser, naar de flakke
For Vind og Veir, og snart af Strand og Bakke,
Snart speiled' Taarnet af fra fjerne By,
Mens Himlens Purpurstrimer gjøde
I Bølgens Favn et yndigt Aftenrøde,
Indtil den i en Sommer-Nat paany,
Saavidt vort Øie rækker,
Sig klar og blaa og stille strækker;
Saa lidt som Søen uden slig
For Indtryk udenfra modtagelig
Natur bestandigt atter vilde drage
Beskueren til Strandens Bred tilbage:
Saa lidet vilde Digteren behage,
Hvis ei hans Lyras Spil, afvexlingsrig,
Tilkjendegav en Sjæl, der Form og Farve vinder
Af Synerne, der kommer og forsvinder.

Ja, Digteren er Øieblikkets Barn!
Og som et Barn han kan forvildes;
Og Lyst og Ulyst hedde Nettets Garn,

154

Hvori hans Vinger alt for ofte hildes.
Han afskyer og han væmmes snart ved det,
Hvorfor han nyligt skreg sig hæst og træt,
Og græder, naar en Glæde ham forspildes.
Han bliver vred og stamper med sin Fod,
Naar Verden gaaer ham bare lidt imod;
Men ved et Ord han atter kan formildes.

Seer, elskte Venner! det er Grunden til,
At een og samme Skjald kan synge
Til een og samme Lyras Spil
Snart om en yndig Pige-klynge,
Om Amors Kogger, om den tause Nat,
Om Glutten, han i den har Stævne sat,
Og om Lyæus' Bægere, der stødes
Imod hinanden til det morgenrødes;
Snart om en reen og hellig Ild,
Der næres ved en ung Madonnas Smil,
Om Dydens Magt, om velanvendte Dage
Og om Minuterne, der svinde fage.
Og det er Grunden til, at ugeneert
Hans Musa stundom for en Mening strider,
Mod hvilken han til andre Tider
Med Heftighed har disputeert;

Og endelig - thi det er vel paa Tide,
At jeg mig nærmer til det Punkt,

155

Hvortil Pegasen har begyndt at ride -
Det samme Sind, bestandig barnligt-ungt,
Der hurtigt væmmes
Ved det, der atter hurtigt glemmes
Og siden gribes til, er Aarsag i,
At jeg, før med mit Liv det var forbi,
Blandt flere Meninger, der ikke
Særdeles dybt i Conseqvensen stikke,
En Tid har talt med lidt Antipathie
Og til en anden med - Philosophie
Om fransk Literatur og Poesie.*)

Hiin Vankelmodighed i Domme,
Der hos en Digter hænger sammen med
Hans bedste Leven for en Evighed,
Bør, troer jeg, i Betragtning komme,
Naar det, min Pen i Paradis skrev ned,

* - 156

Skal svækkes
Ved det, der ud af mine Skrifter trækkes;
Og en Kritik, der viser overalt
Ei blot et skærpet Blik, men en retfærdig
Og gjenneamtænkt og Sagen værdig
Betragtning af et Digterværks Gehalt,
Bør mindes vel (det troer jeg, man kan vente),
At Jens har stundom taget sig en Luur,
Og ikke glemme min bekjendte
Poetiske Chamæleons-Natur.

»Os undrer saare - hører jeg paany
Med mild Bebreiden Eders Tale -
Os undrer, ædle Knud! at Du vil tye
Til Sligt, der, som det synes, har en Hale.
Du, der til alle Tider har i Skrift
Og Tale kjæmpet mod Poeters Soven
Og vækket dem, hvis Søvn faldt altfor doven,
Forsvarer næsten Søvn - det er for stivt!
Selv har Du dog vel aldrig Sviin paa Skoven?
Og Du, Monfrère! der ifjor endnu
Tilkjendegav, at Tankens Rigtighed
Er virkelig af allerstørste Vigtighed,
Du - bliv ei vred, ifald vi smile - Du,
Forunderligste Jens blandt alle Jenser!
Forsvarer, som man seer, Inconseqvenser!«

157

Tillader mig, I mildt Bebreidende!
At takke først for Skaanselen, hvormed
I røre ved mit ømme Sted;
Dernæst min Tak med Følgende geleidende:
Hvad Søvn angaaer, har man tidt bemærk't,
At ei alene Poesiens Perer
Kan sove sødt, men ogsaa dens Homerer;
Kun sove disse let, men hine stærkt.
Mens hine snørke dyrisk, drømme disse,
Og denne Drøm er af Værdie tilvisse.
Homerers Søvn er som en Fugls paa Qvist;
De vaagne tilmed af sig selv tilsidst.
Jeg mener derfor, jeg tør vove

At skille ligefrem
De umaneerligt Snorkende fra dem,
Der som Poeter blot maneerligt sove.

Hvad angaaer Tankens Rigtighed - Gud frie
Mig nogensinde for at nægte
En Sats, hvorfor jeg Dag og Nat vil fægte,
At Tankens Rigtighed er Sjælen i
Al tænkelig, al mulig Poesie.
Men eet er Tankens Rigtighed, et andet
Dens Sandhed, mener jeg; og en Poet
Gaaer ikke Glip af sin Celebritet,
Fordi han er paa Sandheds Klipper strandet.

158

En Sats kan være tvivlsom, falsk endog;
En Moralist, en Philosoph kan gjerne
Saa godt som reent fordømme den - og dog
Fordøies den af en poetisk Hjerne.
En Digtters Element er Phantasiers Hav
Og Følelsernes dybe Strømme;
Han rider kjækt med slappet Tømme
Begeistrings Ganger i Gallop og Trav;
Og en Poet har Lov at troe paa - Drømme.
Men, vil han sætte gennem Strømmens Vand
Og gennem Havets Oprør styre
Og stemme høit til Hest den gyldne Lyre
Og drømme - bør det gjøres med Forstand.
Kort, for kun ganske ligefrem at tale:
Poeterne har Lov at være gale;
Men - mærker vel! - jeg kræver af min Mand,
At han skal tee sig galen med - Forstand.

At sætte Skranker
For en begeistret lyrisk Digtters Tanker,
Er stridende mod Musers Bud;
Men dette kræve Mennesker og Gud:
I Tankefølgen, i den egne Maade,
Hvorpaa han lader Phantasien raade,
Og i den Færdighed, hvormed
Hans Kunst forbinder Tanken Led for Led,

159

Bør aabenbares en Fornust, der veed
Hvad den besluttet har af Musers Naade.

Hvad altsaa angaaer fransk Literatur,
(Som jeg forresten,
Ved Reflexionen om Poeters Luur
Et cetera, har sovet over næsten)
Da har man undret sig i Kjøbenhavn,
At Folk i Paradiser
Den danske Digter hen til Frankrig viser,
Og lover sig af Sligt kun ringe Gavn.
»Du glemmer - siger man - idet Du priser,
En gallisk Digtekunst, den Opposits,
Den svenske-nyere, den tydske, danske
Literatur har sat imod den franske,
Lidt stive, som man syntes, og lidt spanske,
Lidt affecteert-æsthetiske Justits.
Betænk, Du selv har vraget, før Du døde,
Særdeles tidt de franske Musers Føde.«

Sandt; men i Paradis forstaaer man grumme fiint
At skille vel det Gode fra det Slette;*)

Imedens man fordømmer dette,
Man dog som billigt respecterer hiint.
Man dadler vel den altfor snævre Skranke,
En Franskmand slaaer omkring sin Æsthetik;
Men roser, at han agter streng Kritik,
Og man beundrer høit hans gode Skik
At tænke, før han skriver ned en Tanke.
Man ryster vel paa Hovedet, naar tidt
Den franske Digter synes os at vove
I Phantasiers Verdener for lidt.
Men, at han troer, den sunde Tænkings Love
Bør ei, fordi Poeten drømmer, sove,
Det sætter ham gevaltigt i Credit.
Man smiler endeligt, naar den galante,
Lidt ceremonielle Franskmand staaer
Og bukker som Poet med Pudder-Haar
Og kalder Musen sin »Charmante«
Men troer, at, naar der synges skal til Guds
Og Verdens Priis, saa er det Elegante
At foretrække for det pure Smuds.

»Men Du har roest den franske Digtets lette
Og gratiøse Rhythmer; i Rhythmik
Slaaer netop franske Digtekunsten Klik.«

»Nu, elskte Venner! jeg vil ikke trætte.
Hvis I tillade det, da kan jeg snart
Udvikle her min Mening kort og klart.

Ved Rhythmus menes
Den Egenskab ved Talen, at dens Ord
Melodiøst og udtryksfuldt forenes;
En Egenskab, som Ingen, det jeg troer,
Betvivler, blev i Prosa ogsaa funden;
Til Fodmaal er den altsaa ikke bunden.
I Verset ligger Rhythmen i
Den Egenskab, at to og siden flere
Af Versets Fødder smukt sympathisere
Ved en for Øret hørlig Melodie.
Igennem disse Rhythmen atter dandser,
Indtil den bliver kjendelig i Stanzer;
Og Stanzerne (hvis Digtet selv er deelt
I dem; hvis ikke, Digtet som et Heelt)
Forene sig paany til Harmonier,
Som Rhythmen til melodisk Vellyd vier.

Det indsees altsaa let, hvor megen Vægt
Et øre, der begjærligt Rhythmen søger,
Tør lægge paa, om Verset er correct;
Samt om en kunstig Form dets Værd forøger.

En simpeltbygget Jambe kan forvandles
Til Melodie, naar den med Aand behandles.

Unægteligt er vort og Svenskens, Tydskens Sprog
Ved Bøielighed og Betoning egnet
Til skjønne Former for et Digt; og dog,
Hvis Sprogets Rigdom ei er klogt beregnet,
Da bliver Digteren en Fusker, blot
Fordi han har det mageligt og godt.
I Korthed: kan man Stavelserne tælle

Og maale dem og veie deres Vægt
Og see, at Versets Fodmaal er correct,
Da fristes man til Fusken, blot fordi
Man byggede paa Sprogets Prosodie.

Men i den franske Poesie
Er netop Mangelen af Quantiteter
En Aarsag til, at dens Poeter
Omhyggeligt maae søge Melodie.
Der kan man ikke lade sig forføre
Af Versets Fod, der smigrer plumt et Øre;
Det er nødvendigt, at der lægges i
Den hele Linie Fald og Melodie;
Og der maa sørges for, at man kan høre
I Versenes Forening Harmonie.

163

Og elskte Venner! heri er det grundet,
At jeg i Franskens Poesie
Saa ofte rhythmisk Tact og Klang har fundet.
I alt Fald mener jeg, den Omhu dog
Fortjener Agt, han viser for sit Sprog;
Og at hans Strøben for at drive
Til høi Fuldkommenhed en ubeqvem
Og fattig Prosodie fortrinligviis kan blive
Som Mønster stillet hen for dem, der skrive
Med Tankeløshed Vers i Eders Hjem.

Forresten, læser blot en Linie
(Dog helst et Afsnit Vers) af Delavigne;
Vetragter dem som Prosa, om I vil:
Det skal ei kunne nægtes, at det Hele,
Hver enkelt Periode lige til
De mindste, klogt og sindrigt satte Dele
Bevæges i en rhythmisk Dands, hvori
Man træffer Smag og Tact og Melodie.

164

IV.

Danke, dasz die Gunst der Musen
Unvergängliches verheiszt:
Den Gehalt in Deinem Busen
Und die Form in Deinem Geist.
Göthe.

Hvert andet Øieblik en Engel kikker
Nysgjerrigt over mine Skuldre ned
Paa Skrivebordet, som jeg sidder ved,
Og spørger, om jeg dybt i Texten stikker.
Nu nyssens sagde ligefrem mig En,
At jeg i Breves Skrivelse
Var over alle Maader seen.
En Anden bad mig sagtens om Tilgivelse,
Men vedblev derpaa noget tørt og kort,
»Jeg maatte skynde mig, hvis Brevet skulde bort.«

Kanskee, naar Alt betænkes ret,
Jeg handled' klogest i at standse.

Thi sandtnok bryder jeg med Lyst en Landse,
For at forsvare Plet for Plet
Mit Territorium i Vers-Tournerings-Dandse.

165

Men Folket, der som Publikummet sees
At sidde tæt i paa Bænke rundt om Skranken,
Kan, naar der kjæmpes om en vis Idees,
Et vist Begrebs Natur, ei slippe Tanken,
At hvert et Udfald, alle Hug og Stik,
At en mod Hjernen stilet Polemik
Gjaldt Maven, Brystet, Ryggen eller Skanken.
Ja Folket troer,
Af et Slags Overtro bedaaret,
At, naar de Bedre strides om et Ord,
Da er det ikke Sandheds lyse Spor,
Der søges om; ak nei! »de slaaes« man troer;
Det gjælder ikke Hovedet, men - Haaret.

Jeg nødes derfor til (saa tungt
Det ogsaa falder mig, i denne
Behagelige Hoved-Dyst at ende)
Kun kort at røre ved et enkelt Punkt,
Hvis Vigtighed I vil med mig erkjende.

Naar jeg betragter Rub og Stub
Af Alt, hvad der i en saa ædel Stangen
Mod Hovedet er sagt om Knude-Sangen,
Da troer jeg, at den Hoved-Knub,
Som fast hver anden
Af Læserne har stødt imod med Panden

166

(Med Panden siger jeg med Flid;
Thi de, der muligt yppe med mig Strid
Med Hælen eller Hoven, gi'er jeg Fanden)
At denne Hoved-Knub og, nærbeseet, det Horn,
Der i hvert andet Øie var en Torn,
Har Sæde netop der, hvor Panden
Af lutter Svimmelhøide var tilforn
I Fare for at rende fra Forstanden;
Hiint Sjælens rædsomthøie Sfraszburg-Taarn,
Hvor Tanken med urolig Higen
Bestandigt klavrer opad Svimmelstigen,
For at betragte nøiere
En Gjenstand, ak! der fjerner sig desmeer,
Jo mere Menneskerne stige høiere.

Jeg skal forklare nærmere min Mening.

Den inderlige, mystiske Forening
Imellem Aand og Legem er en Nødd,
Hvis Knækning allerede Mangen brød.
I dette Lyspunkt her, hvor jeg omsider
I paradisisk Klarhed skuer Alt,
Er Aanden og det Aandiges Gestalt
saa uadskilleligt, saa idealt,
At ingen Deel den andens Ret bestrider.
Hvad I forstaae ved Legemet er her

167

Eet og Alt ateneste den Maade,
Paa hvilten Aanden viser, at den er;
Det Ydres Løsning af det Indres Gaade.

Paa Jorden derimod, I vide,
Maae Aand og Legem, Form og dens Idee
(Thi hvad jeg sigter til, I sagtens see)
Af Endeligheds Skranke lide.

Ikkun i Kunstens Rige bryder frit
Ideen ud hos Jer mod alle Kanter;
Der vorder ei dens Herredom bestridt
Og kuert af et Legeme, der skranter.
Der gjennemtrænger den med Magt
Materien indtil dens mindste Dele;
Der kjendes intet Skrøbeligt og Svagt:
Idee og Form er der et fuldendt Hele.

Men i at øve Kunsten pleier tidt
Den dødelige Kunstner at bedrages
Af en Forblindelse, der gaaer saa vidt,
At den ei noksom kan beklages.
Han indseer nemlig, Værkets Aand
Er Sjælen for det Hele; han begriber,
At det er netop den, hvorpaa det kniber

168

For mangan stakkels Djævel. Formens Baand
Betragter han nu meget snart som Lænker,
Der ere ham iveien, naar han tænker.
»Thi som mit Legem - siger han - er blot
Vehiklet for min Aand og ældes, mattes,
Mens Aanden altid frisk af Folket fattes,
Saaledes er det i mit Digter-Slot.
Idee og Form! Er mig Ideen værdig,
Saa lad kun Formen være faldefærdig!«
- Han overfører da et kummerligt,
Elendig Livs Betingelser og Skranke
Paa sit for Evigheden skrevne Digt.
Saa kan man vel begribe hvad der vanker.

Hiin Fremfærd, et saa galt Raisonnement
Har jeg tilforn (jeg mener sidste Gang,
Da jeg besøgte Jer) bekjæmpet.

Men
En eller anden Fyenbo eller Jyde,
Der lugter lidt af Lunten, troer igjen,
At Formen dog har Noget at betyde,
Men veed ei rigtigt hvad. - Og strax
Fortæller os en halv antik Hans Sachs,

169

(Thi, notabene, Det er en Søn af Deinhardstein, vi mene* -)
»At Formen vel er vigtig« - Gud bevar's!
Det seer tilsidst enhver æsthetisk Lars -
Kun mener han:»i Alt hvad angaaer Smagen
Er Aanden rigtigt altid Hovedsagen.«

Da denne Sætning seer plausibel ud
Og fra et skjønt Organ paa Scenens Bræder
Kan trænge, lig et Udsagn af en Gud,
Forførerisk til Husets fyldte Sæder:
Saa undres I vel ei, om jeg paa Musers Bud
Et lille bitte Korn mig baxer
Med denne samt med lignende Hans Sachser.

Vær ganske ligefrem, Hans Sachs! Hvori
Er Aanden Hovedsagen? - »Som jeg siger,

I Digtekunstens ugeneerte Riger;
I hvert et Arbeid af min Poesie.«
- Velan! saa tænk Dig et Sujet! - Vi skulle
Besynge, lad os sætte, Polens Kamp.

*
- 170

Vi høre Slagets fjerne Torden rulle;
Terrainet aabner sig; en tyk og graahvid Damp,
En Sky af Røg, lig Jovis-Skyen, dækker
Den skjulte Gud, der styrer Slagets Rækker;
Og Glimtet fra Kanonen, Bøssens Knald
Og Bulderet bebuder Død og Fald.
Omsider! Vinden skiller Massen,
Og Skyen drager langsomt hen. Vi see
En Mylr af Mennesker i Russernes Armee.
Colonnerne marschere over Pladsen;
Artilleriet drager op; der fyres;
Et Antal styrter rallende - men see!
En Skare Folk, hvis Vaaben er en Lee . . .
Den styrter frem! . . . Den kan ei længer styres . . .
Det er forbi!
Den iler mod et russisk Batterie,
Hvor hundred' Ildsvælg sende Død og Farer,
Den visse Død imod de kjække Skarer.
Tys! . . . hør! - et Bulder og et Lyn,
Og Skrig og . . . ak! det gnistrer for mit Syn!
- Victoria! De seire! Streispartiet
Har alt i Stormskridt taget Batteriet!

Ei sandt, min Ven! Dit Øie lyner?
Forbi det svæve mærkelige Syner.
Høit farves Dine Kinder, og Dit Bryst

171

Er varmt af Kamp og Død og Seirens Lyst
Og stiger henrykt ved det blotte Minde.
Du griber Griflen - sætter Dig alt ned
Og, medens Din Begeistring end er heed,
Du skildrer

Stop! Hvad har Du nu isinde?
Først ordne Dine Tanker? ikke sandt?
Forjage hvad der krydser dem iblandt?
Og dernæst tænke paa, hvorledes
Sligt bliver bedst fortalt. Thi at der smedes,
Fordi dit Jern er varmt, er ikke nok.
- Kan denne Seier af en Heltesflok
Fremstilles os dramatisk? - »Nei, jeg mener,
Et Epos egner sig for slige Scener.« -
- Nu godt! fortæl! da! . . . Hvorfor tøver Du?
Du har jo Intet skrevet ned endnu!
- »Jeg søger Udtryk for min Tanke;
Jeg søger Ord, hvis Ild
Kan varme, tænde Foredragets Stii,
Men - føler mig geneert af Sprogets Skranke.«
- Hvad? Kjære Broder! raser Du? Af denne
Haandgribelige Grund vil Du
Betænke Dig at skildre Slagets Gru?
Lad din Begeistring Foredraget tænde!
- »Det vil ei rigtigt flaske sig endnu.« -

172

Ei hvad! Husk paa: »i Alt Hvad angaaer Smagen
Er Formen ei, men Aanden Hovedsagen.«

- »Ja, det er godt nok; men« -
Men? Hvad? Du grunder, tygger paa din Pen?-
Du store Gud! paa denne Maade, Kjære!
Sjør Theorien Dig kun liden Ære.
Begeistret er ei Du alene; vi,
Et heelt Europa føler
For Polen med begeistret Sympathie;
Selv ikke Polens Undergang den kjæler.
Men vi kan ikke skildre den, fordi
Den productive Kraft vi reent manquere.
Men Du! . . . Ifald jeg vilde chicanere
Din Theorie, min Ven!
Jeg kunde paastaae ligefrem igjen:
Nu ligger det for Dagen,
At Formen virkeligt er Hovedsagen.
- »Din Slutning er ei rigtig;
Jeg har jo sagt, at Formen med er vigtig.«-
Hvad vigtig! Din Idee
Er Intet uden Formen, som vi see.
- »Nei, Kjære! Du gaaer sandelig for vidt!« -
Velan, saa hør mig: Alt det Skjønne stræber
I Kunstens Verden efter Form, saa tidt
Det skal udfoldes for vort Øie frit;
Først i en Form det flød fra dine Læber.

173

Hiin Form er ikkun een, og en nødvendig,
En saadan, gennem hvilken din Idee
I alle Dele synligt er at see;
Det Overflødige Du skjærer bort behændig.
- Og nu, saa vist som hvert dit Ord er sat
For at betegne, hvad Du just har villet,
Saa vist er hele Foredragets Skat
Ideens uforkrænkelige Billed.
Og endeligt, saa vist som Ingen kan
En Tanke tænke sig, der ei har fundet
En Sætning, til hvis Ord den selv er bundet;
Saa vist endog en simpel Almuesmand
For en prosaisk Tankegang forlanger
Et rigtigt Udtryk brugt: saa vist, o Sanger!
Er det som Digtekunstens Pæst din pligt
En rigtig Form at finde for dit Digt.

Kan Nogen mere klart og tydeligt
Udvikle Dig et Punkt af Smagens Lære,
Der ikke just som stegte Duer strax
Imod os flyve, naar vi det begjære,
Saa vil jeg hedde Hans, ja selv Hans Sachs!
Og hermed maa Du Gud befalet være!

174

Fra denne lille Polemik
Mod sachsisk Deinhardsteiner-Æsthetik
(For hvilken om Tilgivelse jeg beder)
Jeg vender mig med Afskedsord til Eder.

Af Alt, hvad jeg har sagt, I ville see,
At jeg, o dyrebare Venner! ikke
Har tænkt mig Formen uden dens Idee.
Ifald der muligviis kan ligge
I Lignelsen om Statuen *) en Grund
Til denne Paastand, troer jeg allenstund,
At Lignelsen ei svække kan min Mening,
Naar med det Øvrige den læses i Forening.

Hvad der forresten af min sidste Sang
Kan discutes om, det vil jeg gemme,
For ei at trætte Jer Taalmodighed derhjemme;
Desværre! min er heller ikke lang.
Alt synker tungt mit Øie,
Udmattet af at stirre paa en Jord,
Hvis Lod er Strid, Elendighed og Møie;
Og tods min Ømhed for det gamle Nord,
Hvor de, jeg elsked' høiest, boe og bygge,
Jeg længes atter efter Palmens Skygge.

*
- 175

Modtager mit Farvel! Forsikkrer dem,
Der end ei have glemt den gamle Sanger,
At Alt, hvad i sin Himmel han forlanger,
Er at erindres i sit Hjem.
Et Monument af Steen kan smuldre, kan forsvinde:
Min Gravskrift staae i Dannerfolkets Minde!

Men Du, Allivets Fader! Lysets Aand!
Hold over Danmark, over Drot og Rige
Velsignende din Haand!
Lad i Oplysning hele Folket stige!
Forjag med dine Straalers Pragt
Vankundighedens Natte-Dunster!
Og nedstyrt den fordævelige Magt,
Der kjæmper frækt mod Videnskab og Kunster!
Beskjærme Du hvert redeligt Erhverv!
Lad ei den stille Flid af Trang forknes!
Og vaag ved Landets Grændser, naar de trues
Af Farer og af Trængsler og Fordærv!
Lad denne lykkelige Plet,
Hvor Magten uindskrænket byder,
Men, selvopfordret, blot Fornuften lyder,
Høimodig selv formindskende sin Ret;
Lad dette Fristed for de bedste Dyder
Betrygges og beskyrmes og staae fast
Mod indre Splid, mod fjendtlig Overlast!

Naturen og Kunsten. Første Afdeling.

178
179

I.

Det var en deilig Sommeraften. Heed
Af Solens sidste Favntag hvilte
Den matte Lust ved Strandens Bred,
Mens dunkeltblussende dens Brudgom gled
Til Badets Kjølighed i Oceanet ned
Og end engang til Afsked kjærligt smilte.

Jeg saae med min Veninde
Ved Havets Bred den gyldne Sol forsvinde.
Paa Træets Top, paa Skibets Mast den skrev
Endnu en Hilsen i et Elskovs-Brev,
Og prøvede tilsidst at efterlade
Sit Billede med alle Farvers Pragt
Paa nogle Skyers skrøbelige Flade.

Og alt som Vinden friskere blev bragt
Fra Søen ind paa Landet, rulled' atter
De bløde Bølger med melodisk Tact.

180

Langt ude laae for Anker to Fregatter.
Et letbyggt, mindre Fartøi prøved' paa
At drage Fordeel af de linde,
Kun med at kjøle sysselsatte Vinde;
Men Seilet visted' slapt fra Skibets Raa.

Paa Landet damped' Markerne. Som Taage
Hang over Engen gjennemsigtig Duggen.
Rundt om os blev det stille. Fjernt en Maage
Skreg over Havet. Men en sagte Klukken,
En afbrudt Qvidden, og en Fugl, der iilte
Til Skovens Ly og skjulte sig derinde,
Tilkjendegav mig, at Naturen hviilte.

Da mærkede jeg først, at min Veninde
Saae ufravendt og vist
Paa eet og samme Punkt, som om hun vilde
En Tankegang forfølge til dens Kilde.
Jeg spurgte den Fordybede tilsidst:
»Hvad er det, Kjære, Du betragter hist?«

»Ak Intet! - svared' hun - jeg tænker atter
Paa Noget, der forfølger mig saa tidt,
En Særhed, som jeg driver snart for vidt,
Endskjøndt jeg ei aldeles Grunden fatter.

181

See, dette Landskab her er smukt. Det Sprog,
Naturen taler, kjender jeg - og dog,
Ifald jeg ikke frygted' for din Latter,
Jeg vilde paastaae, at jeg føler meer,
Langt mere ved et Lanbskab, der er malet,
End ved det Liv, jeg rundt omkring mig seer.«

Maaskee Du foretrækker Idealet?
Jeg spurgte med et Smil.

»Maaskee,
- Hun svared' - ligger det til Grund for min Idee.
Endnu, saavidt jeg mindes, har jeg ikke
Med uforstyrret, blivende Behag,
Og ret med indre Fryd, i lange Drag,
Nydte Synet af en Egn, der stemte med min Smag.
Jeg veed ei selv, hvori det kunde stikke.
Jeg følte mig for adspredt; Tanken gik
Langt længer end Beskuerindens Blik.
Een Gjenstand rev mig voldsomt fra en anden.
Et Middelpunkt, der ordned Skov og Eng
Og Søen til en Heelhed for Forstanden,
Den søgte jeg, men sandt den ei. Iflæng
Mit Øie dvælte ved de mindre Dele,
Men fandt ei Hvile ved at see det Hele.

Jeg Kunde fristes til at troe,
Naturen, for mangfoldig, mangler Ro.«

Den Ro - jeg svarede - vi stundom savne,
Maa søges hos os selv. Ifald dit Øie
Ei ordner selv hver Gjenstand nøie,
Da vil Naturens Orden lidt kun gavne.
Thi Øiet er vor Synskreds Ramme,
Og Sjælen Lærredet, paa hvilket vi
Gruppere med en virksom Phantasie
Naturens vildtudstrakte Maleri.
Men ei Enhver har Øie for det Samme.
Hvem veed? - jeg vedblev skjemtende - maaskee
Den Hastighed, hvoraf du plages,
Er Gruden til, at dine Tanker drages
Fra Meget, som vi Andre see.

»Ak nei! Du gjør mig Uret. Ofte sidder
Jeg hele Timer ved den aabne Strand,
Og stirrer paa det grændseløse Vand,
Og vugger mig i Fugleqvadder.
O, meer end eengang dette Hjerte blev
Indlullet af Naturens Melodier,
Indtil et uforklarligt Mishag rev
Mig atter ud af mine Drømmerier.
Og ofte har jeg Skjønhed truffet,

Og den har smeltet dette Bryst.
Men naar jeg dvælte længe ved min Lyst,
Da vaagned' jeg og fandt mig skuffet.«

Hvor kan du vente - brød jeg ud - at finde
I denne Verden varig Fryd, Veninde!
Betænk, Naturens Liv bestaaer
Blot derved, at det vexler og forgaaer.
Men denne Vexel selv er skjøn. Den føder
En rig Mangfoldighed, der overalt os møder.

»Nei, kjære Ven! Mangfoldigheden bøder
Kun lidt paa det, jeg savner overalt.
Hvad hjælper mig den vextende Gestalt?
Hvad hjælper det, Naturen taber
Sin egen Existens med hvert Minut?
Det Skjønne, den har frembragt, bli'er forskudt;
Den selv forsthrer, hvad den skaber.
Hvor ofte blev den rene Harmonie,
Naar Solen i sin Opgang straalte
Til Lærkens Morgen-Psalme-Melodie
Forstyrret for mig ved et Barn, der . . . skraalte!
Hvor ofte, naar en simpel Symmetrie,
En Orden i Naturen mig frappeerte,
Blev mine Følelser parodieerte

Ved Skriget af en hæs, afskyelig Fugl,
Der tætved fløi iveiret fra sit Skjul.
Dog - hvad behøver jeg at hente
Beviser fra en Tid, der er forbi?
See hist! - Den smukke Sky, der forhen brændte
Med tusind Farvers Pragt, har tabt sig i
Et hæsligt Mørkegraat; og Taagen hist, der strækker
Sig over gyldne Manker som et Flor

Og røber Formerne, den blødt bedækker,
Om lidt - hvo veed det? - lægger
Sig vaad og tyk og tung paa, Hav og Jord.
- Jeg synes tidt, Naturen gjækker
Os med en Uro og en Hast,
Der hindrer os at holde Synet fast.
Og det er denne Ro, jeg finder
I mangen Landskabsmalers Arbeid, dette
Aldeles Uforstyrrede, der binder
Mit Øie stadigt og formaaer at sætte
Min Sjæl tilbage blandt forsvundne Minder.
O, jeg erindrer end med Lyst,
Hvor ofte Morbro'ers Samling Malerier
Var i min Eensomhed min Trøst
Og for Tungsindighed en mild Befrier.
En Gruppe Træer paa en frugtbar Eng;
Den varme Luft, det klare Vand, der skylled'
Mod Kysterne; det Duftige, der hylled'

185

I fine Dunster Skov og Mark og Væng;
Hiin Udsigt, dette hele Syn fortrylled'
Mig i et Maleri af Claude Lorrain.
Af Ruysdaels og af Everdingens rene
Og klare Skildringer af Vandets Brudd,
Naar over Klipperne det styrter ud
Og skummer mellem Mos og Stene,
Fik jeg Begreb om hiin høitidelige Scene.
Men oftest dvælede mit Øie
Ved tvende Malerier, eet af Dahl,
En sjællandsk Egn - jeg kjendte den saa nøie!
Kun var den et forædlet Ideal, -
Og eet af Juel, et Bondehuus, der hvilte
I landlig Stilhed saa bekjendt igjen,
At alle mine Tanker iilte
Til denne Plet som til en gammel Ven.
Ak, jeg har stirret halve Dage
Paa mangt et Maleri og glemt,
Jeg vilde vaagne til den gamle Klage
Og meget meer end før forstemt.«

Jeg tav et Øieblik frappeert. Omsider
Bemærkede jeg løseligt, at vi
Ved Synet af et Landskabsmaleri
Dog savned' Blomstens Duft og Fuglens Melodie.

186

»Nei - brød hun ud - min Ven! Til alle Tider,
Naar heelt min Sjæl fordybede sig i
Et malet Landskab, har min Phantasie
Vidunderligt og villigt staaet mig bi.
Jo længere jeg seer, besmere lufte
De lette Vinde mellem Buskt og Træ.
Snart syngte Fuglene bag Skovens Læ,
Og tusind Blomster, tusind Planter dufte.«

Men siig mig, Kjære! - spurgte jeg - har du
Blot ved Naturens Phænomener
Bemærket dette Savn? Forlener
Sort hele Liv din Følelse, din Hu
En Fyldestgjørelse, som Ingen fandt endnu?
Og medens Alt i Tiden og r Rummet
Er mangelfuldt, jeg undres, at du blot
Ved Synet af et Landskab har fornummet
De Savn, jeg kjender alt for godt.

»Unægteligt - hun svared' mig - erkjender
Jeg noget Mangelfuldt i dette Liv,
Som om det midt i Flugten af sit Bliv
Blev ufornodet standset. Men jeg værner
Mig næsten altid hurtigt til at bære
De Kaar, der ei kan anderledes være.
Men, hvad jeg nys har omtalt, er et Punkt,

187

Hvor just det Mangelfulde
Meer end sædvanligt faldt mig tungt.
Der gives, troer jeg, visse Ting, jeg skulde,
Uagtet et og andet Savn,
Til hver Tid taale villigt, næsten gjerne,
Meest, naar de sigted' til mit blotte Gavn.
Thi her jeg indseer med min lille Hjerne,
At hvad jeg oppebærer, er et Held,
Hvorved jeg bringes i Algodheds Gjeld.
Og kan jeg med min Skaber gaae i Rette,
Fordi der mangler lidt i dette
Saa overvættets rige Væld?
Men - naar den venlige Natur bereder
Os ikke blot det Nyttige, men og
Fra tusind Fyldehorn en Skjønhed spreder,
Der møder os i Blomstens stumme Sprog,
I Plantens Ydmyghed og i en dristig Ceder,
I Lysets Straaler, i det dybe Blaa,
Hvor Bølgerne mod Horizonten rulle
Indtil de op mod Himlen slaae:
Da føler jeg, min Ven, det Mangelfulde
Tør ikke gennem Skjønheds Rige gaae.
Forgjæves her jeg vilde resignere;
Jeg kan kun tænke mig det Skønne heelt.
Naar det er ufuldkomment, opløst, deelt,
Da existerer det ei mere.«

188

Da min Veninde havde talt, forblev
Jeg længe taus og tvivlsom. At hun følte
Saa dybt den Tilstand, hun beskrev,
Det var mig kjært. Men Et og Andet kjølte
Igjen min Lyst,
At lytte til en nærbeslægtet Røst.
Til sidst jeg fandt det rigtigst at benytte
Det Stof, hun havde givet, og fra det
En Overgang til andre Spørgsmaal knytte,
Saavidt det kunde skee beqvemt og let.

Ifald du ei - jeg saade da - har glemt
Hvad vi tilforn har talt om denne
Materie, da vil du selv erkjende,
At jeg i dette Punkt er mere billigt stemt.
Naturen, kjæreste Veninde!
Er et Mysterium, man ei
Forstaaer paa den almindelige Vei.
Vort Blik maa skjærpes, øves, for at finde
Dets Spor, forinden de forbi os svinde.
Men - naar jeg ikke feiler, er du bragt
Selv ved dit Mishag, ved din Klage
Paa Veien, der kan føre dig tilbage
Til at erkjende klart Naturens Magt,
Hvis det er sandt, hvad en Poet har sagt:

189

»Den unge Kraft begynder med at vrage.«
- Jeg haaber, det vil lykkes mig at lede
Dig videre paa denne Vei, som du
Er ikke lidt bekendt med allerede.

»Jeg fatter ikke ret endnu
- Hun svarede med Rødmens - hvad du mener.«

Ved tvende Kræfter - blev jeg ved - forener
Vort Liv sin Stræben, ved Natur og Kunst.
Hiin gaves Mennesket ved Himlens Gunst;
Ved denne Himlen han fortjener.
Tro mig, min kjæreste Veninde! Den,
Der i Naturen ganske sig fortaber,
Betydningsløst for ham gaaer Livet hen.
Thi viid: det er den høie Kunst, der skaber
Til fuld Betydning Livet om igjen.
Ifald Naturen fyldestgjorde
Enhver af vore Længsler, saa at vi
Fandt overalt en fuldendt Harmonie,
Som vi til alle Tider nyde turde,
Ak, da var Paradiset ikke tabt,
Og Mennesket langt anderledes skabt.
En Existens, der mangler Ro;
En stykkeviis Bestaaen, der forkuer
Den i Naturens Liv fordybede Beskuer,

190

Er Paradisets Tab, hvorpaa vi troe.
Fordyb dig i de enkelte Momenter;
Søg Skjønhed i det Nu, den drukner i
Og viid, det er forgjæves, at du venter
Den længselfuldt begjærte Harmonie;
De Billeder, der fare Dig forbi,
Besidde kun det Skjønnes Elementer.
Men kan du gribe disse, kan forstaae
Det indre Væsen, der i dem bevares,
Det Liv, der i Naturen aabenbares,
Guds Væsen i det Store som det Smaa:
Da tør jeg, kjæreste Veninde, spaae,
At det vil hurtigt i dit Indre klares.
Den Undergang, der nu dit Øie møder,
Vil da forsvinde for en Magt,
Der, naar den synes at forstyrre, føder
Af Undergangen Liv og Lyst og Pragt.
Disharmonierne, for hvilke dette
Bevægelige Liv var før et Rov,
Vil vige for en Kraft, der veed at sætte
Alt under Harmoniens Lov.

Min venlige Veninde tav en Stund,
Og aabned' derpaa tøvende sin Mund,
Som om hun vilde sige Noget,
Men ikke vilde rigtigt ud med Sproget.

191

Omsider sagde hun: »Jeg troer at see
Det Maal, hvortil Du sigter, og jeg skatter
Ret vel Betydningen af din Idee;
Eet Udtryk blot jeg ikke ganske fatter.
Hvordan forstaaer Du det »»at Kunsten skaber
Naturen om igjen?«« Man siger dog
Sædvanligviis, at Kunsten efteraber
Naturen, naar den taler dennes Sprog.«

Ifald du troer, Veninde,
- Jeg gav til Svar - at Kunsten som et Speil
Hver enkelt Deel af Billedet vil binde
Og give det igjen, da ta'er du feil.

»Jeg troer det ikke heller; men hvad bliver
Da udeladt, naar den ei Alting giver?«

Hvis du tillader det, da kan jeg let
Ved et Exempel, der i sig forener
Hvad vi behøve, vise hvad jeg mener.
- Erindrer du din salig Mo'ers Portrait,
Som Edouard, den unge Maler
Bestemte for dit Sovekabinet?
Det kom til Norge, hvis Jeg husker ret.

192

»Min givte Søster fik det. Ak jeg taler
Saa tidt derom! Hvor kunde jeg det glemme!
Saa ofte det har trøstet mig derhjemme!«

Nu vel, saa mindes du vel med, hvad vi
Fornemmeligt beundrede ved dette
Fortræffelige Maleri?

»O jo, min Ven! hiint egne Trylleri,
At næsten hver Beskuer kunde sætte
Saa hurtigt sig i Maleriet ind;

Og at ei blot hvert enkelt Træk var truffet,
Men Moders fromme Sjæl, det gudhengivne Sind.«

Og dog, jeg veed, blev En og Anden skuffet,
Og paastod, at det ligned' ei;
Det var for ungt, for smukt

»Ak, Kjære, nei!
De Enkelte, der paastod' dette, kjendte
Vor Moder alt for lidt til at de ret
Vurdere kunde hiint Portrait
Og agte det saa høit som det fortjente.
Naar man betragted' Moder flygtigt, fandt
Man ikke strax, at hun var smuk. Iblandt
Var hun for bleg, og af en Sky om Øiet

193

Man saae, hun var kun sjelden ret fornøiet.
Tidt leed hun hemmeligt af Sorg, og tidt
Af Sygdom havde hendes Aasyn lidt.
Først ved en daglig Omgang lærte
Man fuldeligt at elske disse Træk,
Hvoraf hvert enkelt var lagt an lidt kjæk,
Men af hvis Heelhed det fortræffeligste Hjerte
Og Aandrighed og Sjælens Adel gik!
Og lyste fra det tankefulde Blik.
See, derfor fandt jeg Edwards Maade
At male Moder paa, saa smuk:
Det Smertefulde smelted' i et Suk,
Og hendes Graad i Duggen paa de vaade,
Men tillidsfulde Øine. Hendes Træk
Var' ei flatteerte; men de vare,
Jeg kunde næsten paastaae, mere klare.
Den bløde Pensel gled med Lethed væk
Forbi en underordnet Deel, der trued
Det Billeds Reenhed, man beskued.
Et enkelt, mindre skjønt Partie

Opløstes i det Heles Harmonie.
Og dog med Alt det var det Hele
Et Udtryk af de allermindste Dele.
Her fandt jeg fremstilt, som jeg føler vel,
Vor Moders sande Væsen, hendes Sjæl,
Aldeles uforstyrret af de mindre

194

Fuldendte Træk, der mangt et Indtryk hindre.
Som Moder der var malt, saaledes stod
Hun tidt i Drømme for mig aabenbaret;
Og fra den Tid hun os forlod,
Staaer hun for mig i Billedet forklaret«

Fortræffeligt - jeg udbrød - min Veninde!
Har du igrunden alt besvaret
Hvad du har spurgt mig om. Du selv vil sinde,
At hvad du meest beundred' hos vor Ven,
Var, at han skabte her Naturen om igjen.
Hiin eiendommelige Maade,
Hvorpaa han løste dette Ansigts Gaade,
Og lokkede ved Kunstens Tryllebud
Din Moders indre Væsen, hendes rige,
Men stundom uforstaaelige
Natur af Maleriet ud;
Og den Forstandighed, hvormed han dækked'
De mangelfulde Træk; den Mesterhaand,
Der lod det Heles Livlighed og Aand
Ved Intet sees forstyrret eller svækket;
I Korthed: Harmonien i det Hele,
Der hædede til Skjønhed alle Dele,
Berettiger mig sikkert til den Dom,
At Edwards Kunst har skabt Naturen om.

195

- Det i det mindste har jeg tænkt mig, Kjære,
Ved disse vistnok indholdsrige Ord.
- Har du nu blot forstaaet mig ret?

»Jeg troer
Hun gav til Svar - »dog kan det gjerne være,
At jeg endnu maa hjælpes lidt paa Spor.
Jeg kan forstaae, hvad du har sagt, naar Talen
Er om Portraiter, hvor en Maler tidt
Forskjønner ved sin Kunst Originalen;
Naar dennes Ydre nemlig siger mindre
End hvad der findes udtrykt i dens Indre.
Men sæt, et Ansigt selv er fromt og blidt
Og udtryksfuldt og skjønt, hvad kan da hindre
Den duelige Maler i
At give blot deraf en tro Copie?
Maa ei en skjønt Natur nødvendig tabe,
Naar Kunstneren vil den forskjønnede skabe?«

Men troer du, spurgte jeg, at slig
En sjelden Skjønhed findes virkelig?
Hvor tænker du man støder
Paa en saa lykkelig Natur,
At lutter rene Forhold i Figur,
I Ansigt, kort i Alt, vort Øie møder?

196

Hvor finder Du det Yndige, det Hulde
Tilsammensmeltet med det Udtryksfulde?

- Betænk, at det er endelige Kaar,
Der følge stadigt med os paa vor Vandring,
Og at vort Væsen, selv naar det i Blomster staaer,
Er underkastet idelig Forandring.
Det er ei ene Plantens Blad,
En Storm, en Nattefrost kan skade;
Langt mere dybe Spor kan Misgunst, Haan og Had
I Menneskernes Aasyn efterlade.
Og Sygdom, Hjertesorg, vor Sjæls Affecter,
Hevngjerrighed og Vrede, Frygt og Skræk
Forstaae at grave dybe Træk,
Og magre ud de skrøbelige Slægter.
Og Last og Udyd gaae i Svang
Og give Øiet Mathed, slappe Huden,
For ei at nævne Næringsorg og Trang;
Ved disses Bord er Skjønhed sjelden buden.
Ja, selv vort Væsens Adel: Tænkning, Flid
Og Forskning hævne sig paa Støvet;
Vor Manddoms Styrke vorder røvet,
Vor Sundhed af den velanvendte Tid.
Mens Øiets Glands et aandrigt Udtryk vinder,
Har Sneen lagt sig paa vort Haar
Og Rosen visner paa de sjunkne Kinder.

197

Er det et Under da, ved slige Kaar,
At Skjønhed lider, falmer og forgaaer?

»Jeg synes dog - bemærked' min Veninde
At hvad du paastaaer strider lige mod
Erfaringen, saavidt jeg dig forstod.
Snart dagligt kan vi finde
- Sæt ogsaa, Kjærlighed gaaer lidt iblinde -
At mangel sindig Herre med et Suk
Bekjender om en Dame, hun er smuk.
Vi Fruentimmer - mellem os, at sige -
Er heller aldrig utilbøielige
At kalde hiin Mand smuk, en Anden net.«

Ja heri, svared jeg, har du vel Ret;
Men - tillad! - det har ikke stort at sige.
Hvis Skjønhed skal bestaae i Harmonie,
I rene, bløde Former, der forkynde
En Sjæl, der hviler gjennemsigtigt i
De mindste Dele af det Ydres Ynde,
Da vil et saare ringe Tal
Endog blot nærme sig hiint Ideal.
Et regelmæssigt Ansigt, Carnationens
Fortrinlighed har, som man tidnok seer,
Et aandløst Udtryk, grundet i Personens
Betydningsløse Character.

198

Kun den kan kalde slige Væsner smukke,
Der glædes ved en liv- og sjælløs Dukke.
Og paa den anden Side: hvad der meest
Og allerhelst som Skjønhed agtes,
Og som en Gjenstand for vor Kjærlighed betragtes,
(Dog ei af Folk som de er' fleest)
Er, hvad du vist har mærket, det Piquante.
Vi ere nemlig vante
At kalde skjønt det blot Interessante.
Uregelmæssigheden giver
Et Ansigt tidt en Ynde, der maaskee
Ved Striden mellem Væsenets Idee

Og Formen saa behagelig os bliver.
Men Skjønhed, som du veed, forlanger Reenhed
Og Regelmæssighed. Den vil,
At Sjæl og Legeme skal bringes til
En uadskillelig, en sammensmeltet Eenhed.
En saadan Eenhed, der er fuldendt skjø
I alle sine Dele, finder
Man aldrig, ei engang blandt Qvinder,
Skjøndt disse høre til et Kjø
Der fortrinsviis
Blandt Dødelige bærer Skjønheds Priis.

Idet jeg sagde dette, faldt
Mit Øie, da jeg løfted' det iveiret,

199

Paa min Venindes blomstrende Gestalt.
Da tav jeg, tabt i Synet og besnæret
Af hendes yndige Figur, hvori
Naturen folded' ud en Symmetrie,
Der sjældent blev en Dødelig beskjæret.

Hun spurgte mig, hvorfor jeg tav.

Fordi
Det forekom mig fast som Blasphemie,
Ved Synet af din Skjønhed, min Veninde!
At anke paa en rig Natur, som om
Dens Værker ufuldendt til Verden kom.
Din Skjønhed burde jeg dog fuldendt finde.

Da rødmede hun høit sprang op og lagde
Sin Finger paa min Mund, idet hun sagde:
»Ifald du ikke tier, bli'er jeg vred.
Hvor tør du vove? - Om min Skjønhed veed
Jeg rigtigt nok saa godt som du Besked.
Den er lidt luftig og kan være
Til sine Tider høist journaliere.
Vær du da ganske rolig og bered
Dig ufortøvet til at blive ved.«

200

Nu, siden Du med denne strenge Mine
- Jeg gav til Svar - forlanger det partout,
Saa vil jeg gjerne tilstaae, min Pauline!
At selv det skjø
Saa yndigt blomstrer, at selv det besidder
Et fuldendt Udtryk kun for din forelskte Ridder.
For mig er du bestandig skjø
Jeg paa en Maade som en Kunstner skaber
Paany dit Billed i min Phantasie,
Et Billed, der ved Tiden Intet taber.
Thi af dit indre Væsen, af din Sjæl,
Af hine hemmelige Traade,
Der slynge sig til en mærkværdig Gaade
Og til dit Livs bestandigt friske Væld;
Af dine Formers Hoved-Indtryk leder
Min Sjæl det Billed ud, som jeg i dig tilbeder.
Om du en Dag er klædt med mindre Smag;
Om du er mindre disponeert en Dag;
Om Kummer eller Østenvinden
Har bleget Foraarsroserne paa Kinden:
Tro mig, min Ven, det siger ikke stort.
Mig har min Kjærlighed til Digter gjort;
Ved Digtekunstens Magt jeg atter skaber

Hvad du som Dødelig til Tidens Vexel taber.

201

Da sagde min Veninde, mens hun loe:
»Tael ikke saa! Jeg frygter, du forleder
Mig til den vel forfængelige Tro,
At Kjærlighed en Vei til Poesie bereder.«

En saadan Tro - jeg gav til Svar - er ei
Forfængelig. Det er den samme Vei,
Paa hvilken Kjærlighed og Kunst forklare
Det Billeds Skjønhed, de bevare.
Den sande Kjærlighed bestaaer, jeg tænker,
Saa godt som Kunsten i
Vor Sjæls Formuenhed at bringe Harmonie
Imellem det, som Tidens Vexel krænker,
Og det, der er ukrænkeligt deri.

Og lad mig hermed, faureste Veninde!
Henlede din Opmærksomhed igjen
Til Det, du klaged' over for din Ven.
Naturens Skjønhed syntes at forsvinde
For din Betragtning; hvad der nys var skabt,
Tilintetgjordes atter og gik tabt.
Din Sjæl, forstyrret af de mindre Dele,
Har savnet Middelpunktet for det Hele.
Hiint Middelpunkt har du, Veninde, søgt
Bestandigt i Naturen selv. Jeg mener,
Det er din Sjæl, din Tanke, der forener

202

Som i et Middelpunkt Naturens Phænomener;
Og der dens skjønnede Heelhed søges trygt.
Betragt Naturen med en Kunstners Øie,
Og du vil see, at Mark og Eng og Dal
Grupper sig om Skove, Bakker, Høie,
Fortrylled' til et Skjønheds Ideal.
Thi det Forstyrrende forjager
Din Sjæl ved Phantasien Tryllestav;
Selv det uendelige Hav
Den indenfor sin Cirkel magisk drager.
I skjønt Belysning ligger Bondens Ager,
Et eensomt Huus, en Stente for dit Syn;
Og Skyen hist ja selv et flygtigt Lyn,
Og Taagerne, der flye for lette Vinde,
Formaaer din Phantasie at standse og at binde.
- Ja, min Veninde! stræb kun meer og meer
At gjøre Dig med Kunstens Værk fortrolig.
Naar du fra dette Standpunkt paa Naturen seer,
Da vorder denne Mislyds, Uroes Bolig
Harmonisk, enig med sig selv og rolig.

Men - Natten falder paa. Fra Busk og Krat,
Lig store Menneske-Figurer, stige
De mørke Skygger over Land og Rige;
Selv Havet dækkes af en uvis Nat.
Og vend Dig om, Veninde, see tilbage!

203

Fra Skoven hisset taust og langsomt drage
Til natligt Overfald som en bevæbnet Trop
De dunkle Tordenskyer op,
Og true Jorden
Med Lynets Ildsvælg og med Torden.

Alt mærkes Faren af en enkelt Fugl:
See, hvor den er urolig i sit Skjul!
Den quidder ængstlig, flyver med Besvær;
Den aner, at et Uveir er den nær.
Det lynte - saae du? - og det tordner med;
Og store lunkne Draaber falde ned.
Hør hvor det ruller! det er Tirailleurer,
Et Slags Geværild, som man hører.
Snart bryder Tordenen med Magt fra Sky paa Sky.
- Saa kom! Lad os gaae hjem og søge Ly.

204
205

Naturen og Kunsten. Anden Afdeling.

206
207

Den næste Aften traf jeg min Veninde
Paa hendes Yndlings-Bænk, et venligt Sted,
Der laae i Ly af nogle høie Linde
Og saae til et Partie af Stranden ned.
Hun sad og syede paa en Morgendragt
Og gav ei Agt,
Fordybet i sit Arbeid, paa mit Komme.
Jeg tav og satte mig i Stilhed hen,
Til hendes Arbeidstid omtrent var omme.

Da saae hun op. »O, er det dig, min Ven!
Det var ei langt derfra, jeg havde hentet
Dig ned til mig, saa længe har jeg ventet.
Husk paa hvad du har lovet mig. Du vilde
Vor Underholdning fra igaar fornye.
Begynd, min Ven! for det er rigtigt silde«. -
- Og dermed blev hun rigtigt ved at - sye.

Jeg frygter - sagde jeg saa mildt jeg kunde -
Dit Syetøi distraherer

208

»Ingenlunde;
Jeg passer paa.«

Jeg mener blot, at du

»Ak, nei! jeg hører efter, troe mig nu!
Mechanisk fører Fingeren min Naal,
Imedens jeg forfølger uden Hinder
Og ugeneert min Tanke til dens Maal.
Ja, ved mit Arbeid selv min Tænkning vinder:
Min Sjæl erhverver Ro og binder
Det Nye med Lethed til de ældre Minder«.

O, tie! - jeg udbrød - Mod en Advocat,
Der saa veltalende som du plaiderer,
Og med din Stemmes Vellyd, disputerer
Forgjæves selv den viseste Socrat.
Sye da i Guds Navn! Men ifald det hændes
- Og Herregud! det kan jo skee - at du,

Naar Ærmerne, der sættes ind, skal vendes,
Og Traaden, som du syer med, gaaer itu,
Aldeles slipper Traaden i en Sætning:
Saa maa du sige mig det lidt forhen.

»Godt - smilte hun - jeg skal, min Ven!
I saa Fald hoste til din Efterretning.
209 Men paa den anden Side, hvis jeg skulde,
Tiltrods for min Opmærksomhed, et Sted
Ei følge dine Tankers Flugt tilfulde,
Saa venter du jo lidt og ta'er mig med?

Hvor kan du spørge! Mine Tanker vinde
Just derved en Betydning for mig selv,
At jeg har vexlet dem med dig, Veninde!
Thi Tankerne kan lignedes med en Elv,
Der strømmer i en anden ud, men vinder
I Styrke, skjøndt det synes, den forsvinder.
Ved denne Sammensmelten, ved at gaae
Med større Hurtighed og Styrke paa
En Vei, den fælleds Virksomhed har banet,
Og ved at følge med hverandre, naae
Forenet Strømmene til Oceanet.
Saaledes ogsaa Tankerne: de vinde
I Styrke naar de synes at forsvinde.
- Som tvende Strømme har vi hidtil søgt,
Hver fra sit eget Udgangspunkt, at mødes.
Dit Øie ved Naturens Mangler stødes;
Dens Vexling skaffede dig Tvivl og Frygt,
Der med Beundring for Momentet brødes.
Men jeg har viist, Naturens Liv gaaer ud
I al sin Endeligheds-Form fra Gud,
210 Og at i ham den skal, ved Kunstens Bud,
Forherliges og atter fødes.
Naturen maa gaae under; den maa fattes
I al sin Mangelfuldhed; den maa staae
For vor Betragtning ubestemt og raa,
Og ved dens Vexling maa vort Øie mattes,
For at den gjenfødt ud fra Gud kan gaae
Og i sin Endelighed luttret stige
Fornyet, omskabt frem i Kunstens Rige.

I al Natur, min venlige Veninde!
I Alt, der aander Liv, er Spiren lagt
Til Undergangen af den skønne Pragt,
Som vi momentviis i dets Tilvær finde.
Og Skyens Purpurrande, Hav og Luft,
Og Træets stolte Krone, Blomstens Duft,
Og Stormens Suk i tunge Bølgers Brusen,
Og Lærkens Trille, Nattergalens Slag,
Og Vestenvindens matte Susen
Blandt Træerne den lummervarme Dag:
Alt aander, dufter, vaager eller blunder,
Og virker og er til for at gaae under.

I slig Forgjængeligheds-Verden hefter
Bekymret Grandskeren sit Blik
Paa Mennesket, hvis Sjæl og Legem fik

Af Skaberen de ypperligste Kræfter.
- Følg mig, min Tankes bly Ledsagerinde!
En Stund, imens jeg dvæler ved det Første,
Det Ypperste, mit Øies Flugt kan finde,
Og i Naturens Gradation det Største.
Med Livets friske Væld,

Med det fuldendteste System Organer
Det parrer sin udødelige Sjæl
Og lægger dristigt grændseløse Planer.
Hvor er en Skranke,
Der hæmmet dets Beslutning og dets Mod?
Hvor hviled' end dets hvileløse Tanke?
Ja, selv hvor lidet standsede dets Fod?
Og dog - selv Mennesket, der byder
Som Hersker over Verden, har sin Rod
I denne Jord, hans Tankers Flugt forlod.
Imens Naturen af sin Rigdom yder,
Dens Herre blev begrændset i sit Rige
Og ender, med at han Naturen lyder.
Thi heri er han Stenens, Plantens Lige.
Ak! mere skrøbelig end Plantens Blad
Han seer, ved Sjæl og Legem splittet ad,
Tilintetgjørelsen fra tvende
Modsatte Poler sig imod ham vende.
212 Ei blot Naturens Lov, der truer
Det Levende med Dødens Grændseskjel,
Hans Virksomhed, hans friske Liv forkuer;
Nei, selv tilintetgjør han Livets Væld,
Selv drikker han med altfor gridske Læber
Af dettes Kilder; selv han dræber
Det Liv, hvorved han saa begjærligt klæber.
Han lyder Sandsens Bud,
Imens han drømmer henrykt med en Gud.
Hvad der kan frelse ham han fra sig støder;
Og med sig selv i evig Splid,
Lig Statens Hersker, med sit Folk i Strid,
Sin egen Kraft han i sin Seier øder.

Imens jeg talte, havde min Pauline
Opmærksomt lyttet, lagt sit Sytøi hen,
Og sagde nu med sky, betaget Mine
Og sagte Stemme: »Nei, min Ven!
Du skildrer altfor stærkt. Fra disse Træk
Jeg vender mig med Angst og Skræk.«

Dog er' de sande, vedblev jeg; og uden
At anerkjende dem vil intet Spor
Af Klarheds-Aanden, Sandheds-Guden,
Af alt det Evige, hvorpaa du troer,
Erkjendes paa den endelige Jord.
213 I hiin saa frugtesløse Higen
Mod det Uendelige; i den Strid,
Der ei kan kjæmpes ud i Rum og Tid,
Der er en Gud deri, der ender Krigen.
Af Stridens Elementer
Betragteren en stor Fortrøstning henter:
At Dissonanzen, vi fortæres i,
Alt her opløser sig i Harmonie.

Pauline tav, dog, som det syntes, mindre
Fordi hun mig i Et og Alt forstod,
End for ei strax at sige mig imod.
Jeg blev da ved igjen: Du vil erindre,
Vi talte sidst om Kunstens Forhold til
Naturen. Men iaften, hvis du vil,
Vil holde nærmest os til Poesien
Og Menneske-Naturen, til
Hiin dybe Gaades vixelrige Spil,
Hvori jeg nys har viist Disharmonien.
Vi vil betragte nærmere den Maade,
Hvorpaa den løses, denne store Gaade.

Det Stof, der altsaa her blev overladt

Til Digteren, er Mennesket, hiint svage
Forunderlige Væsen, sammensat
Af Kjæmpen med sig selv i trange, tunge Dage,

214

Af en Begeistring, ak! der strider mat
Imellem Haab og Tvivl og Nød og Plage;
Hiin Drømmer om det Evige, hiin kjække
Betvinger af et opbragt Element,
Hiint Væsen, hvem en natlig Lyd kan skrække,
Hiin arme Descendent
Af Jordens Viismænd og af Jordens - Gjække.

Det første Spørgsmaal, der os standser,
Er sagtens dette: Skal en Digter selv,
Lig Draaben i en strid og hastig Elv,
Sig lade rive hen med sine Sandser
Af dette Syn, hans Pen
I Digtet giver os igjen?

»Han skal vel ikke - sagde min Veninde;
Hvis han vil male sanddru, bør han staae
Lidt udenfor det Syn, han stirrer paa.
Men - er da han en Seer mellem Blinde?
Han er en Draabe, som du sagde selv,
Af Menneske-Naturens Elv«.

Tilvise - svared' jeg; men det bekjender
Du altsaa ligefuldt, at hvis hans Blik
Er hildet af det Syn, hans Musa sender;
Hvis den ham river hen, hvis den ham blænder,
Den Aabenbaring, der forbi ham gik;

215

Hvis han som en afsindig Trolldmand ender
Med selv at dandse midt iblandt det Chor,
Hans Trolddomsstav besvoer;
Ifald hans Poesie
I Striden, han vil skildre, ta'er Partie,
Ei hævet over denne Strids Conflict:
Da var han aldrig Digter,
Da giver han os kun hvad alt vi har,
Et raat, forvirret Billed, ingen klar
Opfatning af den Virken, Tumlen, Færden,
Der danner den forunderlige Verden.

Pauline sagde langsomt: »Ja, jeg maa
Erkjende det; det kan ei andet være;
Endskjøndt jeg ikke kan forstaae
Hvordan han slippe vil derfra med Ære.
Og har da hine Digttere, hvem vi
Indrømme vor Beundring og vor Hyldest,
I deres Poesie
Gjort denne strenge Fordring fyldest?«

Det har de uden Spørgsmaal. Vil du nævne
Et Værk af een og anden stor Poet,
Da vil du see, hans Genialitet
Beundres meest i denne Aandens Evne.

216

hvorved er Shakspeare da saa stor?
Hvi holdes Goethe, Holberg, Molière
Og Fielding, Engel, Kleist saa høit i Ære?
- De vare dødelige; denne Jord

Har ammet dem ved sine Bryster;
De have sværmet, feilet, og de foer
Saa godt som Andre vild blandt sandselige Lyster.
Som vi de lode dem af Skinnet daare;
Som vi de reves hen af Tidens Strøm;
Og mangen eensom Nat var Vidne til den Taare,
De offred' til en indbildt Drøm.
- Og nu betragt de Værker,
Min venlige Veninde! de, hvori
Du overraskes af de fleste Mærker
Af deres skabende Genie.
Erindre blot hiint store Gallerie
Af Menneske-Naturer, Shakspeare maner
For Lyset frem, med Træk deri,
Som af vort Allerinderste han raner.
Erindre Goethes Meister, Tasso, Faust,
Og Holbergs, Molières Scener,
Og Engel, der i Lorenz Stark forlener
Et i sin Virken ydmygt, taust,
Et ubemærket Liv en Sandhedskraft, der river
Os hen med Bagatellen, han beskriver.

217

Erindre Kleist's Prinds af Hamburg, hiin
Besynderlige Drømmer; kald tilbage
I Tankerne Tom Jones, din og min
Erklærte Yndling; tænk paa Soffi's Klage!
Hvad er det, du beundrer? Er det ikke
De sanddru' Skildringer, der for dig ligge?
Hiint Maleri af Menneskernes Kaar?
Hiint Overblik, der fatter hele Livet,
Imens det udenfor dets Hvirvel staaer?
hiin Kraft, umiddelbart en Digter givet,
Til selv at drage sig, sin Sandsning og sin Hu
Fra dette Liv, han hænger ved endnu,
Og skildre Menneskets Begrænsninger i Tiden,
Hans Livs Forvildelser, hans Kjæmpen, Liden,
Selv urørt af det, med en himmelsk Ro,
Ja, som en Guds, der svæver over Striden.
- Er det ei det, du har beundret?
»

Jo;
Fornemmeligt hos Goethe har jeg stedse
Beundret Sjælens Ligevægt og Ro.
- Men, siig, hvad vækker da saa stærkt min Interesse?
I hine Værker skildres mig det Liv,
Der lader ringe Trøst tilbage,
Dets Lidelser, dets Savn, ja mangen smaalig Kiv,
Der i det Virkelige volder Plage.

218

Hvad er da Grunden til, at Savn og Nød
Og huuslig Jammer og en saa elendig
Afmatten for at skaffe dagligt Brød
Kan glæde mig, skjøndt tidt min Taare flød?
At Taabens Adfærd, at en ubehændig,
Meer førgelig end komisk Handling atter
Kan stemme mig saa vel og vække Latter?
Og nu Tragoedien - jeg gribes af hiint Spil!
Af denne Strid imellem Interesser.
Hiin Ædles Undergang jeg lytter til
Med Følelser, der Brystet sammenpresser.
Og dog . . . jeg veed ei selv . . . imens jeg rives
Af denne Skildring hen, fornemmer jeg en Lyst,

En Ro, en Fryd, der ikke kan beskrives,
Og en mig næsten uforklarlig Trøst.«

Kanskee - jeg gav til Svar - belyses Grunden
Til det, du selv har eftertænkt omsonst,
Ihast ved et Exempel af en Kunst,
Der er med Digtekunsten nær forbunden.
Du husker vist et Maleri, der hang
Paa Maleri-Udstillingen engang.
Det var af Eckersberg og forestilled'
Endeel af Kysten i et herligt Billed.
En forulykket Skipper, bragt i Land
Ved Hornbæks Fiskerleie. . . .

219

»O, Du mener
Det skønne Billede! - Et oprørt Vand
Var Stykkets Baggrund. Paa en eensom Strand
Blev trukket op en Baad af nogle Mand,
Der danned' en af Maleriets Scener.
Man saae, det blæste stærkt. Det vaade Haar,
Paa Folkene blev viftet hen for Vinden;
Og Klæderne paa Børnene, paa Qvinden,
Der havde løftet Skjørtet over Kinden,
Var gjennemblæst af Stormen. - O, det staaer
Saa levende for mig! - Den stakkels syge,
Skibbrudne Mand, der var saa bleg og mat,
Naturens Oprør, Skyen, denne Nat,
Halvdunkel, gjennempidsket af en Byge!
Og nu de kjække Redningsmænd! det Mod,
Den hærdede Natur, der malet stod
I hver af deres stærkt marqueerte Miner.
Og deres Fattigdom, de usle Kaar,
Den Slid, der Nat og Dag af Havet piner
En Fangst, der knap til Livets Ophold naaer;
Det var saa kjendeligt - Og nu det sande, rene,
Ophøiede, ja skønne Udtryk i
Grupperingen af hele denne Scene!
- Det undrer mig, at vi
Har talt saa lidt om dette Maleri.«

220

Nu vel - saaledes blev jeg ved - jeg sætter,
Du havde, min Veninde, selv engang
Oplevet en af det Slags Nætter.
Du stod ved Stranden paa det vaade Tang
Imellem fattigt Fiskerfolk; den skarpe
Nordostvind gennem Havets Oprør sang.
Du saae tre, fire stærke Karle varpe
Med Møie, Slid og Slæb en Baad iland.
Fra Baaden har man ud en halvdød Mand;
Hans Blik var slukt, hans Aasyn blegt, og matte
Hang Lemmerne, mens man iland ham satte.
Den Arme! fra et rædsomt Uveirs Gru
Blev han kun frelst, og aander knap endnu.
Hans Folk, hans Fartøi, alt hans Eie
Sank ned i Elementets vaade Leie.
- Min kjæreste Pauline! sæt, du stod
Og saae paa denne Scene, troer du ikke,
Dens Jammer vilde dig saa stærkt bestikke,
At Følelsen for hvad der kunde ligge
Forresten i den, ganske dig forlod?
Mon Havets skønne, frygtelige Skum,
Dets Bølgers Gang og Brændingernes Furer
Bemærkedes af dig? Mon Søens hule Brum?

Og troer du, at din Tanke havde Rum
For hine Sømænds dygtige Naturer?

221

»Ak nei, min Ven! det vil jeg selv ei troe.«

Og vil Du vide Grunden, Kjære?
Du manglede dertil den aandelige Ro.
I dette Livs Tildragelser, de være
Af komisk eller tragisk Character,
Er Scenens Elementer os for nære;
Vort Øie, blændet og betaget, seer
Tildragelsen kun fra dens ene Side;
I Taabens Liv et Vist, hvormed vi lide,
Hvorover man ei gjerne leer;
Thi det er klart, en ædel Aand generes,
Selv naar den største Nar prostitueres.
Og naar det Jammerfulde skeer,
Da lyder gjennem dette Smertens Toner,
Ei det, der os med Jammeren forsoner.
- Men nu - lad nu en Digter give
Et sanddru Billed af det samme;
Lad Maleren med Farver det beskrive
Paa Lærred indenfor en snæver Ramme:
O, hvilket Trylleri!
I al sin Heelhed, al sin Klarhed springer
Den samme Handling frem deri;
Men en Forsoning sagte fra den klinger,
Og i dens Mislyd Harmonie.

222

Det Latterlige taber nu det Bittre,
Det Krænkende, hvormed vi forhen leed;
Det Tragiske, der forhen lod os zittre,
Vidunderligt vi nu kan glædes ved.
Som af en piinlig Tvang, der trykked' os, forladte,
Med Eet vi over denne Handling staae;
Dens Forhold til det Hele kan vi fatte;
Og dens Motiver vi tilbørligt skatte
Og see det Trøstende, den peger paa.
Nu kan vi græde med et lettet Hjerter;
Nu kan vi lee og smile ret med Lyst;
Thi Kunsten giver Sjælen Ro og Trøst,
Saa at vi frie betragte kan en Smerte.

Først nu, Veninde! tydeligt vi see
Hvad jeg forhen berørte,
Men du - tilgiv mig - misforstod maaskee:
At al vor Idræt førte
Til Dissonanzer, vi fortæertes i,
Men som alt her gik op i Harmonie.*)
Thi undersøg for Alvor blot, hvori
Den Ro hos dig og Ligevægt er grundet,
Som du, jeg veed, fornemmelig har fundet
I episk og dramatisk Poesie.

* - 223

Hvad trøster Dig i Hamlets Grublerier?
I Lears Fortvivlen? Chylocks Liv?
I Tasso, Faust? Prinds Homburghs Phantasier?
I Kohlhaas, Meister og i Machbeths Viv?
Ei sandt, Veninde? pludseligt du skuer
I Digtekunstens underfulde Spiel
Tilintetgjørelsen, der kuer

Al Menneskernes Idræt, den, der truer
En Helts Forvildelser og Daarens Feil.
Thi Alle fare vild, og Alle drukne
I Lidenskabers Hav, og Alle sees
Af endelig Forblindelse bestukne,
Snart af et daarligt Haabs, snart af en falsk Idees.
Med underfuld Resignation Dit Øie
Hen over denne Tumleklode gaaer;
I hiin forgjæves Stirren mod det Høie
Og i dens Strid med daglig Nød og Møie
Du øiner de for Alle fælleds Kaar.
Dit Blik udvider sig, og hele Striden
For Din Betragtning som et Intet staaer;
Thi den er Tidens Barn og dør med Tiden.
Men med et saligt Haab du seer, at vi
Midt i Tilintetgjørelsen forklares;
Et høiere Princip gaaer op deri,
Og i Forkrænkelsen en Guddom aabenbares.

224

- Kun Eet er evigt! Evig er kun Gud!
Det er den Sandhed, elskede Veninde!
Der af vort endelige Liv gaaer ud,
Idet vi selv i denne Gud forsvinde.

Jeg tav. Pauline hented' dybt sit Veir;
I hendes Træk en flygtig Bleghed malte
Det Indtryk af, hun følte mens jeg talte.
»Det er besynderligt - hun sagde med Besvær -
Jeg har saa ofte forhen streifet nær
Ved denne Maade,
Paa hvilken du har løst mig Livets Gaade.
Men altid har jeg næsten sky
Forladt den, skjøndt jeg greb den snart paany.
Først nu jeg seer, at det Forkrænelige
I Menneskets Natur nødvendigviis
Maa heelt gaae under, hvis et himmelsk Rige
Skal bygges paa det Jordiskes Forliis.
- Lad mig nu see, om jeg dig ret forstaaer.
Den sande Digter, troer du, blev det givet
At skildre Menneskernes Kaar
Med sligt et Overblik paa hele Livet.
Og jeg formoder alt, hans Phantasie
Fornemmeligt er Evnen, der skal drage
Hiin Verden for hans Blik med al dens Fryd og Klage,
Med alle smaa og store Træk deri.

225

Men - var det ikke saa? han skildrer ikke
Som En, der blot Naturen efteraber,
Saa uklar som den selv? Han skaber
De Syner om, der for hans Øie ligge?«

Ja, du har truffet det til Punkt og Prikke
Jeg svared' med et Smil. - Det Raa,
I Menneskets Natur man støder paa,
Først i en Digtets Billed vi forstaae.
- Som i et Bjergværk Huggeren, der stiger
Besindig, ufortrøden ned
I de af Fakkelljus belyste Klipperiger,
Og gjennem hemmelige Gange higer
Til Aarerne, som Ærtset klæber ved:
Saaledes stiger Digteren i Gange
Til Sjælens Indre ned, dens hemmelige Gange.
Begeistring er Lyset for hans Aand;

Besindighed den Skytsaand, der bevarer
Hans Fod for Feiltrin og for Farer,
Og Viisdom fører overalt hans Haand.
Ja, som en Bjergmand, naar han rendser
Det ringe Kobberærts saavel som Guld
Omhyggeligt for Klumper Jord og Smuld,
Og smaalig Flid saa lidt som Farer ændser,
Behandler Digteren med Omhu og med Flid,
Veiledet af Instinct, Forstand og Vid,

226

De Characterer, som hans Kunst begrændser.
Den rige Skat,
Som han ved Forskning saae at tindre
I Menneske-Natures Indre,
Den drager hans Genie af Dybdens Nat;
Ved kunstnerisk Forstand han skiller
Støvdelen fra Massen selv, der rigt,
Men raat, formørket tidt, i svage Straaler spiller.

Her har Du Kunstens Maal: Poetens Digt,
Skulpturen, Malerkunsten, alle stræbe
At give deres Gjenstands Grundidee,
Og rendse dem for Stofferne, vi see
Forstyrrende ved dem at klæbe.

Og lad mig føie hertil hvad man tidt
I trykte Bøger seer bestridt:
Hvad Digteren skal male
Er ikke blot den store Daad og Sligt,
Der fortrinsviis bli'er kaldt det Ideale;
Det hele Liv er Gjenstand for hans Digt.
Thi, som det er den samme milde
Og varme Sol, de samme Straalers Kilde,
Der gydes over Fjeldets Top og hiin
Af Tiden styrtede Ruin,
Og over Fredens Mark og Kampens vilde
Af Blodets Strømme gennemtrængte Dal,
Og over Kongens guldbetrukne Sal,

227

Og over Armod's Vraa, hvor Lyset trænger
Med Møie ned og mat ved Væggen hænger:
Saaledes er, o min Veninde! dette
Bevægelige Liv, vi see
I Menneskets Natur som dens Idee,
Snart udtrykt klart, snart ere nødt at gjætte;
Hiint Liv, hvorved vort Væsen er bestemt,
Der virker i det Ædle som det Slette,
I Alvor og det spøgefulde Lette,
I Talens Tugt, i overgivent Skjæmt,
Og i Vilkaarlighed og Etiquette:
Hiint Liv, Veninde! mærk dig dette vel,
Er i sit indre Væsen lutter Dele
Af eet og samme grændseløse Hele,
Er lutter Strømninger fra samme Væld.
- Det fælleds Ophav, Sjælens lige Kaar,
Den samme, kun forskjelligt stærke
Strid med det Endelige, vi bemærke,
Der gennem Dødeliges Idræt gaaer,
Er Punktet, der Betragteren forsoner
Med Menneske-Natures Gradationer.
Thi med en Fryd foruden Lige
Jeg øiner Trinene paa denne Himmelstige;
I den Elendige, der tigger

Forgjæves kun ved Rigdoms Bord;

228

I Usselhedens Dybder ligger
Et Glimt, og var det kun et Glimt, der drikker
Sit Næringsstof af hine Straalers Chor.
Og henrykt seer jeg atter
Min Aand beslægtet med det mindre Tal
Af ædle, store Mennesker, og fatter
Med Møie mit udødelige Kald;
Indtil jeg endeligt med Svimlen,
Idet jeg følger Rækken Led for Led,
Forbausest standser ved
Et fælleds Ophav: Gud; et Hjem for Alle: Himlen.

For sligt et Overblik forsvinder
Hvert underordnet, raat
Begreb om Forskjel mellem Stort og Smaat;
Thi det er Mennesket, der vinder
Betydning for en Digtets Phantasie;
Og ikkun da naar hans Genie
For vor Betragtning levende har stillet
Et klarere, men ei forædlet Billed
Af dette Liv, der foer hans Blik forbi,
Af Mennesker og Ting, der existere,
Har han forstaaet at idealisere.
- Det er Natur og Sandhed, som jeg søger,
Men intet misforstaaet Ideal,
Hvis maniereerte Træk en Digter stjal,
Naar høit det kom, af overspændte Bøger.

229

Da jeg var færdig, dvælede jeg lidt.
- Pauline havde fulgt mig Skridt for Skridt,
Og med en egen sjælfuld Glands i Øiet
Grebet min Haand med Hast et Sted
Og bøiet
Sig over til mig for at følge med.
Men, da jeg nu holdt op omsider,
Da saae jeg, at hun eftertænksom var,
Som naar et Indtryk med et andet strider.
- Jeg spurgte hende,
Om mine Tankers Gang var hende klar.

»Tilfulde - svared' hun; dog har
Jeg ondt med at forstaae din Tales Ende,
Og bringe dennes Ord i Samklang med
Hvad jeg forhen har tænkt mig selv derved.
At du har bifaldt Digteren, der maler
Et Hverdags-Liv, en Hverdags-Character,
Naar blot et indre Liv, befriet for Maneer,
Med sanddru Træk fra Maleriet taler;
Alt hvad du gjennemgik saa smukt som sandt
Om Straalernes forskjelligt stærke Brydning,
Det har jeg henrykt hørt; med Fryd jeg fandt
I et foragtet Liv en høiere Betydning.

230

Men - naar jeg nu af dine Ord
Maa slutte ligefrem, at Den, der giver
Et Ideal af en beundret, stor,
Ophøiet Character, at han beskriver
Et Intet, hvis han ei med Strenghed bliver
Ved Træk fra denne mangelfulde Jord:

Da kan jeg ei med dig sympathisere.
Jeg havde, sandt at sige, tænkt mig mere,
Lidt meer ved Ordet idealisere.«

Hvad har du tænkt dig? spurgte jeg. Forklar
Dig nøiere, min Ven!

»Jeg har
- Saaledes blev hun ved - forgjæves ventet
Et Ord af dig om Digtekunstens Pligt
At stille frem i et begeistret Digt
Et Mønster for vor Sjæl, hvis Træk er hentet
Fra Oververdenen, et Ideal,
Han ikke søger,
Som du har meent, i overspændte Bøger,
Men fra et Indbegreb af Høihed stjal.
Jeg synes virkelig, vi Stakler,
Der stride med Nødtørftighed og see,
Hos os og Andre, selv en stor Idee
Gaae i et Forsæt op, der evigt vakler;

231

Vi, der fortrykkes af et dagligt Liv,
Og i dets Lænker som forhexet hænge,
Jeg synes, til et Ideal vi trænge,
Et Mønster, fremkaldt ved en Digters Bliv;
En ædel Character, en Aand, der ikke
Af sine Sandser lader sig bestikke;
En, der en Talsmand er for Dyd og Ret,
En, der med Sjælens Reenhed Kraft forener;
En . . . En . . . nu, jeg forklarer mig kun slet;
Men Du forstaaer vel sagtens hvad jeg mener.«

Jo, min Veninde! vel jeg dig forstod.
Men sligt et Ideal, der sammenhægtes
Af lutter Træk af Godhed, Dyd og Mod,
Og af Erfaringen saa stærkt benægtes,
Hvor kan det glæde dig? Hvor kan dit Sind
Opløftes ved et saadant Hjernespind?
Skal Digteren, der Menneskerne maler,
Tye til en Oververdens Idealer?
Hvor kan han? og hvortil behøves Sligt?
Her staaer, iblandt os, Idealet færdigt:
Er ikke Mennesket, skjønndt svagt og endeligt,
Et Væsen, i sig selv saa høist mærtværdigt?
Et Dyb, der fast er uudgrundeligt?

Og - for at jeg med et Par Ord skal vende
Tilbage til hvad jeg tilforn har sagt:

232

Os hindrer Øieblikkets Magt
Det Virkeliges Bæsen at erkjende.
Dets Jammer, dets Nødtørftighed og mange
Uvæsentlige Biting springe frem;
I dem vi lade vore Sandser fange,
Og det Bestaaende vi glemme over dem.
Da skildrer Digteren - som hist en Maler
Ved Hornbæks Strand - vort Liv med klare Træk;
Og hele Handlingen til vore Sandser taler,
Og uden at vi kues af dens Skræk.
I rene Former uforstyrret gyder
Dens Væsen sig, og om dem Skjønhed flyder.
- Ja, kjæreste Veninde! troe din Ven:
En Kunstners Kald er himmelsk, naar han skaber

Den virkelige Verden om, til den
I skjønne Former viser sig igjen
Og i sit Væsen underfuldt sig taber.
Men lad ham aldrig prøve
Med et forgjæves Blik at stirre mod
Et Ideal, der over Livet stod:
Thi det er netop Livet, vi behøve.
Jo dybere han trænger ned
I Menneskets Natur; jo mindre,
Jo finere de Smaatræk er, han veed
At lokke frem af dettes Indre:
Desmere tydeligt vi see

233

Hvordan et Uforkrænkeligt bevares
I al vor Vexling; og vi selv forklares,
Imens det Eviges Idee
I jordiske Gestalter aabenbares.

Erindre blandt Din Onkels Malerier
En skjøn Madonna; ømt hun smiler ned
Til Jesusbarnet, hendes Bryster dier.
Det slipper Brystet, som det synes, vred;
Thi tæt ved Skjødet af den hellige Moder
Johannes staaer, der henrykt, jeg formoder
Ved Varnets Skjønhed, mens det died' nys,
Forstyrrer det med Kjærtegn og med Kys.*)
- Et herligt Billed! malt i renest Stiil!
I himmelsk Glands og Ro Madonna throner;
Paa hendes Læber Høiheds Smiil, -
Som vi kan tænke himmelske Visioner.
Og dog er hendes Blik mod Jorden bøiet;
Thi Moderfryden lyser ud af Øiet.
- Men dybt er tænkt, og uforlignelig
Er Christus, der i Skjødet ligger
Og heelt i vor Begrændsning taber sig
Og af et jordisk Bryst sin Næring drikker:
Et fuldendt Billed paa

* 234

Det Eviges Idee, der sees at stige
Ned i det meest Forkrænkelige
Og i det meest Tilfældige bestaae.

Et sligt Madonnabilled er enhver
Af sand Begeistring og besindig Virken
Udsprungen Digtning; Billedet i Kirken,
Der skildrer hvad der ligger meest os nær.
Og vi, min faureste Veninde!
Der frydes ved den skjønne Poesie,
Vi er den Menighed, der samles i
Dens Helligdom for Trøst og Ro at finde.
I hvert et ægte Kunstværk du fornemmer
En himmelsk Psalmes Trøst
Og en Forsoning i en jordisk Røst
Til Oververdnenes Orgelstemmer.

Her standsed' jeg og tav. Pauline hvilte
Med Hovedet imod mit Bryst og smiilte
Saa troende, saa ømt til mine Ord,
Og sagde: »Ja, paa denne Trøst jeg troer!«
Men fjernt mod Havet Aftensolen ilte
Og sank med alle Straalers Brand
Igennem Skyerne ved Horizontens Rand.
Et deiligt Purpurskjær blev udgydt over

De dunkle Skyer og den tause Strand,

235

Der slumrede med lette Vover.
- See, brød jeg ud, som Solen hist gaaer ned
Og i det Jordiske forsvinder,
Mens dette selv forklares ved
Dens skønne Glands og rene Former vinder:
Saaledes er det Straalerne fra Gud,
Der os i Kunstens Former møde,
Et Aftenrødt, der springer ud
Og peger mod et evigt Morgenrøde.

Om Gjengangerbrevene. (Tillæg og Oplysninger.)

238

239

Naar en Bog, der ved sin første Fremkomst har gjort saa stor Sensation som Gjengangerbrevene, udgives paany, efter saa lang Tids Forløb, under saa forandrede Literatur-Forhold, for ikke at tale om de politiske, da kan der hos Forf. opstaae Tvivel, om den ikke deels vil synes fremmed og uforstaaelig for den nye Tid, beels noget for skarp og henstynsløs i sin Polemik, Hvad det sidste angaaer, da vil jeg trøste mig med J. P. Mynsters Ord om Brevenes Forfatter: »Hvor »hurtigt og levende han endog har bevæget sig gennem »hele Kamppladsen, hvor pludseligt han endog har vendt »sine Angreb til de forskjelligste Sider, have hans Be-»vægelser aldrig saaret Skønheds-Følelsen, han har i »den meest levende Strid ikke overtraadt Kamplovene, »dersom disse forklares nogenlunde liberalt.«*)-Disse Ord, vil jeg haabe, skulle endnu befindes gyldige.

Med Hensyn til Brevenes Forstaaelighed for Nutidens Læsere, da er det en heldig Onrstændighed, at vor Literatur i den nyere Tid er bleven beriget med 240 flere Bidrag, der tjene til at belyse den Periode, Gjengangerbrevene hørte til og paa en Maade sluttede. Af disse skal jeg her indskrænke mig til at nævne Baggesens Biographie ved dennes Søn A. Baggesen, fjerde Binds 2den Deel, der giver en udførlig Skildring af Feiden angaaende Oehlenschlägers Digterværker; og den nylig fuldendte Udgave af J. L. Heibergs prosaiske Skrifter, i hvilke den flyvende Post's senere Polemik angaaende samme Gjenstand er optagen. Men da Et og Andet, især enkelte Allusioner, saaledes til Datidens historiske Begivenheder, maaskee kunne ligge mindre paa rede Haand for den nuværende Generation, skal jeg i det Følgende meddele de Oplysninger, der endnu kunne behøves.

*

Gjengangerbrevene sluttede sig saavel til den ældre, berømte Feide mellem Baggesen og Oehlenschlägers Venner og Beundrere som til dennes Fortsættelse en halv Snees Aar senere i Heibergs flyvende Post og nogle andre Blade. Den første begyndte 1814 med nogle skarpt kritiserende Anmeldelser af et Par af Oehlenschlägers Skuespil, som Baggesen lod indrykke i Høst's Danora. Disse Anmeldelser blev efterfulgte af en Mængde polemiske Artikler, hvis Domme og Meninger ikke indskrænkede sig til enkelte Arbejder, men udstrakte sig over Oehlenschlägers Poesie i Almindelighed. Den Modstand, Baggesen mødte, gav Anledning til en Feide, der varede 241 til ind i 1819 og blev paa begge Sider ført med stor Livenskabelighed. For Øieblikket kunde den ikke føre til noget Resultat, men den var ligefuldt saare mærkelig og af ikke ringe Indflydelse paa vor poetiske Literatur. Allerede den store Interesse, en Mængde reent æsthetiske Spørgsmaals Omtale og Discussion vakte hos næsten hele det læsende Publikum og i saa lang Tid, kunde ikke Andet end være gunstig for vore Literatur-Forhold.

Baggesen døde i Udlandet 1826 paa Reisen hjemad. Dengang var den gamle Feide endnu i frisk Erindring, men der var foregaaet en betydelig Forandring i Stemningen. Folk vare nu ikke slet saa irritable og utilgjængelige, naar Talen var om en kritisk Vurdering af et af Oehlenschlägers Værker. Meningerne havde nu, da Lidenskaber og Partier ikke længer førte Ordet, faaet Tid til at klares og ordnes og, under Savnet af Modstand, i mange Punkter af sig selv givet efter. Dette blev snart kjendeligt, da den ovenberørte Feide et Par Aar efter Baggesens Død fandt ikke saa meget en Fortsættelse som en videre Udvikling og en videnskabelig Begrundelse, idet tillige flere Hovedpunkter vistes indenfor deres rette Grændser. Denne nye literaire Strid blev foranlediget af en Kritik over »Væringerne i Miklagard« der i Slutningen af 1827 stod i »Den flyvende Post«, hvilket Blad Heiberg samme Aar havde begyndt at udgive. Den blev ført i det følgende

Aar 242 og til ind i 1830, deels i det nævnte Blad, deels i Kjøbenhansposten og i nogle mindre, særskilte Skrifter. Den adskilte sig I flere Henseender fra den ældre Feide. Oehlenschläger holdt sig ikke taus, men tog tvertimod til Gjenmæle i to Smaaskrister. Striden gav et rigere Udbytte, saavel ved at foranledige Digteren selv til at udtale sig som ved at give Heiberg Leilighed til at fremsætte en lille Æsthetik in nuce, hvorved de vigtigste Strids-Spørgsmaal erholdt fastere Holdepunkter; og- dette kræver Villighed at indrømme - den blev, uagtet dens uundgaaelige polemiske Character, fra Sidstnævntes Side ført, uden at han et Øieblik tabte Oehlenschlägers store Betydning for vor poetiske Literatur af Syne. Men efterhaanden som Flere tog Deel i denne literaire Debat, der hidtil var bleven fulgt med levende Interesse af hele den dannede Læseverden, antog den en mere lidenskabelig Tone. Efter Kjøbenhavnspostens Skik, at lade Ukaldede i Flæng med de mere Berettigede komme til Orde, udartede den omsider saa temmelig til Skandale.*)

Det var maaskee denne sidste Omstændighed, der * 243 allerførst bragte mig til at gribe Pennen, da jeg med »Gjengangerbrevene« tog Deel i disse polemiske Bevægelser. Den flyvende Post havde erhvervet sig mange Venner, og for de Fleste var det gaaet op, at der laae betydende Princip-Spørgsmaal til Grund saavel for denne som for den ældre Strid. Men dette Blad havde ogsaa under Debatten om Oehlenschlägers Poesie adskillige Forfattere imod sig, der med ikke ringe Udholdenhed fortsatte Modstanden. De nævnte Breve, der antoges skrevne fra Paradis af Knud Sjællandsfar, et Navn, Baggesen jevnlig tillagde sig selv,*) søgte nu, saavidt muligt, at staae paa neutral Grund. Oehlenschläger var holdt ganske udenfor Angrebet. Deres Hovedøiemed var at føre den ældre Feide tilbage til det i samme raadende Princip, Eenheden af et Digtværks Idee og Form. At Baggesen virkelig har haft dette for Øie, skjøndt han ingensteds udtrykkelig har udtalt det, er tydeligt nok af hans Critiker over Oehlenschlägers dramatiske Arbeider. Det traadte hos ham oftest frem under Form af det Horatsiske: * 244 Natura sicut laudabile carmen an arte, eller Spørgsmaalet blev for ham, om et Digt kunde blive udmærket og fuldendt i sin Art ved Inspiration og Genie alene, eller om Kunsten nødvendigviis maatte komme til. Gjengangerbrevene optog da, hvad de fra det valgte Baggesenske Standpunkt vare berettigede til, saavel den ældre som den nye Feide, med et forsonende Element for hiin og med en Bestræbelse for at bringe saavel hiin som denne til Afflutning. Dette lykkedes dem virkelig over al Forventning, i det Mindste for saa vidt, at Partierne nu syntes for lang Tid bragte til Ro.

Ovenstaaende, der for en Deel er et Uddrag af en i »Ugentlige Blade« meddeelt Oversigt over Poesien i Danmark efter 1814, kan staae her som Indledning til de efterfølgende Oplysninger. Endnu har jeg kun dette at tilføie: Gjengangerbrevene forfølge deres Formaal gjennem en objectiv Fremstilling af Polemikerens Baggesen, med saa mange af dennes characteristiske Eiendommeligheder som Øiemedet udkrævede. Under den Satyre, han retter mod Andre, er han selv ikke ganske skaanet. Baggesen havde saa ofte polemiseret mod sig selv at denne Fremgangsmaade, uden at forsynde sig mod hans Minde, maatte være tilladt; den var en Deel af ham selv.

245

I.

Pag. 13. »For Jutas og det danske Flag.«

I Riimbrevet »Den danske Matros eller Flaskebrevet« beretter Baggesen om en synkefærdig Brig, Juta, han befandt sig paa, da han skrev bemeldte Flaskebrev. (B.s danske Værker, den ældre Udgave, 5te Deel pag. 383, ny Udg. V. 276.)

ibid. »Knud, gamle Søllings Kammerat.«

Sølling, Commandeuri Søetaten, Bombebøssens Opretter.

ibid. »- - en forvildet Tylt«

Med dette Navn betegnede Baggesen, som bekjendt, de tolv yngre Studerende, der under Feiden mod Oehlenschläger opfordrede ham til en offentlig Drøftelse af Stridspunkterne. Man har nylig læst i et Blad, at Grundtvig var den første, der brugte denne Benævnelse. Men det synes ikke rimeligt, at dømme efter Digtet »Til Tylten« (Danske Værker VII. 86, ny Udg. VIII. 122), i hvilket B. anfører Grunden til at han selv er falden paa dette Navn.

Pag. 14. »Hans Død for Pokker
Var dengang ingen Digter-Skjerts«,
- saaledes som 1807, da B. udgav
»Gjengangeren.«

246

Pag. 18. »Til Dato har jeg ingen funden.«

»Funden« istf. »fundet« er i denne Forbindelse en hos B. hyppig forekommende og vel undertiden som Riim-Lettelse anvendt Egenhed. Den er fra ham gaaet paa flere Steder over i Gjengangerbrevene, hvor det nu ikke var muligt at faae det forandret.

Pag. 19. »Den evige, berømte Jøde,
Der fordum var saa god at gaae
Med Breve fra mig til min søde,
Udkaarne Muse -«

I Brevvexlingen mellem B. og hans Muse (Danske Værker V. 326-366, ny Udg. VII 99-128) antages det, at Brevene til og fra Elysium besørjes ved Jerusalems Skomager.

Pag. 30. »Ak, hvem der var en Smule smittet
Af Frygten for Miguélers Despotie.«

Dom Miguel, Søn af Johan VI, var fra 1828 Konge i Portugal og som saadan berygtet for fine despotiske Handlinger.

P. 30-31. »Og kunde skjælvende lidt for Keisersnittet,
Hvorved de græske Stater, svangre med
En længe baaren Frihedssøn, kom ned -«

Grækenlands Befrielse fra Tyrkiets Overherredømme skyldtes Englands, Frankrigs og Keiseren af Ruslands 247 Intervention. Sidstnævntes Understøttelse og, som det syntes, videregaaende, betænkelige Planer bleve af de andre Magter mere frygtede end ønskede.

Pag. 37. »Steens Opposition-Fadaiser.«

Under Feiden udgav Boghandler Steen »Adrastea, et Oppositionsblad«. Baggesen kaldte det et Nedpositionsblad.

Pag 38. »- salig Essex's skandaleuse Feide.«

Grev Essex, Sørgespil i 5 Acter, af I. C. Lange, opført to Gange 1829. Dette Skuespils Uheld paa Scenen og Critiken derover affødte en lang Feide, der især blev ført i Kjøbenhavnsposten.

Pag. 42. »Men at det store Forsæt, reent fra Grunden
At rydde Hundehuset, Røverhunden
Og den Algierske Despotismus ud osv.«

Algiers Erobring ved de Franske den 4de Juli 1830 hører til de Begivenheder, der vare indtruffne saa kort inden Brevene kom ud, at de endnu maatte staae i Alles levende Erindring.

Pag. 42-43. Naar Digterne her henvises til Frankrig og til »fransk Respect for Love«, maa det erindres, at den saakaldte classiske Poesie, paa den Tid Gjengangerbrevene kom ud, endnu ikke var fortrængt af Romantikerne. Kampen mellem disse og hiin begyndte 248 omtrent samtidig med Juli-Revolutionen, skjøndt vistnok flere af Victor Hugos Værker allerede inden den Tid viste hen til en Løsrivelse fra Classikernes Tvang.

Pag. 46. »- Eders litteraire Maanedsskrift«

Maanedsskrift for Literatur begyndte Januar 1829. Det blev udgivet af et Samfund Videnskabsmænd, hvis Antal dengang var femten, og til hvilke Heiberg ogsaa hørte indtil 1832.

Pag. 52. - »Akrobaten, ellers brav,
Manquerer noget Vist - mig Folket svarer -
Som vi har vænt os til hos Longuemarer.«

Longuemarerne, nogle udmærkede Linedandsere, der paa hiin Tid producerede deres Kunst hos os.

Pag. 65. »- ved en fremmed Strandbred satte

Jeg hen min Stav« o. s. v.

Baggesen døde, under Hjemreisen til Fædrelandet, i Hamborg d. 3die October 1826.

Paa. 74, Lin. 11 f. n. De dramaturgiske Recensioner, den flyvende Post meddeelte 1828 og især 1830. vare betegnede ved Mærket Y. Z.

Pag. 77. Heibergs Critik over Oehlenschlägers Rolf Krage stod i Maanedsskrift f. Lit. 1829. (See Heibergs prosaiske Skrifter III. 291).

249

ibid. »Laterna magica.«

Under denne Titel stod i det første Nummer af den flyvende Post for 1830 et satirisk Digt i Vaudevilleform. Satiren var bl. A. rettet mod Tegnér's og endeel Svenskes Besøg i Bellevu og Møde med Oehlenschläger. Denne sidste menes ved Udtrykket »Dannerfolkets Tolck.«

Pag. 87, Anmærkn. - - »en Tatermelodie,

Hvis Text mig synes skreven Ru-Mohrer.« T. V. Kjærstrup-Rumohr havde dengang udgivet et i enhver Henseende forfeilet, episk Digt »Selvmorderen eller Vandring gennem Maanen og Jorden i det 33te Aarhundrede.« See herom Mskr. f. Lit. 5te Deel pag. 55 ff.

Pag. 100. - »Og er som han (Polignac) eiheller stærk i Sproget.«

I et fransk Blad blev der kort før Juli-Revolutionen raillet meget med de Sprogsynder, Polignac, Carl X's Minister, i en af fine Proclamationer havde gjort sig skyldig i.

Pag. 101. - - »Sæt, Cometen
Om to Aar eller trende

Paa hele Klatten gjør en Ende« o. f. v. Hvilken Comet der her sigtes til, skal jeg nu ikke bestemt 250 kunne sige, maaskee den Biela'ske, der paa sin Vandring kommer Jordens Bane, men derfor just ikke Jorden, meget nær. Dette var saaledes Tilfælde to Aar efter i October 1832.

Pag. 109. - - - »En Anden,
Der lod en lang og smuk Biographie
Om Mozart« o. s. v.

G. R. Nissen har skrevet en meget udførlig Biographie af Mozart, med hvis Enke han var gift, og deri blandt andre Besynderligheder givet et Kobberstik af Mozarts Øre. Han var en Tid Censor og som saadan bekjendt ved Baggesens polemiske Digt »Nissen, som blev Varulv«.

Pag. 114. »Lacus lucrinus.«

Denne Sø existerer formodentlig ikke mere. Ved et Jordskjæv 1538 blev den næsten ganske tilkastet.

Pag. 118. Angaaende Mindefesten paa det kgl. Theater for Baggesen, see den flyvende Post 1827 Nr. 15; og Nr. 2 og 3 samt Kjøbenhavnsposterne fra samme Tid angaaende Stridighederne i den Anledning.

II.

De fire poetiske Epistler, der udkom Aaret efter Gjengangerbrevene, vare fra Begyndelsen af bestemte 251 til, i det Mindste i Forbigaaende, at optage andre Æmner end de, Brevene berørte; men dette blev af forskellige Grunde opgivet, og deres Indhold indskrænket til at belyse nærmere nogle Punkter i de Breve og imødegaae en og anden Bemærkning, der ved dem var fremkaldt. Efterfølgende Fragment, det Eneste, der blev udført, kan give et lille Begreb om hvad der bl. A. var paatænkt, og hvorledes det kunde indledes. Det slutter sig til den i »Retouren fra Paradis« omtalte Vanskelighed med at faae Brevene befordrede til Jorden.

Man vil snart opdage, at dette Fragment ikke søger at ramme nogen bestemt Personlighed, men er i Almindelighed rettet mod Obscurantismen, hvoraf Literaturen dengang støviis blev truet.

Paagrund af Foranførte vil man see,
Hvor vanskeligt det var for mig at snuse
En eller Anden op, der drattende maaskee
Tog Breve med fra mig og fra min Muse.

Men endelig en Dag - jeg hviielte just
Saa lang jeg var mig ud i Styggen
Af en Platan og lugted' til mit Kjøkken
(Forstaae ved Kjøkkenet en Blomsterkost,

252

Hvis fine Bægere som Gryder,
Berede Duft, den Mad, jeg til min Frokost nyder),
Da hørte jeg med Eet en Støi,
Der nærmede sig meer og meer, en Rumlen
Ved Paradisets søndre Fløi,
Og endelig en Hvisken og en Mumlen.
Og tusind Engleskarer gled
Forbi mig enten opad eller ned,
Og Nogle loe og sladdred', Andre smiilte,
Mens atter Andre saae betænksomt ud;
Og hist og her et særskilt Bud
Til Paradisets Centrum iilte.

Da svæved' mig forbi
En Engel, som jeg elsker fremfor Alle
Paagrund af et den egent Trylleri,
Hvormed den blander Stjemtens Honning i
De Alvorsord, der nu og da kan falde;
En Engel, jeg desaarsag pleier kalde
Jockeyen Jocus hos de søde Ni.

Stands, lille Ven! jeg raabte, hvad er Grunden
Til denne Færdsel i Cheruberlunden?
Der er vel aldrig kommen en Poet?
»Nei!« svarede min Engel.
Hvem da? - »Aa, hvad, det er en anden Bengel.« -

253

Godt nok, men hvem? - »Nu, en Prophet.« -
- Prophet? Min Ven, at drive Spot
Med gamle Folk, det klæder ikke godt.
»Jeg spotter ingenlunde.« - Men min Gode!
Propheterfolket er jo reent af Mode.
Betænk, at Jordens Cleresie
Maa lyde sund Fornuft og - Politie.
I vore Tider tvivler jeg, en Pave
Kan have Lyst til en Prophet at lave.
- »Du skjemter!« svared' Engelen og loe. -
Men, kjæreste, hvad vil du, jeg skal troe?
Katholicismens Daarligheder gjælde
Til Wandsbeck, med Respect at melde.
Vor Tid er meget oplyst, veed du jo.
- »Bliv ikke vred, min Ven! Jeg undres ikke
(Gav Engelen til Svar) at du endnu
Som i din Levetid med barnlig Hu
Er ubekjendt med Jordens Færd og Skikke.
Men mener du, Fornuft og Politie
Har Herredømmet over - Sværmeri?
Behøver man i vore Tider Paven
For over snudt Begreb at bryde Staven?
Behøver man at være Catholik

For at fordømme dem, der grandske
I Bibelen med prøvende Kritik?
Og troer du, det er ikke længer Skik,

254

Gudsordet under Skin af Guds frygt at forvanske?
Min Ven! der er en banet Sti
I Menneskernes Sind for Svæmeri.
Det Mageligste, let Opnaaelige
Var altid - mærk det vel! - det Uforstaaelige.
Just dette meer end Andet river
En halv uvidende og halv forledt,
Forblindet Skare hen til misforstaaet Iver;
Og Sværmeren bli'er nu en Guds Prophet.«

Min Jocus! - brød jeg ud - jeg undres saare
Ved den Alvorlighed, hvormed
Du tager, som det synes mig, afsted.
Fortæl, hvad er det for en jordisk Daare,
Der har berøvet dit Humeur
En ellers altid morgenrød Couleur.

»En hellig Mand - jeg fik til Svar er - kommen
Med tusind Anbefalinger i Lommen
Fra Poul og peer, fra Læg og Lærd,
Fra næsten Alle,
Der skrige Rama i Berlin og Halle.
Gud veed, om han er alt det Omsvøb værd.
Een Anbefaling siger, mens den slutter,
At han er rigtig vore Tidens Luther.

255

En anden mener, Troen, noget lunken,
Foruden ham var nu aldeles sjunken;
Og at i al Fald Kirken uden ham
Vist havde faaet baade Last og Skam.
Men her blandt os man holder for, at Ingen
I Eet og Alt fidere kan paa Tingen
Og skjænke hans Attester fuld Credit;
Af disse, som du veed, man skuffes tidt.
Det være som det vil, til Doms han føres
Og stilles for en Ret, hvis klare Syn
I Løgnens Mørke trænger som et Lyn.
- Vil du ei være hos, naar han forhøres?«

Aa jo - jeg svarede - men siig mig kun
(Thi jeg vil ingenlunde nægte,
At netop nu min Mund
Sig spidser allermeest paa de Rejecte)
Du holder for, saa mangler Grund og Bund,
Og at han vanskeligt kan for sig klare?

Jeg - hørtes Engelen at Svare -
Jeg troer ham ikke ret. Han løb mig klos
Paa Vingerne, da han kom ind til os.
Du har vel alt lagt Mærke til, at Somme,
Der Sige om sig selv, de er' saa fromme,

256

Kan vise ret et stygt og haardt Gemyt,
Naar de om Næsten fælde Domme -«

Aa jo - paa Jorden er det intet Nyt.
- Du mener altsaa nu, at denne Fromme -

»Jeg veed ei ret hvad jeg skal troe.
Om han er ond, om han er god i Grunden,
Maa sagtens indtil Videre beroe;
Vist er det, han er meget grov i Munden.
Han siger ligefrem, at man til Guds
Og Kirkens Ære just skal være studs.
Han raabte høit: Den hele Rede
Af Øgle-Yngelen dernede,
Der trodser Gud
Og smitter Zions Tempel,
Bør, Andre til et skrækkeligt Exempel,
Af Jordan ryddes ud, strax ryddes ud!

Nei, troe mig, Kjære! det er aldrig muligt,
At denne Mand, der praler af en Tro,
Som idelig har søgt at undertrykke
Fornuften, Menneskernes bedste Smykke,
Alt nu kan under vore Palmer boe.
En, der vil ikke dømmes, men fordømme,

257

Og mener, at ufeilbart er hans Ord,
For ham er muligt Plads paa Eders Jord,
Men disse hellige Steder maa han rømme.
See dig omkring! Fra Lystes Midte skyder
En Klarhed ud, der er bestemt at naae
Den allermindste Braa;
Mildt og velgjørende sig bryder
Enhver af Straalerne, hvis Pragt
Fra Evighed var Sandheds Vagt.
Og lyt til Sangen i Cheruber-Lunden!
Et himmelsk Chor
Besynger Frelsen for den faldne Jord,
En Frelse, der i Kjærlighed har Grunden.
Barmhjertighed og Fred
I Hymnen svæver tyst til Jordan ned.
Den ubegribeligste Gaade
Er løst ved den guddommelige Naade.
Og saligt hvisker det ved Thronens Fod:
Vær god, o Menneske! thi Gud er god!«

Saaledes taled' Engelen. Da suste
Som milde Luftninger en dæmpet Sang,
Der efterhaanden steg, indtil den bruste
Med Millioner Orgelpibers Klang.
Og trindtom lød det fra utalte Struber

258

I Lunden, som vi svævende forlod:
Lovsynger Gud, Serapher og Cheruber!
Lovsynger Gud! thi Gud er god!

Igjennem Oceanet af de Toner,
Der strømmed ud fra Sangens Chor,
Jeg foer
Ved Englens Side til de høie Regioner.
Knap kommen her fornem
Jeg tydeligt af Domstrompeten,
At Retten alt var sat at dømmes ham,
Som Englen kaldte skjemtviis for Propheten.
Ved dennes Arriverende
Besluttede man nemlig strax han kom
At prøve Manden efter Lov og Dom,
Og fandt Retouren af ham saa presserende,
At man til Trods for Jordens Vinterfrost

Befordrer snart ham ned med - Exrapost.

De her omtalte fire Epistler ere stiledede til »Grandskeren **, Naturforskeren ** og Digteren **«. Ved disse forstodes J. P. Mynster, H. C. Ørsted og J. L. Heiberg, af hvilke de tvende første havde leveret Anmeldelser af Gjengangerbrevene til Maanedsskrift for 259 Literatur, den sidste i sin Flyvende Post for 1830, Nr. 157 skrevet »Riimbrev til Knud Sjællandsfar i Paradis.«

Pag. 126. - »salig Donaupigen.«

Skuespillet »Das Donaumeibchen« af Hensler blev 1814 om Sommeren givet af et tydsk Skuespillerselskab paa det kgl. Theater, og gjorde megen Lykke, dog især Ved Jomfru Walthers Udførelse af Titelrollen. See Overskous »Den danske Skueplads« 4de Deel Pag. 365.

Pag. 131. »Fremdeles, naar en lille snovsk Krabat« o. s. v.

Sigter til to Halvark, der af en anonym Forfatter bleve udgivne under Titel »Supplementblade til Kjøbenhavns flyvende Post, Nr. 1 og 2« i samme Format og med samme Vignet som Heibergs nys ophørte Blad, og indeholdt to Epistler fra Knud Sjællandsfar. Da disse kom ud hos Bogtrykker Jørgensen, (der paa Gjengangerbrevens Titelblad var angivet som Udgiver) fandt jeg mig foranlediget til, i en ossentlig Erklæring at fralægge mig Forfatterskabet til dem. Cfr. Heibergs prosaiske Skrifter, 11te Bind Pag. 503.

Pag. 147. »Og sloges Anno 16 med Peer Vrøvler.« 260 Dette Navn havde Baggesen under Feiden givet sin Antagonist Peder Wegner (A. E. Bøye).

Pag. 156.

»(Critiken) bør mindes vel, det troer jeg, man kan vente,
At Jens har stundom taget sig en Luur,
Og ikke glemme min bekjendte,
Poetiske Chamæleons-Natur.«

Til dette Sted hørte oprindelig nogle Linier, der dengang bleve udeladte, men altid kunne gives en Plads her. De lyde saaledes:

En Diamant skal slibes
I eget Støv, det veed Enhver; -
Min Paradis-Natur, der nu, sit Ophav nær,
Har luttret sig til Diamantens Skjær,
Vil aldrig kunne klart begribes,
Hvis ei Critiken først den gnider med
Det Støv, den fordum klæbed' ved.
Kort, Knudebrevet bliver uforstaaeligt
For Alle, der forglemme, jeg er Knud;
Og skal jeg vaskes, er det uundgaaeligt,
At jeg maa vaskes i min egen Lud.

Pag. 165 ff. »Naar jeg betragter Rub og Stub« o. s. v. 261 Angaaende Gjengangerbrevens her omtalte og forsvarede Formtheorie er det mig en Fornøielse, nu at kunne citere et Sted af J. L. Heibergs »Grundtræk af Philosophiens Philosophie eller den speculative Logik« *), der 1832 blev trykt som Manuscript. Citatet findes Pag. 52-53: »Hertillands har man i den nyere Tid ivrigen disputeret om, hvad der i Poesien skulde betragtes som Hovedsag, enten Materien eller Formen. Herpaa kan man i Korshed svare, at i Poesien og i det Hele i al skjøn Kunst finder denne Modsætning aldeles ikke Sted, saa at man ei engang kan sige, at Formen er Hovedsagen, men det maa hedde, at den er det Eneste og Alt; thi det Skjønne er en Idee, men Ideen hører til Begrebets Verden, og denne er allerede i sig selv Form. - - - Forfatteren af Gjengangerbrevene har, udentvivl ledet ikke saameget ved Speculation som ved den enhver sand Digter egne Tact for det Rigtige, fremstillet Sagen i dens rette Lys, men derved fremkaldt Indvendinger, som vel især ere grundede i Mangel paa tilstrækkelig udbredt Kundskab til de her omhandlede Categoriers rette Bethdning. I hiin Forfatters Digte, saavel som i dem, hans andet Jeg, Forfatteren * 262 til »Amors Geniestreger« har publiceret *), hedder det snart, at Formen er Alt, snart at Stof og Form ere Eet. Unægteligt, thi Ideen er selv Form, og saaledes er Formen Alt, men i denne Form er Materien bleven til Stof (som er den i Ideens Form ophævede Materie), istedenfor at beholde samme Selvstændighed, og følgelig ere begge Eet. Naar det nu tillige hedder, at Ideen er det Reelle, som man kan tage og føle paa, og som Alle have Sands for, saa er dette sagt under Forudsætning af den almindelige Forestilling, som etablerer den urimelige Modsætning mellem Idee og Form, thi saaledes nedsættes Ideen til Materie, som netop formedelst sin Selvstændighed imod Formen, ikke er Andet end Væsenets Overgang til Phænomen.«

Pag. 175: »Hømodig selv formindskende sin Ret.«

Man erindre, at disse fire Breve udkom nogle saa Maaneder efter Anordningen af 28de Mai 1831 om

Til Slutning skal jeg meddele nedenstaaende Digt, der er fra Gjengangerbrevens Tid og blev skrevet for at imødegaa mulige Indvendinger mod deres Anonymitet. Det var oprindeligt bestemt til at staa i Spidsen for alle Brevene.

Tourneneringen.

»Bevæbnet let som til en Fest,
Med Spyd og Skjold og høit til Hest,
Jeg nærmer mig til Skrankens Dør
Og beder om Gehør.

Forkynd, Trompeter, høit med Klang:
Jeg bryder med Enhver en Stang
Alt i den ridderligste Færd
Med Skjold, med Spyd, med Sværd.

Let er mit Sind, men tungt mit Spyd.
Forkynd, Trompeter, høit med Lyd,
Jeg kaster Handsken ud med Lyst
Til Kamp og Vaabendyst.

264

Jeg vidner høit, at Had og Nid
Er fjern fra mig og al min Id.
Mig ægger kun mit muntre Blod,
Min Lyst, min Kraft, mit Mod.

Jeg vidner høit, at helst jeg vil
Bestaae det ridderlige Spil
Som Leg, som Lyst, som Prøve paa,
Hvo af os bedst kan slaae.

Velan, Trompeter, tredie Gang
Forkynd mit Ærind høit med Klang.
En Ridder med et muntert Sind
Kan sagtens lades ind.«

Saaledes talte, vel med Skjemt,
Men fuld af Tillid og bestemt
En Ridder ved Kong Arthurs Fest
Og meldte sig som Gjæst.

Hans Skjold var buet, blankt og rundt;
Dets Mærke var et Pilebundt.
Men om hans Ansigt sluttet tæt
Og fast hans Hjelmanet.

265

Da spurgte Kongen: »Hvo er du,
Der melder dig med dristig Hu,
Og ædsker, Sværdet ved din Lænd,
Til Kamp Kong Arthurs Mænd?

Forvoven, Ridder, er din Færd,

Din Skjemt for let mod vore Sværd!
Men vil du stedes til min Fest,
Saa nævn dit Navn som Gjæst.«

Da neied Ridderen sig smukt:
»Jeg er min Moders Søn, med Tugt.
Mit Navn jeg veed ei nær saa vist
Som at mit Spyd er spidst.

See ei paa Navnet, Herre god!
Men paa min Styrke, paa mit Mod!
I Navnet, i en flygtig Lyd,
Laaae aldrig Mandens Dyd.

Hvis jeg med Anstand sidder fast
I Sadlen under Landsens Kast,
Og tumler Gangeren med Kunst,
Saa er jeg værd din Gunst.

266

Og hvis jeg træffer, naar jeg slaaer,
Og redelig til Værket gaaer,
Saa tænker jeg, at jeg gjør Gavn
For meer end for mit Navn.

Velan, Kong Arthur, tøv ei meer!
Forglem ei ridderlig Maneer!
Luk Skranken op! Modtag som Gjæst
En Ridder og hans Hest.«

Den Ridder neiede sig smukt
Og vented høvisk og med Tugt.
Men Arthur loe og sagde høit:
»Han svarer kjækt og drøit.

Luk Skranken op og lad ham ind!
Jeg lider godt hans muntre Sind.
Lad ham bevise ved sit Mod
Sit adelige Blod.«

For længe siden sank i Gruus
Kong Arthurs vidtberømte Huus.
Forsvundet er det sidste Spor
Af Kongens »runde Bord.«

267

Hiin høie Hal, der aaben stod
For Hver, der kjendtes gjev og god,
Og hine kaarne Mænd, hvis Ry
Gik over Land og By -

Tourneringspladsen, hvor saa trøst
De Stærke satte Bryst mod Bryst
Og Knæ mod Knæ, og Fod mod Fod
I Kamp paa Liv og Blod -

Forsvundet er det Alt! forbi
Hiin glade Tids Chevalerie,
Og kun et Sagn, et Digt derom
Fra hiin Tid til os kom.

Men et usynligt runde Bord
End samles overalt paa Jord,
Mod Slethed en bevæbnet Magt,
Det Godes, Sandes Vagt.

Ved dettes Port jeg holder trygt,
Med lukt Vezir, men uden Frygt,
Bevæbnet let som til en Fest,
Og melder mig som Gjæst.

268

Som Arthurhoffets muntre Svend
Jeg kaster freidig Handsken hen,
Og skal bestaae med Kampens Lyst
Den ridderlige Dyst.